סגנון
השער:
חזה על הגל
מחכים לאבא
החיוך הטופולי
המקצוע: סופרת
מוסף בריאות

בויטלגו תמצאו מבחר עצום של חוטי סריגה באיכות מעולה, בשלל צבעים מרהיבים, במגוון סוגים וחומרים, מאנגורה עד טוויד, והלהיט של העונה — חוטי כותנה לאנשים הרגישים למגע צמר.
וזה רק על קצה המסרגה.
את חוברת הסריגה החדשה של ויטלגו, המכילה 75 דגמים מקוריים ויפהפיים עם הוראות סריגה פשוטות וברורות — ניתן להשיג בחנויות הסריגה המובחרות וברשת סטימצקי.
על חוברת הסריגה של
ויטלגו

תן סיכוי לחניכיים
קח סיכוי לטוס לשוויץ!

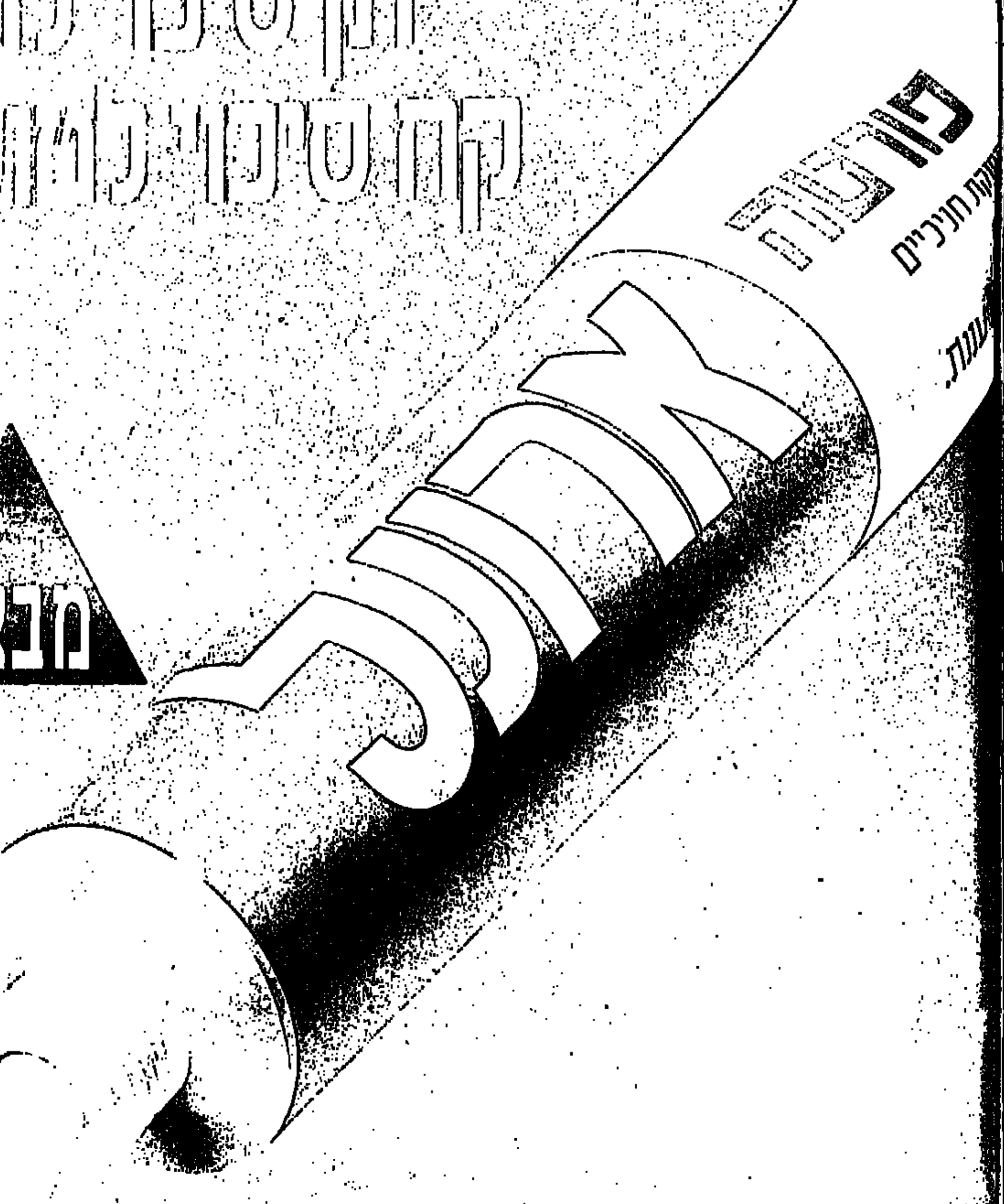

יש סיכוי לחניכיים
עם צחצוח שיניים בריא ומרענן
וטיפול נמרץ בבעיות חניכיים,
ויש סיכוי לטוס לשוויץ!

כל שעליך לעשות: קנה שלישיית מבצע
של משחת השיניים ארונל.
שלח את ספח המבצע לפי התוראות,
ו...חכה לצלצול הטלפון
שיבשר לך שאתה בדרך לשוויץ!

מבצע

פרס ראשון: 3 טיסות לשוויץ*
ועוד מאות פרסים:
10 מכשירי "WATERJET"
לטיפול בחניכיים "TRISA"
20 מברשות שיניים חשמליות "TRISA"
100 חבילות שי של טבע
200 מברשות שיניים ארונל

המבצע בתוקף עד לתאריך ה-15.2.88
ההגרלה תיערך ב-18.2.88
במשרדי חברת טבע בפיקוח רו"ח

*לא כולל מיסים. תקנון המבצע במשרדי טבע.

תן סיכוי לחניכיים - ארונל

ארונל - משחת שיניים מיוחדת לטיפול בחניכיים
ארונל מכילה ויטמין A המחזק את החניכיים בפני דלקות.

חדשו לצחצוח נכון הקפד להשתמש במברשת השיניים ארונל עם הזיפים הכפולים לטיפול מושלם בשיניים ובחניכיים.

משחת שיניים בינלאומית. מיוצרת בישראל ע"י טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ ברשיון מחברת GABA שוויץ.

טבע

מצלמות פוג'י
איכות גבוהה במחירי מבצע

פוג'יקה AX-1

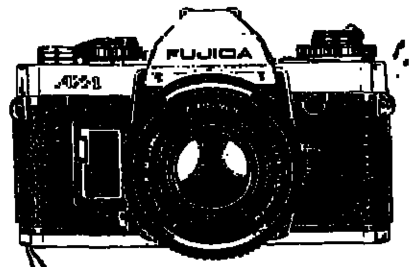

מצלמת רפלקס קלה לשימוש ותפעול, מהירות סגר אוטומטית, ושילוב של איכות מצלמת רפלקס עם קלות בשימוש, אפשרות להרכבת מבחר עדשות ואביזרים של פוג'י.

600 ש"ח

פוג'יקה AX-5

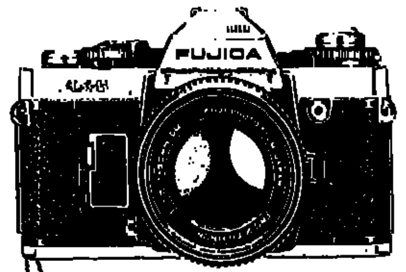

מצלמת רפלקס למקצוענים ולחובבים, תכנות אלקטרוני (PROGRAM) דווח מלא על תנאי הצילום תוך כדי צילום, אפשרות להרכבת מבחר עדשות זום, גמישות מירבית במילוי משאלות הצלם המקצועי.

780 ש"ח

פוג'י QUICK SNAP

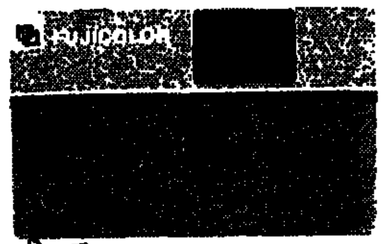

~~25 ש"ח~~

המצלמה החד-פעמית היא המצאה בלעדית לפוג'י ומהווה פתרון למי ששכח את המצלמה שלו בבית.

בגמר הצילום אתה מוסר את כל המצלמה לפתוח ומקבל בחזרה תמונות באיכות פוג'י.

המצלמה מכילה סרט מסדרת SUPER HR. 35 מ"מ בעל רגישות גבוהה ASA 400. סדרת SUPER HR היא הסדרה המובילה של פוג'י ומקדימה את עולם סרטי הצילום ב-10 שנים לפחות.

מבצע!
מצלמת QUICK SNAP
במחיר הכרות:
18.90 ש"ח

פוג'י FLASH-S2

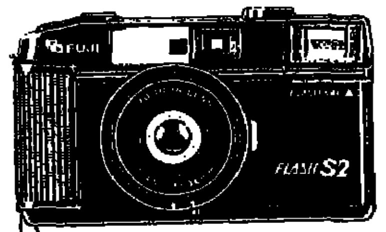

הפעלה פשוטה, 4 מצבי "פוקוס". עדשה 1:4.5, מנורת אזהרה לתנאי אור גרועים ומבזק אינטגרלי. נוחה לכיס בכל המובנים.

140 ש"ח

פוג'י TW-3

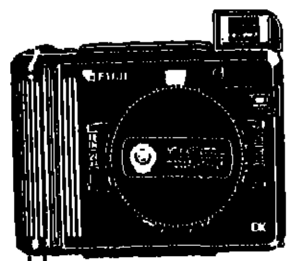

המצלמה היחידה בעולם בעלת שתי עדשות, לצילום רחוק ולצילום מקרוב, 72 תמונות, מנוע להעברת סרט, סוללות ליטיום.

300 ש"ח

אביזרים

עדשות זום 35-70	410 ש"ח
עדשות זום 70-140	390 ש"ח
עדשות זום 80-200	410 ש"ח
מבזק DEDICATED	120 ש"ח
עדשה 19 מ"מ	300 ש"ח
מנוע	250 ש"ח

ועוד אביזרים נוספים.

FUJI FILM
OFFICIAL SUPPLIER
World Expo 88

צלם פוג'י ואתה בתמונה

אדי מור

סגנון

13–12
יהודית חמן:
"אקשן" בתל־אביב

15–14
נטע שדמי:
מחכים לאבא

17
יוסף לפיד:
הטור של טומי

20
מיכל סנונית:
הכאב

29
תהילה עופר:
אביזר להקלת הדיבור

32
דליה מזורי:
שיטה לגילוי נקע מולד

42,37
אורית הראל:
התיוך הטופולי

עורכות: חסר אבירר וליאורה עזי
עורכת מוסף "בריאות":
תהילה עופר
עיצוב ועריכה גרפית:
כרמית אדלר, רותי בנאי
מודעות: נילה שניידר, סימה בללי
טלפון 439474 (03)
מזכירת הפקה: בתיה אבישי
טלפון 439276 (03)

כל הזכויות שמורות למעריב ©

סיפור השער:

עפרה חזה. כוכבת זמר, כוכבת תקליטים, אהודה ונערצת. ובשבוע חנוכה – עוד יותר. היא תתיח כוכבת הפסטיגל, שייערך ב"היכל הספורט" בחיפה וב"היכל הספורט" בתל־אביב. חזה תופיע שם בתפקיד כפול: היא בין המתחרים וגם תככב בחלק האמנותי ותגיש ממיטב לחיטיה.

כותבים לנו

כולם מנבלים את הפה!

נפתלי קראוס ("סגנון" 25/11/87) כביכול לא רצה לטעון "כאילו כל מחיה"ס במדינה נגועים במחלת הנְבָלָת (ניבול פה), או ש"בבתיה"ס הדתיים לא קיימת תופעה כזו" – לא רצה, אבל משתמע – טען כך! .

פירות באושים יש, מסתבר, בכל חברה אנושית: יהודית ושאינה, דתית ושאינה, וכל עירוב הנושא "חילוניים – דתיים" לענין זה מיותר מלכתחילה.

אי אפשר להתעלם מן הפשקווילים המאוסים, המופצים חדשות לבקרים בירושלים ובבני־ברק, ע"י אנשים חרדיים שקבלו "חינוך דתי למהדרין". האחרון שבפשקוילים היה בגנותו של פרופ' יגאל שילה ז"ל – שנכתב והופץ בפרהסיה לאחר מותו, וניבול הפה שם חמור משום כך שבעתיים! אפשר אמנם לטעון, "שלא בשם היהדות הדתית" כתבו הללו את אשר כתבו, אך באותה מידה עצמה אפשר הרי לטעון, שניבול הפה הנפוץ לא בשם היהדות החילונית הוא בא.

לתוכן טיעוניו של מר קראוס עצמו: עצם הדוגמא שבחר ממקורותינו איננה מוסיפה כבוד לבעליה: אמת, שכוונה נגד ניבול הפה סביב כניסתה של כלה לחופתה, אך דא־עקא: מדוע כלה לחופתה דווקא, לענין זה? וכי החתן, במחילה, אינו שותף שווה לאותו ענין שהשתיקה יפה לו? מדוע לא "הכל יודעין חתן למה נכנס לחופה"? או, לפחות: "חתן וכלה... לחופתם" ללמדך: שבכל מקום שמתרחשים דברים "מגונים", כביכול, שהצנעה יפה להם – באשה האשם! ואם פשקוילים ותיעוב האשה זה פריו של החינוך הדתי – או מי צריך "נְבָלָת"?

אינני באה לטעון כנגד החינוך הדתי, ואם ככ"ז נעשה הדבר, הרי זה משני טעמים: ראשית – משום שיש בטיעוני הדגמה לחוסר הרלבנטיות שבשירבוב מאבק הדתיים בחילוניים לכל נושא. שנית – כהדגמה לכך שדמגוגיה יכולה להיות חרב פיפיות למשתמשים בה, דהיינו: אם החינוך החילוני אשם בכל תחלואי החברה, הרי החינוך הדתי בהחלט איננו טלית שכולה תכלת!

אוני בן־גוריון   ד"ר צופיה מלר

מי הנשיא

נשיא הצלב הארום הנוכחי הוא מר סומרוגה. הוא החליף בתפקידו את אלכסנדר היי. כך מעיר דן ארנון, מנהל המחלקה הבינלאומית של מד"א בישראל, בתגובה לרשימה של שרי רוכר ב"סגנון" האחרון.

פרסום לא מערכתי

הערת המערכת: רשימת האופנה, שהופיעה ב"סגנון" מס' 182, תחת הכותרת "עורות לבגדי עור ואביזרי אופנה" היתה רשימה פרסומית – לא מערכתית. בטעות נשמטה ההערה מגוף הרשימה.

לבתיה אבישי
אתך באבלך
על מות אמך

מערכת סגנון

דעה אחרת

בעל במיטה

בשש לפנות בערב מודיע לי אלוף נעורי שהוא חלוש. אני מביטה בו, מתארת לעצמי כמה עשויות טרדות החיים, להשפיע על כוחו של בן־האדם.

אך הבחור הזה, הולך לישון מוקדם, מתעקש על חולשתו. למחרת, כפריחה אדומה שלעורו, מתגלה סודה של החולשה. לנ"ל יש אבעבועות רוח. לא די שאני מגדלת את שני צאצאינו המשותפים. עלי להתחיל ולגדל גם אותו.

בירור קצר מעלה שהבחור לא טרח לחלות בשום מחלת ילדים לפני שחלו ילדיו הפרטיים, ואילו אני לא טרחתי לברר זאת לפני שנישאתי לינוקא הזה.

ביום ראשון, הוא מרגיש זוועה. אני מבטיחה לו פרס אם לא יגרד. לוקח לי שעתיים למרוח נוזל קלמין מעורב באבעבועות. לא מבינה למה קוראים לזה אבעבועות רוח. הרופא שהגיע לבודקו, פורץ בצחוק ומציע לנו לפנות לרופאת הילדים.

אני מודיעה במקום עבודתו. איש אינו מאמין. בינתיים מתמקם הפורח מול מסך הטלוויזיה, צופה בהתרגשות בתוכנית "פרפר נחמד" ומלקק ארטיק.

אני מחפשת בספרי הרפואה בבית, לראות האם כוללת המחלה סימני חזרה אל הילדות.

בצהרים מספרת לו בתו בת החמש סיפור על רותי ומצליחה להרדים אותו לשעתיים־שלוש.

בזמן הזה אני מרוקנת את פח הזבל, משלמת אי אלו תשלומים וקונה את מלאי האקאמול של המדינה.

ביום השלישי נכנסנו לשיגרת האמבטיות. מסתבר שזה הדבר היחידי שמקל על סבלו. הוא יושב באמבטיה ומשתכשך במים, ואני מסבנת את גבו. ילדינו מכניסים בזה אחר זה, את צעצועיהם לאמבטיה. מזדהים מאוד עם אביהם החולה.

ביום החמישי ניצפים סימני החלמה ראשונים. הילד המגודל מבקש כוס קפה, במקום חלב חם. או, יש לי כבר סימנים ראשונים של בעל. חולפות כמה שעות – והוא מבקש ממני להתקשר למשרד. אני כבר לא אמא. אני מזכירה.

ביום העשירי אני מתחילה להבין שחוץ מקניות, ריקון הפח, לקיחת הילדים לגן, חשבונות, ארוחות בוקר וערב – וכל יתר הדברים שבעלי עושה בבית – הוא באמת אינו עוזר לי.

כל אורח שבא לבקרנו עובר תיחקור בדלת הכניסה. האם כבר חלית באבעבועות, אשתך, והילדים?" וזה גורם לאורחים לחשוב שהגיעו בטעות ל"חיים שכאלה".

לאחר שבועיים מתיר לו הרופא לשוב לפעילות מלאה. הבחור תוקע בי מבט־של־נצחון, מבקש את הפרס המובטח. עכשיו הוא די דומה לבעלי, שנטש אותי כשבועיים לטובת הילדון הזה.

בדיוק אז אני מרגישה שחומי עולה, הגרון קצת דוקר. מישהו סיפר לי שמגיפת חזרת משתוללת בגן.

אתי רוזנברג־ניצן

אשכל קפ
דיאטה ומוטיבציה · ייעוץ אישי · קבוצות נופש והרזיה
במלון השרון: כושר, עיסוי, בריכה מחוממת, סאונה, שיאצו ועוד.
רח' ארלוזורוב 49, תל־אביב • טלפונים: 236043, 03-243055
להיות רזה עם דליה ניר

רגע, חושבים!

תהילה עופר

אובייקט מיני: הגבר

ס רטון פרסומת לג'ינס. גבר צעיר נכנס למכבסה בשירות עצמי. מתפשט באיטיות, לעיניהם הנדהמות של גברים ונשים. המצלמה מטיילת על גופו, מלטפת. הוא משליך את בגדיו לתוך אחת המכונות. נשאר בתחתונים, מתיישב וקורא עתון.

עוד סרטון פרסומת לג'ינס. המצלמה שוב מטיילת על חצי גופו העליון של גבר צעיר. הפעם הוא אינו מסיר את הג'ינס, טובל בהם באמבטיה.

זוכרים את הפרסומת לג'ינס צמוד שהתנוססה בחוצותינו, על רוגמנית האוהבת ש"נוגעים לה"? יש לי חדשות בשבילכם, זה כבר פָּסֶה, סגנון שעבר זמנו, כמעט. האשה מוותרת לטובת הגבר על היתרון המפוקפק להיות אובייקט מיני בפרסומת. בעולם הגדול נשים בוחלות במוצרים שנמכרים באמצעות פרסומת סֶקסיסטית, המציגה את האשה כראויה למיטה־מטבח־מכבסה וכיוצא באלה מ"מ־ים. הפירסומאים הבינו את הרמז.

בסרטון יפני – לכל הדיעות היפה בכל אלה שראינו בשבוע שעבר במסגרת מבחר סרטוני פרסומת מפסטיוול קאן – המגהץ טייל לבדו על נחשולי אריג ויישר אותם. גם את מעלותיהן של מכונות כביסה הציגו בלי נשים. ובנוסף לגברים המוצגים בהחלט כאובייקטים מיניים (איך שהם פותחים ומכפתרים את החנות של הג'ינסים...), גבר מעשן נרדנר עריסת תינוק – בפרסומת נגד עישון; גבר חיבקייישן תינוק בפרסומת של חברת ביטוח; אינדיאני שאינו שועה לאזהרות אשתו ונכשל בבטחונו העצמי, היא החכמה והוא הטיפש.

הרבה גברים ומעט נשים הציגו, כיאה לחברת השפע, מעלותיהם של מוצרי צריכה. סרטון ארוטי אחד הסתיים בסמל המיני הברור של רכבת דוהרת לתוך מינהרה, אך זה היה בתום התעלסות שבה התחלקו שווה־בשווה גבר ואשה, נעליהם, בגדיהם, שעוניהם ושאר חפציהם.

"פרסום אריאלי" הפיק את הקרנת הסרטונים הללו מכל העולם ואת ההפקה שלו־עצמו, "אל תבכי ילדה", על מעלותיה של הלנה רובינשטיין, שקיבל את פרס "אריה הארד" בפסטיוול קאן וגם שם, כרוח הזמן, הדוגמנית היפה מחליטה לצפצף על הגבר שנטש אותה: מוחה דמעה ומתאפרת מול הראי, מה שקורין לוקחת את גורלה בידיה. ■

ארט בוכוואלד

לא אחטא יותר

ה אווירה השוררת עתה בוושינגטון היא כזו, שכדי להיות מועמד פוליטי למשרה כלשהי, אתה חייב להתוודות בכל חטא שחטאת בחייך.

וינקל, מועמד לנשיאות, לא הצליח להבין את הקטע הזה. הוא שאל את מנהל מסע הבחירות שלו: "למה אתה רוצה שאחשוף את החיים הפרטיים שלי כפומבי?"

"כי אם לא תספר, כולם יחשבו שאתה מסתיר משהו הרבה יותר גרוע. מה רע בלהופיע בטלוויזיה ולספר לכולם שסילחת מחנויות כשלא היה לך כסף לקנות לאמא מתנה לחג המולד?"

"אף פעם לא סילחתי כלום, ותמיד יכולתי להרשות לעצמי לקנות לאמא מתנה".

"לא אמרתי שלא, אדוני, אבל אנחנו בקרב קשה.

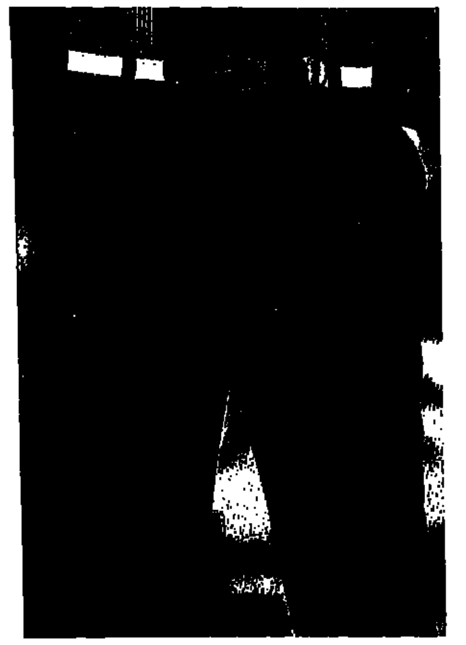

בלייסדורף התוודה שהתחבא עם בחורה מהקולג' שלו במוטל בסאות' בנד, אינדיאנה. סקוויגלי סיפר לעולם כולו שנשא את שם אלוהים לשווא. רוקאבאטם הנהיג חבורה שסחבה לבנות את הגרביונים שהיו תלויים לייבוש, ודאגן הודה שהוא קורא טנטהאוז מאז גיל תשע. אתה היחיד שעוד לא הכית על חטא".

"ואני לתומי חשבתי, שהמצביעים יעדיפו לבחור דווקא במועמד היחיד שאין לו מה להסתיר".

"אולי. אבל זה יהיה הימור מסוכן מדי. תחשוב קצת, אדוני. לא יכול להיות שחמדת את אשת רעך מתישהו בנעוריך?"

"זה היה כל כך מזמן. מי יכול בכלל לזכור?"

"אולי זה קרה באיווה, כשהיית עייף מדי בשביל לחשוב?"

"בחיים שלי לא נאפתי. לא הייתי יכול להתמודד עם רגשות האשמה".

"טוב, אז אולי שתית והתפרעת ונעצרת והשליכו אותך לכלא?"

"בהחלט לא. אני אף פעם לא שותה".

"אנחנו חייבים למצוא משהו. אף פעם לא עישנת מריחואנה?"

"אף פעם, אפילו לא מצמח בעציץ".

"אדוני, האם אף פעם לא התעסקת עם אשה שאינה אשתך?"

"למה לי לעשות את זה, אם התכוונתי להיות נשיא ארצות הברית?"

"המצביעים יחשבו שאתה משעמם להחריד. ומה בנוגע למסיבות פרועות על החוף?"

"הלכתי למסיבות חוף, אבל רק במסגרת תפקידי כמציל. שמע, זה מתחיל להיות מגוחך. לא ידוע לי על שום דבר שעשיתי שהציבור צריך לסלוח לי בגללו".

"חייב להיות משהו ששכחנו. לא הפלגת אף פעם לבימיני עם מתנדבת כיאכטה במסע הבחירות שלך?"

"כן, אבל היא ישנה בשולת מוקשים כשהגענו לשם".

"זהו אתה חייב לומר שהפלגת למיאמי עם אשה אחרת, שהיתה דוגמנית, וגם במקרה היתה ידידה טובה, ושאתה לא תחטא יותר לעולם".

"אבל בקושי הכרתי את הבחורה".

"עד שתגמרו עם ההכחשות, כל העולם כבר יאהב אותה. ואז, סוף־סוף, הציבור יכיר אותך בתור בנאדם מתפרפר, שעשה טעות, אך עדיין מקומו יכירנו בבית הלבן".

"וניאוף יעשה אותי אנושי?"

"הרבה יותר מהתמיכה באיזון התקציב". ■

נפתלי קראוס

אני מסתייג

א ני קם בבוקר, עובר על העתונות, שומע רדיו ומסתכל בפני עמיתי ברחוב, בחנות, בעבודה, כדי לדעת מה עשיתי אתמול וממה אני צריך להסתייג. חטפתי ילד? הצתי תחנה? חרפתי וגידפתי מישהו? זרקתי אבנים בשבת? אני מתנצל, מסתייג, בשם האחריות הקולקטיבית.

פתאום קם אדם בבוקר, ומתחיל להסתייג. הוא אמנם לא עשה כלום, יש כאלה שאפילו עתונים לא קוראים - אך הוא אשם, הוא אחראי, כמו יהודי כל הדורות בצליבת ישו – והוא צריך להסתייג...

מעשה הנבלה שעשה יחיד, או יחידים, בירושלים, הכה על קרקרו של כל אדם בעל חזות יהודית במדינה, זו היא האחריות הקולקטיבית של היהודים, או "ישראל עֲרֵבים זה בזה", או איך שאתם רוצים לקרוא לה. אני קורא לה הכללה זדונית.

במקום לחקור, למצוא ולשבור את הידיים למי שהדפיס ותלה את כרוז השיטנה נגד הארכיאולוג שילה, יותר קל ויותר "נעים" להטיל את האחריות על כל היהודים הדתיים, המסתייגים מחפירות במקומות, שבהם עלולים להיות קברי קדמונים.

מודעה מאירת־עיניים של האוניברסיטה, עיריית ירושלים, החברה לחקירת א"י ועוד, הביעה זעזוע מן הכרוזות "שנתפרסמו בירושלים על ידי מיעוט חרדי קיצוני" ונדהמה ש"גופים דתיים בישראל ובירושלים, לא יצאו בריש גלי כנגד אותו מיעוט קיצוני, בהוקעת הפרסום הנתעב".

או, במטותא:

• העתונות הדתית והחרדית, לא זו בלבד שהסתייגה מהמעשה הנפשע, אלא גינתה אותו מפורשות. בשם גופים בבני־ברק, שאין לפקפק בקיצוניותם, פורסמו הודעות גינוי. גם חוגי "העדה החרדית" בירושלים הסתייגו מהמעשה וראו בו "מתן חרב" בידי אויבי הדת. אבל מה, לחוגים החרדיים אין משטרה, אין ש.ב. ואין "יחידה ללוחמה בפשיעה חמורה", שתוכל להיכנס לעובי הקורה וללכוד את עושי התועבה.

• לפני כמה חודשים ביקרו ראשי חברת "אתרא קדישא" – הלוחמים העיקריים נגד חפירות פארטיוניות -- אצל מיטת חוליו של יגאל שילה ואיחלו לו רפואה שלמה. השיחה ביניהם היתה נינוחה.

• העובדה שאין המשטרה לוכדת לעולם את הבריונים המתקרים אנשי "קשת"; את מלכלכי הקברים, את מדפיסי כרוזות השיטנה; העובדה שמעולם לא נעצר אף חרדי בשעת מעשה, כאשר הוא "מצית" תחנת אוטובוס – כל העובדות הללו מעוררות מחשבות נוגות ביותר, הן לגבי אולת־יד, אולי מכוונת, והן לגבי אפשרות של פרובוקציה.

• אותו איש, אותם אנשים, העושים מעשים שפלים אלה, כמו הכרוז נגד שילה ז"ל – מעוניינים להעכיר את היחסים בין דתיים לחילוניים ולהפוך את החיים המשותפים בארץ לגהינום. השאלה היא, מי מעוניין לשחק לידיהם, להיגרר אחריהם ולהגדיל את האש, במקום לכבותה?

לא אביא כאן דוגמאות של גופים ויחידים שלא נדרשו להסתייג ולגנות, כאשר מישהו מבני הגם, כביכול, עשה מעשה שלא ייעשה ויהיה המעשה חמור ביותר. איש לא חשב שהם "אשמים", שעליהם להוכיח את חפותם על ידי הסתייגות נונ־סטופ, ממעשי יחידים. לגביהם לא חלה האחריות הקולקטיבית. רק לגבי.

אז אני מסתייג ובבקשה לא להשמיץ. ■

אירית רותם

קורים דברים

אידס?
מה זה משנה!

מסיפורי הפקת "רמבו", שהסתיימה בארץ לשמחת כל הנוגעים בדבר – סיפור אמנם ידוע, אבל יש לו המשך: אחד מכפילי סטאלונה, גבר נאה ושרמאנטי, הגיע לבית־החולים לבדיקות, לרגל תיפרחת ההרפס שהחליטה לצוץ אצלו דווקא בתקופת הצילומים. בבדיקות התגלו אצלו לתומם גם נוגדני האיידס. את הבחור העלו מיד על המטוס הראשון הביתה.
סטאלונה סופר־סטאר שנכנס לפאניקה, רץ היסטרי להיבדק גם הוא. התשובה שלילית, לידיעת כל המוני הפריחות שחגגו איתו.

לכפיל נגוע האיידס, היתה בארץ חברה צמודה, ישראלית. הנ"ל, הבינה שאורח מאמריקה זה לא סידור קבוע בחיים, ולא זנחה את כל היתר. עכשיו כמה מאנשי הצוות בסרט, מבוהלים מאד. סיפרו להם שזה עניין של לפחות שלושה חודשים עד שאפשר לגלות את הנזק.
הבחורה, כך מספרים, אמרה שהיא לא מתכוונת לשנות את אורח חייה. הרי לאיידס לא מצאו עדיין תרופה, אז מה זה כבר משנה לה. ■

מכנס ורובינשטיין. שידוך פולי'טי. צילום: הנס אנגלסמן.

עדה מכנס רוכבת
שנית

עדה מכנס, פעילה במפלגת המרכז החדשה, בראשותו של אמנון רובינשטיין, אירגנה מיפגש חברתי אצלה בבית. ככה היא בכל־אופן אמרה. בסלון שלה היו מסודרים שורות של כסאות. מולם, כמו מורה בכיתה, עמד רובינשטיין ודיבר על יוזמה חופשית, בירוקרטיה, שינויים וכיו"צ. הציע לנוכחים להתגייס לפעילות במסגרת המפלגה החדשה.
ישבו שם בערך 70 איש, עם נציגות בולטת לפרדסנים. "משפחת טפר, פרדסנים מנס־ציונה. שמואל ודבורה בן דוד, פרדסנים מפתח־תקוה. אהרון פקר, אחיו של יוסי פקר ממשפחת הפלדה שהוא בעל פרדסים. נציגים של השוק הסיטונאי. הם באו לשמוע ולהשמיע", דיווחה בעלת הבית. והיה גם נציג של הכוכבים, האסטרולוג חרצל ליפשיץ. מכנס רצתה לדעת, מה צופן העתיד למפלגה החדשה, שהיא שידוך בין המרכז הליברלי, ל"ע ושינוי. ליפשיץ הודיע שבלי תאריך ושעת לידה, הוא לא יכול להתחיל לעבוד. ■

"לאשתי, שנולדה
מחדש"

לפני כחצי שנה נפצעה דורית זילברמן בתאונת דרכים. זה קרה באיטליה, ליד נאפולי. היא נפצעה קשה. שכבה בבית־חולים. חודש באיטליה, חודשיים בארץ. עכשיו היא בסדר גמור. מה זה בסדר? על־פי הבעל שאיתה, מנחם זילברמן, "ממש בסדר, היא לא היתה גם לפני התאונה". נראה שדורית זילברמן כבר רגילה להומור של בעלה.
בשבוע שעבר חגגה יומולדת 31. זילברמן שבעקבות תוכנית היחיד שלו "ערב בלי אשתי", העביר את אשתו והילדים מאילת בחזרה לתל־אביב, הכין ערב מלא הפתעות "לאשתי שנולדה מחדש". הוא הזמין אותה לארוחת ערב במסעדת "דולפין־בר" של כוכבי שמש. יגאל ומיקה בשן, חנן יובל, נפתלי אלטר, גידי וענת גוב, אפרים שמיר, רפי גינת, שלמה גולדנברג (ג'ינג'י), זהבה ויגאל שילון, ג'וליאן שאגראן, רוני סומק, בתיה שושני, שחיכו לה שם – היו ההפתעה הראשונה לאותו ערב.
ההפתעות בהמשך היו המתנות שהמטיר עלית הבעל: פורטרט שלה, שצייר אורי ליפשיץ וטבעת נישואין חדשה. שתי מתנות בשידור חוזר. כי אורי ליפשיץ כבר צייר את דורית זילברמן לפני שנים, אבל התמונה הזאת ששניהם מאד אהבו, נגנבה מביתם שבאילת. ואילו הטבעת החדשה היא במקום זו הישנה,

הזילברמנים בסיבוב שני. ברקע – הפורטרט של ליפשיץ. צילום: נרי אברמוביץ.

שחתכו הרופאים שניתחו אותה אחרי התאונה. לכבוד הטבעת, התעקש זילברמן גם על עריכת טקס נישואין חוזר. לא ויתר אפילו על הקטע של שבירת הכוס. ■

מפרגנים לסנדר

יומולדת 50 לקולי סנדר, מעצב תפאורות לסרטים ומי שאחראי לכל הצד הויזואלי בסרטים שבהם הוא עובד. הכי טוב בארץ, בשטח הזה. בין הטובים בעולם – מפרגנים לו החברים מהבראנג'ה. בשבת הם חגגו איתו, בבית שבתל־ברוך. האשה, צפורה, הכינה דודים של צ'ולענט וגם קישקעס, כבד קצוץ, געפילטע־פיש, שלל עוגות ועוד שפע מהמם של מטעמים.
החגיגה התחילה בשעות הצהריים המוקדמות, נגמרה בלילה. אנשים באו והלכו. כמעט כולם אנשי תעשיית הסרטים. היותר מוכרים שביניהם מנכ"ל ג.ג, איציק קול, סוכנת השחקנים לביאה הון ויורם גולן, הממונה על עידוד הסרט הישראלי במשרד המסחר והתעשיה. דיברו על סרטים. סיפרו חוויות. יש להם שפה משלהם, לאנשים האלה. זר לא יבין זאת. לטובים שביניהם, כל העולם הוא בסך־הכל כפר קטן.
קולי סנדר, למשל, כבר עבד באירופה, אפריקה ואמריקה, הצפונית וגם הדרומית. עשה הכל, מרגיש שדברים מתחילים קצת לחזור על עצמם. הוא עלה לארץ מרומניה בגיל שבע. היה צייר שעבד בתיאטרון כדי להתפרנס. כמעט מחצית מחייו, הוא עובד בקולנוע. התחיל עם סרטים כמו "טוביה החולב" ו"נס בעיירה" של מנחם גולן. היה בין הישראלים הראשונים, שיצאו לעבוד מחוץ לגבולות המולדת. הסרט הראשון שלו, לפני בערך 20 שנה, היה "הקרב על רומא", קו־פרודוקציה גרמנית־בריטית, בכיכובם של אורסון וולס ולורנס הארבי. הוא בנה להם את רומא, בבוקרשט ובברלין.
הוא יכול היה בקלות לחיות בלוס אנג'לס, השורצת אנשי סרטים ישראלים שבטוחים שהוליווד מחכה רק להם. כי חוץ מאשר השם הטוב שיש לו בתעשייה, יש לקולי וצפורה סנדר גם לאן לבוא. האבא של צפורה שחי בבית יפה וגדול בבוורלי־הילס, רק מחכה להם. אבל הם מעדיפים את הבית שבתל־ברוך. "גנבים בלילה" והסרט על חנה סנש של "קנון", הן ההפקות הכי טריות שקולי עבד בהן. החלום שלו, להקים עיירה יהודית אמיתית, לסרט שיעשו מסיפורי שלום עליכם. עיירה, שלא תהרס בתום ההסרטה, אלא תשאר כאתר תיירות, להנציח את החיים היהודיים שפעם היו בגולה. ■

איציק קול (מימין) וחברתו הדסה. ביניהם – קולי סנדר. צילום: אירית רותם.

קורים דברים

נשים – בהנהלה

פרוּפ' ברכה היה המום למדי – ציבור אינטליגנטי, יפה, מעשי, נלהב ומוכן למעשה כמו זה, הוא כבר מזמן לא ראה. כ-30 נשים – שכל אחת מהן יכולה להתנאות בהישגים מכובדים – התכנסו בביתו של **אליעזר כהן**, מפעילי העמותה למען תוקה בישראל, לשמוע את דבריו ועקבו אחר הרצאתו בעירנות, עניין וויכות. המארח, רצה להפעיל 'נשים למען חוקה' מפני ש'החוקה למען נשים', אבל הנוכחות לא כל כך אהבו את החלק הזה. כולן הסכימו לתיאור המצב המפלה את הנשים, כולן הסכימו שלא המצב המשפטי אלא המסורת התברתית, ההרגלים והשיטה בעייתיים, אך רובן גם אמרו, כי הן בעד חוקה כאנשים, לא דווקא כנשים. היו גם שחששו כי תמיכת נשים מאורגנת תגרום לנושא להפוך למישני, כמקובל אצלנו בעניינים שנשים דוחפות אותם. אבל היתה הסכמה כללית ונכונות לעשות כדי לקדם את רעיון החוקה ורצון להוסיף לשמוע ולהשמיע.

ואגב, נשים הן בכל זאת נשים. גברים המוזמנים לפגישה בנושא מדיני לעולם אינם שואלים אם להביא כיבוד. הנשים לעומתם כולן הציעו עזרה. אליעזר כהן, נאמן לתפיסתו, הודה וסירב. הוא הכין עבורן את הכל בעצמו. הוא רוצה שהן יהיו בהנהלה – לא במטבח. ■

דרך מקורית להצגת אופנת החורף מצאה "פלפל": מעל בימת משאית מקושטת שסבבה בתל־אביב ושכונותיה הציגו דוגמניות בהנחיית השדרן ארז טל מבחר אימוניות, חלוקים וכותנות־לילה.

הקשר ההיסטורי

אולי זה היה במקרה, אבל **תומס פיקרינג**, שגריר ארה"ב בישראל, ורעייתו **אליס** מצאו דרך מקורית לציין בביתם את ערב הכ"ט בנובמבר: קונצרט לנבל – "לכלי הזה יש שורשים בישראל, ולא אני הוא שצריך לספר לכם על דוד המלך...", אמר השגריר. השופט **יצחק שילה**, שהוא גם יו"ר אגודת הנבל בישראל, הציג את שתי הנבלניות: **יהודית ליבר** מן התזמורת הפילהרמונית ובתה, **נטלי טל גלזר** מהתזמורת הקאמרית של צה"ל.

אסתר הרליץ, ("אין הרבה צבאות בעולם שיכולים להתגאות בחיילות כאלה", העידה על נטלי), ארגנה את אירוע הצדקה התרבותי לטובת תחרות הנבל הבינלאומית, שתערך בנובמבר הבא בירושלים. בקהל המצומצם, שהתכבד גם בקפה ובעוגיות, היו בין היתר **צבי דינשטיין**, **ליאונרד שך**, **דינה ברזיקה**, **רעיה יגלום**, **ראובן אבל**, **עו"ד יהודית סחר**, **פייגי צימרמן** ו**לולה בר**. בר, באדום, נהנתה מן המוסיקה אבל גם מפן נוסף: היא נעצה עיניים מומחיות בנבלניות שהיו לבושות בבגד זהה, בשחור ובאדום – "זה עשוי בטעם רב", אמרה. ■

ליאורה עיני

תומס פיקרינג ורעייתו אליס מארחים את יהודית ליבר ונטלי טל גלזר.
צילום: הוס אנגלסמן.

הכותל המערבי בפרחים

במה מאות נשים אימצו את עיניהן, מתחו את צואריהן ועלו על כיסאות כדי שיוכלו לצפות בשיגאו סוגה מדגים איקבאנה, האומן היפאני לסידור פרחים, במלון שרתון בתל־אביב. הגברת קאזומי טדוטסומי, רעיתו של השגריר היפאני, שהציגה את האומן ואת "אומנותו הייחודית" הסבירה כי מוצא האיקבאנה אינו ידוע בודאות. מאמינים כי הוא הגיע ליפאן יחד עם הבודהיזם במאה השישית לספירה כאשר קרבן ומנחה נעשו באמצעות מתנות פרחים.

מאז, אמנות האיקבאנה התפתחה ועברה שלבים רבים. אין ספק כי היום אין זו רק דרך להבעת רגשות דתיים, וכמו כן אין זה עוד תחום יפאני טהור, משום שישנה גם השפעה אירופאית על האומנים היפאנים. האומן ביקש וזכה לשקט מוחלט כדי שיוכל להתרכז ביצירתו אשר התבססה בעיקרה על שלושה חלקים: הפרחים, ענפים ועלים. מה שנראה כתנועה סודית של האומן התגלה כחיתוך גבעול הפרח בקערת מים, מה שאמור להאריך את חיי הפרח. חשיפתו לאוויר חוסמת את יכולת הפרח לינוק מהמים.

האומן סיים את הופעתו, שאורגנה על ידי אגודת הידידות ישראל־יפאן יחד עם השגרירות היפאנית בתל־אביב, ביצירה שנקראה "הכותל", שאותו, למרות שהופיע כבר בחיפה ובירושלים, מעולם לא ראה. היצירה נבנתה ממבנה של במבוק ושרכים כתולים ירוקים יחד עם תשלובת של ענפים שונים שיצרו את הרושם של חומה בלתי ניתנת לחדירה.

שיגאו סוגה זכה גם לשי מטעם המועצה לישראל יפה, שהוגש לו ע"י רעיית נשיא המדינה, אורה הרצוג, הנשיאה הבינלאומית של המועצה לישראל יפה, בתום אירוע מרגש וצבעוני, שנערך במוזיאון ישראל בירושלים. סוגה הדגים סדירות פרחים מרהיבות – מה שנראה כמו התחלת איסוף קרשים למדורת ל"ג בעומר היה למעשה תחילתה של סדירת ענפים, פרחים ועלים שיצר אמן האיקבאנה בהשראת הכותל המערבי.

"כשם שמוסיקאי משתמש בצלילים ותוים, וצייר בצבעים – כך יוצרים אמני האיקבאנה יצירות אמנות באמצעות פרחים וענפים מן הטבע", אמר שיגאו סוגה היפאני. ■

אינגה דויטשקרון

נשיאה אורה הרצוג, רעיית שגריר יפן טדוטסומי ואמן איקבאנה שיגאו סוגה.

ווהי פליציה (פניקס) גולדשטיין, שבדה מחלקת המונטז' כ"לוין אפשטיין", ציירת כזמוה החופשי. בכל יום ג' אפשר לפגוש אותה במדרחוב בנחלת־בנימין, מוכרת את תמונותיה. יוזמה של אגודת הציירים והפסלים ושל עיריית תל־אביב. צילום: צביקה ישראלי.

גאון אוהב אותו

בחליפת ספורט לבנה ובחולצת גולף אדומה בלט מאוד ימין סוויסה (תנועת האוהלים) על רקע החליפות הכהות של באי כנס הנעילה של הקונגרס הספרדי העולמי במלון "לרום", ירושלים. **רנה גאון**, רעייתו של **נסים גאון**, נגשת אליו, מחבקת את כתפיו, לוחשת לו משהו. "היא אמרה, שגאון אוהב אותי, למרות שפוצצתי לו את הישיבה בבוקר במחאה על כך שלא נבחר נציג של השכונות לנשיאות המצומצמת", אומר סוויסה. "אנחנו מכירים כבר שש שנים, היא כבר הייתה אצלנו, בירושלים, אנחנו עוד לא היינו אצלה בז'נווה". סוויסה, שמבטיח לא להזניח את מלחמתו "למען דמוקרטיה ושלום", יצורף עכשיו לנשיאות "על תקן של משקיף". יש להניח שהוא יגיע גם לז'נווה.

ליאורה עיני

המטפלת הפרטית

בתום הצגת הבכורה של "תרנגול כפרות" בתיאטרון לילדים ולנוער שנערכה ב"בית דני" בשכונת התקווה, עלה המחזאי **אלי עמיר** על הבמה, להודות לאלה שעודדו אותו בדרכו: השר **יצחק נבון**, שלחץ עליו לכתוב את קורותיו, **ליובה אליאב** ש"עזר ליילד את הספר" ו**רבקה** – המטפלת האישית שלו מן המוסד הקיבוצי, אשר לפי דמותה עצב את המטפלת סוניה ב"תרנגול כפרות".

רבקה הקשישה, שישבה באחת השורות הראשונות, קמה ועלתה נרגשת על הבמה, לקול תשואות הקהל. ■

לית קרן

ופנה

יהודית תנוך

יש הרבה "אקשן" באופנה המקומית בשבועות האחרונים. מעולם לא היו כל כך הרבה אירועים בבת־אחת. מעצבים צעירים פתחו מקומות חדשים, אחדים מהוותיקים הפתיעו באוספים רעננים, חנויות ובוטיקים שופצו ושינו תדמית.

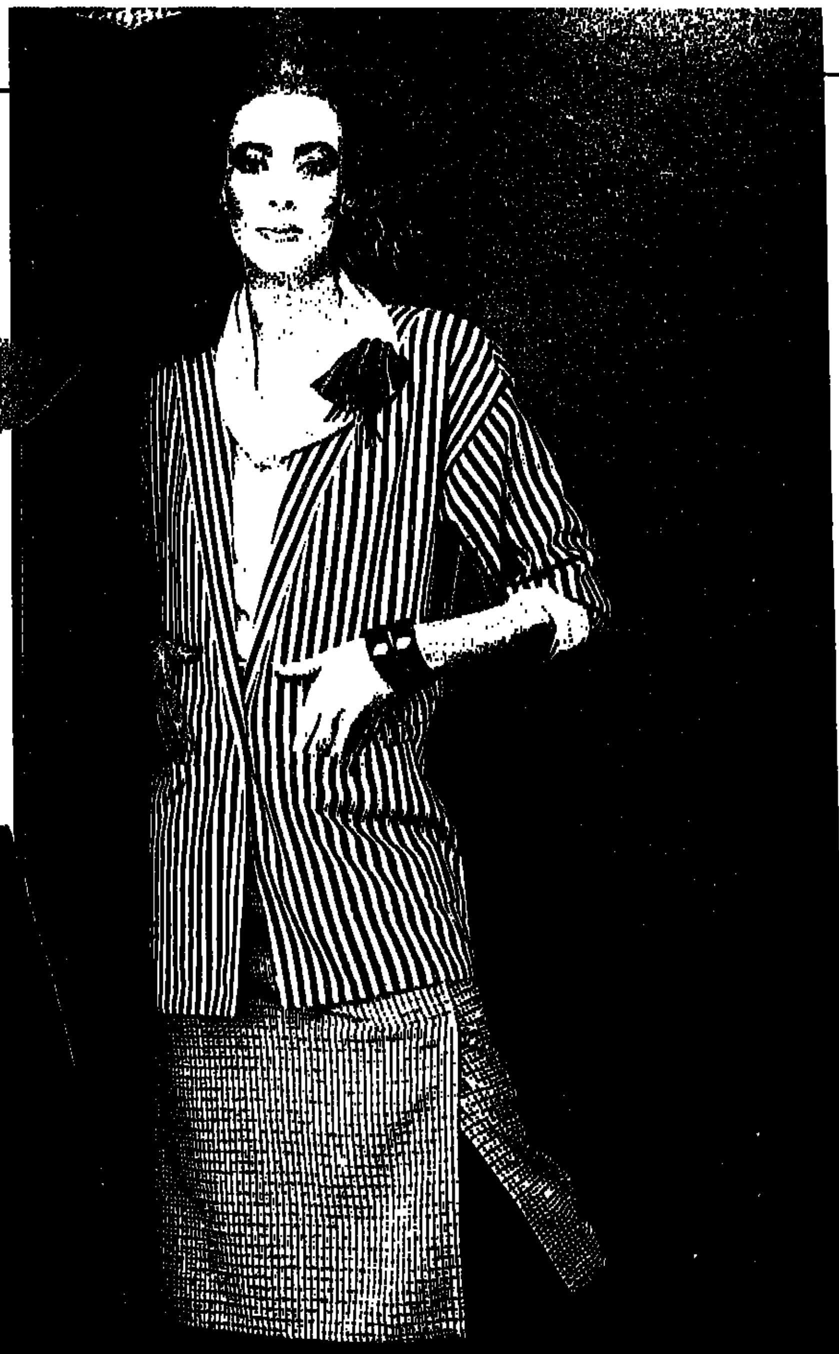

בגדים מעשר עד חמש

מיכל יטינזון (26), למדה ב"שנקר" שנתיים, עד להולדת בתה, פתחה לפני שנתיים סטודיו לאופנה אותו העבירה לאחרונה למקום לא שגרתי לעסקים מסוג זה – לרחוב בעלי־מלאכה, אולי על תקן סנונית ראשונה, שתביא עוד דברים יפים לרחוב האפור הזה.

יטינזון קוראת לבגדים שלה "מהשעה העשירית עד השעה החמישית". הבגדים לבוקר, עשויים מפוטר, שהיא מתייחסת אליו כמו אל צמר, עושה ממנו חליפות עם מקטורונים גדולים וחצאיות רחבות או מכנסיים. עדיין בגדים בשכבות.

הבגדים שלאחר שעה חמש עשויים מאריגים מיובאים, מצמר ומפשתן, חליפות עם מקטורונים ארוכים וחצאית מיני, שרק עשרה סנטימטרים נראים מעבר למקטורן, בפרופורציות הנכונות לעכשיו. מחירים: חליפות פוטר ופשתן – מ־235 עד 400 ש"ח; חליפות צמר – 600־400 ש"ח. ■

מקטורן ארוך
וחצאית קצרה,
בפרופורציה נכונה לעכשיו
(מיכל יטינזון)

"משכית" משנה כיוון

"משכית", שעברה לפני כחצי שנה לחנות חדשה ומעוצבת בטוב־טעם (על ידי כרמלה כרמי) ברחוב פרישמן בתל־אביב וסגרה את החנות בבית "אל־על", גם נעלה את המתפרה והעבירה את עיצוב וייצור האופנה לג'רי מליץ.

מליץ יצר בגדים בסגנון קלאסי־עכשוי, עם דגש על צללית רכה וניגוחה, שכל מי שנלחצה מהבגדים הצרים והצמודים, שהורידה עלינו האופנה בחורף זה, תאהב אותם. מערכות בשני חלקים מסריג וצמר דק ואיכותי, חצאיות מעטפה, חצאיות עם כמה כיווצים במתניים שנפתחים לגזרת פעמון, שאת המקטורונים שמצורפים להן אפשר ללבוש רפויים, או עם חגורה שמדגישה מתניים דקות, למי שיש. שמלת כתונת רפוייה, שגם אותה אפשר ללבוש עם חגורה. מעיל יפה גזור בקו ישר מצמר אדום.

יש בבגדים פרטים קטנים ויפים שמשלימים אותם, הדפס בהשראת ציור של מירו על גב חולצת משי בגוון שמנת, לתצניות מתכת במקום כפתורים, סיומת בירוק וסגול או אדום ולבן־שמנת, בשוליים של שרוול וחולצה של מערכת צמר שתחתו

הקוים הנינוחים והנקיים של הבגדים עושים אותם לאופנה שאינה נושאת תוית של זמן. אפשר ללבוש אותם הרבה מאוד בלי להתעייף מהם.

מחירים: חליפות ומערכות בשני חלקים – 330-445 ש"ח; מעילים – 500 ש"ח.

בשבועות הקרובים תקיים "משכית" בחנויות בתל־אביב ובירושלים חמש תצוגות אופנה למוזמנות. תצוגה אחת תהיה פתוחה לקהל הרחב.

החל מהשבוע נערך בחנות בתל־אביב מבצע לחידוש תכשיטים ישנים. מעצבת התכשיטים חנה גראשט תהיה במקום ותסייע בשיפוץ ובעיצוב מחדש של כל תכשיט שיובא אליה, לא רק תכשיטים שנקנו במשכית. ■

שמלה מעיל שחורה
רכוסה בכפתורים
(קובי רביץ)

רוח איטלקית בבן־יהודה

ליגה הצעירה והמבטיחה שייך קובי רביץ (27), שפתח סטודיו ברחוב בן־יהודה פינת רחוב מאפו. בתיכון היה קובי טוב במקצועות הריאליים, אחר־כך למד הנדסת מכונות ואבא ואמא שלו ציפו שיצטרף למפעל המשפחתי, אבל יום אחד גילה שעיצוב בגדים, שהיה עד אז תחביב בלבד, מעניין אותו הרבה יותר מלייצר תנורים. הוא נסע למילנו, נרשם לבית הספר לאופנה "מרנגוני", נשם את השיק האיטלקי שלש שנים וחזר לארץ ליישם את כל החלומות בסטודיו, שהרבה הושקע בעיצובו האסתטי.

בבגדים ניכרת השפעת האופנה האיטלקית. אלה אינם בגדים לנערות, אלא לנשים בשלות. "כשאני מעצב אני חושב על נשים תמירות ודקות", אומר קובי, "אבל הבגדים נראים מתאימים גם לנשים לא כל־כך גבוהות וגם לא דקיקות". הוא משאיר את כל האופציות פתוחות. צר ורחב, חצאיות קצרות שחושפות את הברכיים, אבל גם חצאיות ארוכות עד לקרסוליים. מערכות שני חלקים וחליפות צמר עם מקטורונים צמודים לגוף, אבל גם מקטורונים גדולים ורפויים, שמכסים על החצאיות והשמלות הצרות. בחירת האריגים, שכולם מיובאים, מצויינת. במערכות רבות יש שילובים יפהפיים של אריגים מהדפסים ומרקמים שונים, פסים ומשבצות.

באוסף יש הרבה שמלות לאירועים חגיגיים, חליפות מחוייטות ממשי מודפס וסאטין, שמלות עם סלסולים בקצה המכפלת וגם שמלת־מעיל שחורה, רכוסה בכפתורים לארכה, בסגנון מאוד קלאסי ואיטלקי. מחירים: חצאיות מ־180 ש"ח, מקטורונים – 300 ש"ח. חליפות – 550־750 ש"ח. בגדי־ערב 750־1000 ש"ח. ■

מאבק

נטע שדמי
צילום: אירית זילברמן

סוניה לרנר־לוין מדמיינת את הרגע בו יגיע לישראל אביה שהוא ותיק מסורבי העליה בברית המועצות. חלום של 14 שנה. היא עצמה מדווחת: אין לנו כאן אף חבר ישראלי.

סוניה לרנר לוין: "החברים שלנו – רק רוסים. לא יצא לנו להכיר ישראלים מעבר ליחסי העבודה".

מחכים לאבא

כך יהיה ביום ההוא. אולי בלילה ההוא. "יבואו המון חברים. בשדה תעופה נחכה לו כולם עם הרבה, הרבה פרחים. ואחר כך ניסע אלי הביי־תה. אחרי כל כך הרבה שנים שלא התראנו נעשה לו חגיגה גדולה ולמחרת נתחיל להראות לו את החיים".

חלום. כבר 14 שנה מדמיינת סוניה לרנר־לוין את הרגע הזה. איך אבא שלה – פרופ' אלכסנדר לרנר, ותיק מסורבי העליה בברה"מ – מגיע לכאן, בא אליה.

ד"ר סוניה לרנר־לוין. טיפוס חולמני? לא בדיוק. מתימטיקאית. בסוף שנות השלושים, שברירית משהו, אך פניה ודיבורה מקרינים תקיפות שקטה, עניינית. בתחילת השנה הייתה בין מקימי "יועד הבנים של מסורבי העליה". "חוץ מהרצון להתאחד יש לנו הרגשת אשמה שעזבנו אותם שם לבד, חלשים זקנים וחו־לים".

פול טיים ג'וב. משקיעים הרבה זמן, כסף ועצבים. ימים עמדו מול הקונסוליה הפינית, המייצגת את ברה"מ, עכשיו "רק" אחת לשבוע. העבירו את ההפגנה מול השגרירות האמריקנית.

בחודש האחרון – פעילות מואצת. עיתוי קריטי. על הכוונת הייתה פסגת רייגן–גורבצ'וב. "ההורים זקנים. לא יכולים לחכות עוד עשר שנים". בינתיים לא נחלצת מהם אף אישיות פוליטית, או ציבורית שמגיעה לכאן. מפעילים קשרים ומצליחים לדחוס לסדר היום המפוצץ של הבאים גם כמה דקות בשביל אבא ואמא שלהם. וכשהמכובדים אינם מגיעים לכאן, הם נוסעים אליהם. מתרוצצים בעולם, נאחזים בכל מי שיש לו, או למקורביו, שמץ השפעה בקרמלין.

כל נסיעה, אילתור תקציבי חדש. מתחלק בין המועצה הציבורית של יהודי ברה"מ, הסוכנות והכיס הפרטי. במקומות העבודה, מתיחסים בהבנה. מאשרים חופשה ללא תשלום.

לרנר־לוין, למשל, הגיעה עד יפן. ביקשה את עזרתם של מדענים בכירים. בספטמבר הוזמנה ע"י שמעון פרס להתלוות אליו במסעו לארה"ב. שם זומנה לה סידרת פגישות עם אנשים מרכזיים. גם באינטרנציונל הסוציאליסטי ברומא היו חברי הוועד אורחיו של מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ. נפגשו עם כל השמנת הסוציאליסטית האירופית, גם עם הסובייטים.

"בפגישה עם קרוביהם של מסורבי עליה". צירוף מילולי שחוק. אבל בחיים, איזו דרמה מתחוללת שם בחדרי המלונות, או במשרדים, כשהם מצליחים איכשהו להשתחל ללוח הפגישות של מקבלי החלטות ברמה עולמית, ומתחילים לספר להם על אבא־אמא שלהם!

דיסקרטית. אולי שיקולים טקטיים. לוין־לרנר מעדיפה לא לפרט: "יש כאלה שמתיחסים לעניין כאל עוד סעיף עבודה, ויש אחרים. ג'ורג' שולץ, למשל. ההרגשה שלי היא שהוא מעורב אישית, מבין, ובאמת רוצה לעזור".

– וממסדנו?

"במשרד החוץ לא כל כך מכירים בנו. אבל עובדה, שמאז הקמת הקבוצה עשינו הרבה. רוצים שנהיה בפרופיל נמוך? אדם במעמד של אבא שלי מחייב פרופיל גבוה, אין טעם לפעילות שקטה".

– וקברניטנו?

"שמעון פרס מגלה מעורבות. הדלת שלו תמיד פתוחה, לפחות נותן הרגשה כזו. לבקש מיצחק שמיר – הרבה יותר קשה. סגור מאוד. פורמלי".

בורים לוין, מהנדס במכון וייצמן, מניח את ספלוני הקפה ומשחרר ניצרה: "שמיר כל־כך 'מרוגש' מהנושא, ופשוט קשה לו לעסוק בו".

בבית לוין, הממוקם ברב קומות רחובותי, לא מקטרים. אבל בחדר המגורים, בחברת הבנות – גאולה (14) שחודשיים לאחר הולדתה באה גאולה חלקית ואושרה יציאתם של הוריה ארצה, וקרן (12) – רובצת תחושת אכזבה. מן החמצה.

סוניה לוין־לרנר: "האנשים סביבי מעורבים בבעיה, אבל האחרים מנותקים ממנה. חבל. החברה הישראלית התיחסה אלינו כאל פליטים. היא לא הבינה כי התנועה הציונית בברה"מ, לפחות בראשיתה, הייתה אידאליסטית, והגענו הנה מרצון, מתוך בחירה. גם בגלל היחס הזה מגיעים היום לארץ רק 25 אחוזים מכלל היוצאים משם".

כמו פליטים

לפני 17 שנה, כשמשפחתה החליטה על עליה, בכלל לא ידעה מה זה וולוו, לא ידעה אפילו אם יש כבישים בארץ. "זה היה פיצוץ אדיר", נזכרת לרנר־לוין בתדהמה שעוררה בקשת העליה של אביה. מדען בעל שם עולמי בתחומי המתמטיקה השימושית וההנדסה, מו־ליט יום אחד לוותר על הכל. קם ומשליך מאחוריו תפקידים בכירים ומעמד יוקרתי. התגובה כמו. חבטת אגרוף אדירה. נוק אאוט מיידי. הפרופסור המכובד והסמכותי נזרק ממשרתו ומנושל מכל תפקידיו. מפסיד הכל. והיה לו מה להפסיד.

משפחתו נמנתה עם השכבה הצרה שהשלטון מטפח ומרעיף עליה כל טוב, ולו גם על חשבון העקרונות הקומוניסטיים. בזכות מעמדו נהנו בני ביתו מתענוגות קפיטליסטיים נדירים, כמו דירה מרווחת, מכונית, דאצ'ה ונסיעות לחו"ל. שטיח קיר סיני יפהפה, התלוי לאורך קיר הכניסה בבית בתו, הוא רק אחת המזכרות אותן הביא הפרופסור מנסיעותיו הרבות. גם רהיטי האגוז ונברשות הקריסטל הדורות הובאו מבית אבא במוסקבה. כבר שנים הוא חי שם על המזוודות, יחד עם בנו ומשפחתו. מי יכול היה לצפות שהסובייטים ימנעו את יציאתו כל כך הרבה שנים?!

כמו בפתרון בעיה גיאומטרית. בנימוקים הגיוניים סדורים, האחד נובע מן האחר, משתדלת סוניה לרנר־לוין להוכיח, כי לא בגלל סודות מדינה שכביכול ידועים לו, חוסמים הסובייטים את יציאת אביה. מן הסתם, הם אינם מוחלים על מה שנספג אצלם כיריקה בפרצוף.

"הוא בן 74. במכון לבקרה כבר איננו עובד 16 שנה, וכמדען לא ייתכן שהוא יודע סודות רלוונטיים אחרי תקופה ממושכת כל כך. מדענים אחרים, שעבדו איתו, הגישו בקשות יציאה אחריו ויצאו כבר, כי הם היו מספרי שנים, ואבא שלי – מספר אחר. הרוסים נתנו לו הכל ואינם יכולים לסלוח לו על ההחלטה שלו. זו נקמה. הם החליטו להעניש אותו".

אלא שבצד הענישה עדיין קצת כבוד נותנים לאיש. ג'סטה הומנית. ב־1981, כשמתה אמה, אפשרו הסובייטים לסוניה לרנר־לוין להשתתף בהלוויה, בתוספת נדיבה של שמונה ימים. "המפגש עם אבא היה חוויה מרגשת, כאילו שחזרנו לעבר". והעבר הזה מעורר פליאה.

איך זה, אדם קם בוקר ומוותר על כל כך הרבה לטובת ארץ שאת כל המידע עליה שאב משידורי ישראל, בתנאי, כמובן, שלא היו משובשים?

נכון, הוא לא חשב ציונות שלוש פעמים ביום. אבל מעולם לא שכח כי הוא יהודי. לרנר־לוין: "היינו בית יהודי מבחינה לאומית. היו לנו חברים יהודים ואבא עזר הרבה ליהודים שהיו צריכים להתמודד שם עם אפלייה סמויה. אבל על עלייה אי־אפשר היה לחשוב ברצינות. לא ידענו מה זו ארץ ישראל, ועד 1970 רוסיה גם הייתה חסומה בפנינו הרמטית. כשנפתח סדק צר – קפצנו. למרות שידע כי יתקל בסירוב, החליט להאבק.

"ביהדות שלנו, לא היה עניין של גאווה, או בושה. זו הייתה עובדה. אנחנו שייכים לעם היהודי. נכון גם שמלחמת ששת־הימים עשתה לנו הרגשה נפלאה, ואחריה באמת התחילו להגיש בקשות ראשונות. ב־1970, אחרי נסיון הבריחה של קבוצת יהודים במטוס (קבוצת קוזנייצוב), ומשפטי לנינגרד בעקבותיהם, ראינו שיש מי שמוכנים לסכן את חייהם ולקחת יוזמה, והגשנו את הבקשות שלנו".

לחץ אמריקני

אם העולם נחלק לשניים, למעריצי גורבאצ'וב ולאלה שרואים בו מאחז עיניים, בני הזוג לוין – חברי כבוד במחנה השני. הם אינם חוגגים עם ה"גלסנוסט" וה"פרסטרויקה" לדידם – עבודה בעיניים. אותה בבוצ'קה, אבל בזווית אחרת.

– ובכל זאת, בתחילת פעילותכם היו מאה תמונות באלבום ההורים שלכם, והיום נשארו שם כ־50 בערך?

"אם יש יותר היתרי יציאה זה לא מפני שהרוסים מכירים פתאום בזכויות האדם, אלא שיש להם אינטרסים להכנס לאזור, וגם בגלל לחץ אמריקני. הרי חוץ מיהודים אין להם שום דבר אחר למכור לאמריקנים".

– אגב, מה קורה עם חברי הקבוצה שהוריהם כבר הגיעו, ממשיכים במאבק עם האחרים? "לא. רובם עוזבים".

סוניה ובנותיה: "יש לנו הרגשת אשמה שעזבנו את ההורים שם זקנים, חולים..."

"נ" גדול, של מי?

אם וכאשר יגיע פרופ' אלכסנדר לרנר, ואחרי הפסטיוואלים ישאל את סוניה ובורים לוין מי החברים שלהם, יופתע ודאי לגלות, שהגלות אינה נגמרת במשטרת הגבולות בנמל התעופה בן־גוריון.

זוג אטרקטיבי. היא: אשת מהנדס, הוא: בעל של מתמטיקאית. צעירים. נאים. משכילים. מסודרים. עברית טובה. שתי ילדות נחמדות.

והנה, אחרי 14 שנה, הם אינם יודעים מה זאת חברה ישראלית. חבר ישראלי? אין. אף לא אחד.

סוניה לרנר־לוין: "החברים שלנו – רק רוסים. לא יצא לנו להכיר ישראלים מעבר ליחסי העבודה. אין לנו הרבה במשותף איתם. המושג 'חברים' כמו שהוא אצלנו, לא קיים אצל הישראלים. בהתחלה התעניינו יותר, ואחרי שנגמרה הסקרנות, לא נשאר כבר שום דבר.

"הרגשת כשלון? אולי. טינה? בטוח. אבל זו דרך החיים". ■

מסיבה רב־סינוריח לכבוד אורחת מאפריקה. משמאל: מארחת פנינה הרצוג ו"ממה" וססיליה השמחה לפגוש בפרופ' סיבה לוי. צילום: יצחק אלהרר, סקופ 80.

המארחת של המארחת

שמה המלא של האורחת החשובה מאד שהגיעה ממאלאווי הוא: ממה ססיליה תאמרה קזמירה. למה "ממה"? "מפני שלמען התפקיד שלה היא הקריבה את חייה הפרטיים. וכך היא האמא של כל אנשי מאלאוויי", מסבירה אחת מן הפמלייה שלה. התפקיד שלה "המארחת הרשמית של ממשלת מאלאוויי" אינו מבטא את הסמכויות הרבות המרוכזות בידה. למעשה היא הדמות הדומיננטית במרינה לאחר שהנשיא הישיש (90) של מאלאוויי האציל עליה את רוב סמכויותיו. קרוב לוודאי כי בשנים הקרובות תהיה ה"ממה" הגדולה ויפת המראה, שהיא אחות במקצועה, הנשיאה החדשה של המדינה האפריקנית אשר מעולם לא ניתקה יחסיה עם ישראל.

על כך, וגם על המשתלמים הרבים שהגיעו ממאלאוויי ל"הדסה" עין־כרם, ולבתי חולים אחרים בישראל ואשר עתה מהווים את חוט השדרה בתחום הרפואה במדינתם, רוכר וסופר בחדר האורחים בביתה הירושלמי של פנינה הרצוג, עובדת בכירה בשרד הבריאות. הרצוג היתה המארחת־של־המארחת מתוקף תפקידה כנציגת הארגון הבינלאומי של נשים בארגון הבריאות העולמי.

במסיבה רבת המשתתפים הוכיחו עצמן גם המארחת וגם האורחת כבעלות נסיון בתחום מפגשים עם אתמ"ים. ה"ממה" שתתה כדג כמים בקרב אורחים רבי מגוריים: שגרירים, שופטי בית המשפט העליון, נציגי משרד החוץ, אנשי רפואה ומשתלמים שסיימו השתלמות בהדסה עין־כרם. פנינה הרצוג התחלקה עם הקהל בחוויות של מפגשים עם משתלמים ממאלאווי בכנסי ארגון הבריאות העולמי: "הם סיפרו לי בעברית שוטפת על קידומם המקצועי לאחר שובם מישראל". ה"ממה" הרשימה את רואיה בהופעתה ובגינוני השררה שלה. בארצה שלה אנשים יראים ממנה ומכוחה הרב. ■

תמר אבידר

הטור של טומי

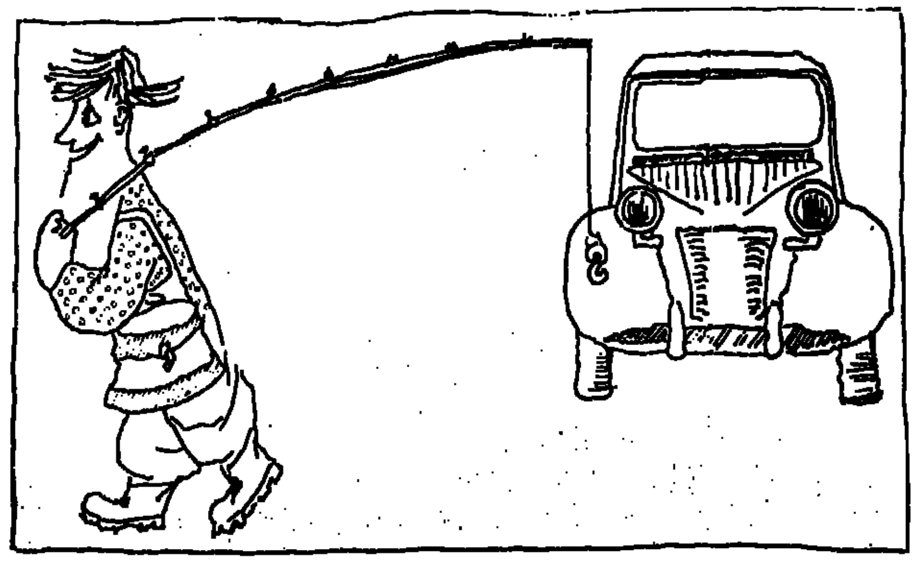

הבלתי מזוהה

בצילום משנות השלושים המתפרסם בעתון אמריקני נראים כתריסר גברים, משתתפים באיזה כינוס שנערך בפאריס בשנות העשרים. מתחת לצילום כתובים השמות של המופיעים בצילום – שמות שלא אומרים לי דבר. רק שם אחד מוכר לי היטב. שמו של הגבר העומד ומחייך, שלישי משמאל, עליו כתוב שהוא (בלתי מזוהה).

את האדון ששמו הפרטי הוא "בלתי" ושם משפחתו "מזוהה" אני פוגש שוב ושוב בצילומים ישנים. קבוצת הכדורגל של "מכבי" תל־אביב בשנות השלושים, עם מגן דוד על חולצתם, עומדים, משמאל לימין: ישראל אלסנר, גאול מכליס, ואחריו, שלישי משמאל, (בלתי מזוהה) ולצידו ג'רי בית־הלוי.

ובצילום שצולם, בשנות החמישים, בליל אפוף עשן בקפה "כסית": ליד השולחן יושבים רובינא, אלתרמן, אחר כך, שלישי משמאל עם המקטרת האדון (בלתי מזוהה), ולידו מסקין, שלונסקי וסטימצקי. מי היה האיש עם המקטרת, איש אינו זוכר. אולי היה רופא השיניים של אחד האמנים, אולי שכן שנכנס לומר שלום, אולי קרוב שבא לביקור מאמריקה. אולי הוא עוד חי, אולי מת מזמן, אבל הוא מונצח, לעולמי עד, בתולדות הבוהמה הישראלית, בצילום עם מסקין ועם רובינא, ב"כסית".

גם כאשר אני מדפדף באלבום המשפחתי שלי, אני נתקל תמיד מחדש באיש המסתורין, הבלתי מזוהה, שמחייך בחברתם של סבא ושל סבתא, היושבים על ספסל בקארלסבאד: האשה שליד סבתא היא כנראה הדודה ריזה, אבל האיש שלצידה הוא לא הדוד שאנדור. אינני יודע מי הוא ואין עוד אדם בחיים שיוכל אי־פעם לזהות אותו. הוא ישאר בלתי מזוהה לנצח, במגירה התחתונה של ארון הספרים שלי.

האיש הבלתי מזוהה הוא תמיד אותו האיש. בכל הצילומים. בצילום בעתון האמריקני ובצילום של "מכבי" וב"כסית" ובצילום של סבא וסבתא – זה תמיד אותו האדם: גבר ללא גיל, ממושקף, קצת מקריח ועל פניו נסוך חיוך נבוך, מתנצל, כמי שנתפס בקלקלתו בשעה שהיה צריך להיות במקום אחר.

הייתי רוצה פעם לפגוש את האיש הבלתי מזוהה, המסתובב בעולם ומצטרף לחברת אנשים זרים ונעמד ליום ברגע שמצטלמים. ודאי יש לו דברים מעניינים לספר על אנשים מפורסמים, שבחברתם הצטלם, עומד ומחייך, שלישי משמאל, בסוגריים. ■

ניבֵּאה

בעתון הגרמני "ראינישר מרקור" אני קורא, כי 75 שנה מלאו מאז המציאו את "ניבאה". רוקח בשם אוסקר טרופלוביץ, שגר באחד מפרברי המבורג, עירבב תחליב שומני עם מים ויצר את הקרם הלבן, המעניק תחושה של קרירות הלקלקה כאשר הוא נמרח על העור. השם "ניבאה" מורכב מהמלים "לובן השלג" בלאטינית. תחילה נמכרה "ניבאה" מתוך שפופרת ורק כעבור שנים החליטו לארוז אותה בקופסת פח כחולה ועגולה.

כיום יש קרמים יותר מתוחכמים, המכילים חומרים אורגניים ותרכובות כימיות לרוב, מיועדים למטרות ספציפיות, אבל אף לא אחד מהם מעורר אצלי סנטימנטים נוסטלגיים כמו "ניבאה". במרכז אירופה, בתקופה שקדמה למלחמת העולם השניה, היו מוצרים מספר, שהיוו חלק אינטגרלי של אורח החיים.

כילד, לא עלה כלל בדעתי, שאפשר להשתמש במוצרים אחרים. אחדים מהם נשתמרו עד היום. נעלי "באטה", למשל. הצ'כים קראו להם "באטיה". או האספירין של "באייר". החרסינה של "רוזנטאל". הסכו"ם של "סולינגן". הסאלאמי של "הרץ". דברי הזכוכית של מוראנו. הקלפים של "פיאטניק". נוזל לניקוי כלי כסף בשם "סידול" ואבקה להדחת כלים בשם "וים". אני עוד זוכר את המיכל העגול של "סידול" ואת הקופסה הצהובה של "וים".

כדי להבין את הציוויליזציה האירופית של ראשית המאה, צריך לדעת שהיא לא היתה מורכבת רק מרומאנים של סטפאן צווייג ושל תומאס מאן, ממוסיקה של סטראווינסקי ושל מאהלר, מתיאטרון של ברכט ושל סטניסלבסקי, מציורי פיקאסו ומפסלי רודין, אלא גם מנעלי "באטה", מסאלאמי "הרץ" ומהקרם "ניבאה", שאמא היתה מורחת לי על הפרצוף לפני שיצאתי לשמש, שיהיו לי פחות נמשים. ■

חניון

נכנס עם המכונית לבנין החניון, עולה קומה ועוד קומה, נוסע בסיבובים מסחררים, כל המקומות תפוסים, קומה ועוד קומה, עד שבסוף אני מגלה מקום אחד פנוי. נכנס, חונה, יוצא, יורד במעלית והולך לדרכי שמח וטוב לב.

כעבור שעתיים חוזר לחניון, נכנס למעלית, רוצה ללחוץ על הכפתור, איזה כפתור, רגע, איזה כפתור ללחוץ, שכחתי איזו קומה, בעצם לא שכחתי, אלא לא ידעתי מלכתחילה, שכחתי להסתכל, איך יכולתי לשכוח. בינתיים נכנס אדם למעלית, לא נעים, אני לוחץ על קומה חמש, לפי הרגש, מוטב קומה אחת יותר גבוה, כן, זה כנראה היה חמש. יוצא מהמעלית, החץ מראה 5 א' ימינה, 5 ב' שמאלה, ננסה ימינה.

קומה זו בכלל לא דומה, אני לא זוכר עמוד כזה, ונדמה לי שעמדתי בכיוון הרחוב ומכאן לא רואים את הרחוב. בכל זאת כדאי לבדוק את כל הקומה, כדי שלא אחזור אחר כך. אני אובד בין המכוניות, מישהו עוד יחשוב אותי לגנב, שם אני רואה משהו דומה, לא, אצלי לא מתנדנד כלבלב אדום מהראי, אצלי זה שפן צהוב, חוץ מזה אין לי "פוזו".

נעבור ל־5 ב'. מכונית מתקרבת, אני מעמיד פנים של אדם הבוטח בעצמו, לא נעים שיראו אותי משוטט בחניון, בטח, אלא מה, זו היתה אשתו של רופא השיניים, היא ודאי תספר לבעלה. ב־5 ב' זה לא יכול להיות, פה רוחצים מכוניות, אני לא ראיתי שום רחיצה, אז כדאי לעלות קומה או לרדת קומה: טוב, אני עולה קומה, כרגיל, כבר לא מעמיד פני איש נחוש, אני כבר מחייך חיוך נבוך, כל מי שרואה אותי מבין שאני מחפש את המכונית שלי, מה יש, זה קורה לכל אחד.

בקומה 6 א' אני מגלה מכונית כדיוק כמו שלי, "סובארו", אותו צבע, אותה שנה, אפילו המספר דומה, רק מה עושה התיק הזר על המושב? בקומה 6 ב' צועק לי נהג העובר לידי "לא נורא, תמצא אותה בסוף" והוא עוד מנפנף לי לשלום, האידיוט.

יותר אני לא חונה בחניון, אף פעם, זה בטוח. החניונים הם חלק מהאמריקנזציה המגעילה של חיינו. צריך להעמיד לדין מי שבונה חניונים כאלה, שאי אפשר להבחין בהם בין הקומות. צריך היה לצבוע כל קומה בצבע שונה. השאלה היא, אם הייתי זוכר את הצבעים. טוב, אז נרד לקומה 4 א'.

"אתה עדיין מחפש את המכונית שלך?" – שואל אותי הגבר שעלה אתי במעלית. מה הוא עושה פה בכלל? "הייתי בשרותים" – הוא מסביר, כדי שאבין שבזמן שאני מבזבז את זמני בחיפושים, אנשים כמוהו מנצלים את זמנם למעשים מועילים. הוא ניגש לאוטו שלו בצעדים נמרצים במיוחד, שמטרתם היחידה היא לגרום אצלי לרגשי נחיתות. אנחנו הרי שני סוגים של הומו סאפיאנס. הוא סוג של בן־אדם המוצא את מכוניתו מיד ואני סוג של בני אדם המשוטטים בחניונים בנסיבות חשודות.

בסופו של דבר, כל החיפוש לא לקח לי יותר מ־20 דקות. את המכונית מצאתי ברגע של יאוש גמור, בקומת הקרקע, קרוב לכניסה. כל הסיפור שזכרתי, עם הסיבובים מקומה לקומה, זה היה מאתמול. שכחתי שהיום מצאתי מקום מיד כאשר נכנסתי לחניון. לא בכל יום יש לאדם כזה מזל, שימצא מקום חניה כל כך טוב.

בסוף השארתי את האוטו בחניון ונסעתי הביתה במונית, כי חבל היה לי להפסיד את המקום ליד הכניסה. ■

(הדברים שודרו בתכנית "השבוע שלי" ב"קול ישראל")

HOTEL TIRAT BAT-SHEVA
במלון טירת בת־שבע
מבצע חורף מיוחד
חנוכה
2 לילות + לילה שלישי על חשבון הטירה
או 2 לילות + 2 ארוחות כיד המלך (צהריים או ערב לפי בחירה)
או לילה אחד + ארוחה כיד המלך
כל זאת בנוסף למעלות הטירה:
★ במרכז ירושלים ★ חניה צמודה ★ מבחר מסעדות כשרות★ אשף המטבח מיקו ★ חדרים ממוזגים עם רדיו וטלפון (אפשר להזמין טלויזיה ומיני־בר) ★ הנהלה חדשה וצעירה ★ שרות אישי ברמה גבוהה
ועוד...
לחנוכה — מידי יום בטרקלין חגיגה:
הדלקת נרות, פונטש, מוסיקה והפתעות, מלצרים שרים בליווי גיטרות קינוח לביבות וסופגניות ע"ח הטירה (למזמין ארוחה מעל 7 ש"ח)
מלון טירת בת שבע המחודש.
הזמנות: מלון טירת בת־שבע, רח' המלך 42 ירושלים, טל. 02-232121

בדבר פרטים
לפנות לטלפון:
.03-491522

ספרית מעריב
הופיע "השועל האדום"
מאת: אנתוני הייד • תרגום: יוסף אשכול
סיפור דמיוני מותח ומדהים. הארי בריטמן, סוחר פרוות עשיר, נעלם מביתו שבקנדה. בתו פונה אל ידיד נעוריה רוברט תורן, עיתונאי וסופר, ומבקשת את עזרתו. הוא נענה לבקשתה.
מי היא בתו של בריטמן? מה הרקע לקשריו של אביה עם ראשי המהפכה הבולשביקית? רוברט תורן ניצב בפני שרשרת שאלות ההופכות את הסיפור לתעלומה גדולה.
בקש בחנויות ובספרית מעריב
ת"א דרך פ"ת 72א', טל: 03-332211
חיפה בן־יהודה 29, טל: 04-523609
באר־שבע קק"ל 90, טל: 057-74850
ספרים מבית טוב ספרית מעריב

לא להכיר את כולם

מי אוהב להיקלע למסיבה רבת משתתפים כשמכירים רק מיעוט מן האורחים, או גרוע מכך – אין מכירים איש? אם אתם ביישנים, מסיבת חנוכה גדולה ורועשת תעורר בכם, מן הסתם, געגועים הביתה למקלט הטלוויזה שבו יכולתם לצפות בשקט בסרט ישן וטוב. מה תוכלו לעשות כדי לעבור את המסיבה בשלום?

• הזכירו לעצמכם שעצבנות היא תגובה טבעית: רוב האורחים עצבניים בדיוק כמוכם.

• אל תטפחו ציפיות מופרזות. זאת רק מסיבה, וכדאי שתציבו לעצמכם מטרה סבירה, כמו למשל שיחות מעניינות עם כמה אנשים, במקום להרגיש שאתם חייבת להכיר את כל המשתתפים.

• וזאת עצה המכוונת בעיקר לאשה: לבשי בגד שאת אוהבת. בגד שזכה כבר למחמאות בעבר. אם את מרגישה טוב לגבי להופעה שלך, תצליחי לשדר את הבטחון הזה כלפי חוץ.

• אם אתם מגיעים למסיבה ואינכם מוצאים את המארח, חפשו סביבכם עוד אנשים כמצב שלכם. אחד משניכם ודאי יזהה מישהו מוכר, גם אם אינכם מכירים אותו בשמו. מרגישים כבדי לשון? אמרו שלום והציגו את עצמכם. כל הסיכויים שהאיש מולכם יהיה ידידותי ואף אסיר תודה על שטרחתם לעשות את המאמץ.

• אם את/אתה מוכרחים לפרוץ לקבוצה שכבר מנהלת שיחה ערה, הימנעו מהצטרפות לחבורה מלוכדת שעסוקה בשיחה לוהטת. כדאי להעדיף זוג מצומצם, שחבריו עומדים בריחוק זה מזה, משוחחים בסתמיות ואפילו מגניבים מבטים לצדדים.

• אם משתרר שקט מביך כאשר את/אתה מצטרפים לקבוצה כלשהי, נסו לעורר את השיחה מחדש על ידי הצגת שאלות. בניגוד לחוכמה העממית הרווחת, לשאול אנשים כמה הם עוסקים זה רעיון אדיר. הימנעות משאלות מצמצמת את מספר הנושאים שיש בהם פוטנציאל לענין משותף. רוב האנשים אוהבים לדבר על עצמם ומה שהם עושים במשך שמונה שעות מדי יום, כדרך כלל, חשוב להם.

• ככל שהערב נמשך, את ובעלך תתחילו באופן טבעי לשוחח עם אנשים שונים. המשיכו להשתמש זה בזו כבעוגן לרגע שבו אתם נתקפים בחרדה. תמיד תוכלי להתנצל על הפסקת שיחה בטענה שאת מחפשת את בעלך, או מבקשת לגשת לשולחן הכיבוד.

• אם אתם משתעממים מקבוצת אנשים מסויימת או מן המסיבה בכלל, נסו להתחמק באלגנטיות. אומרים שבדיוק גילית מישהו שהיית רוצה להחליף אתו מלה, או שעליך להתקשר הביתה לבדוק מה שלום הילדים.

(שרות "מעריב")

אריה יאס

האם המאמצת באור הזרקורים

אתה מסתכל באשה הג'ינג'ית הקטנה הזו ומתקשה להשתחרר מהרושם שהכל הוא פוזה. כמעט הכל. פוזה מחושבת היטב. הדיבור הצברי המתגנן, תנוחת הישיבה ברגליים מקופלות תחתיה על הכסא, כמו של וקרונית בסרט הוליבודי על הרמון מזרחי בבגדד, הצמיד המוזהב הכבד שעל ידה, ההפסקות בדיבור, כהן נפקחות לרווחה העיניים, והמשפטים ששוננו וחזרו ונלעסו עשרות פעמים – הכל מחושב ומתוכנן כדי לעקות על העולם את מיטב הרושם.

מה יש. שידע העולם שהוא ניצב בפני אביגיל בן־ארי. אשה עקשנית, המאמינה שהעולם לא יכול להמשיך ולהסתובב סביב עצמו, ככה סתם, מבלי לעצור על ידה ולברר מה עובר על הג'ינג'ית ילידת חיפה, המתגוררת בלונדון ומאמצת תינוקת מברזיל.

על גב עטיפת הספר, "החסידה מברזיל", שהופיע בימים אלה, (הוצאת "מטר"), מציגה אביגיל בן־ארי את עצמה כמי ש"עזבה חיי בימה סוערים ואור הזרקורים, כדי להיות לאם לדניאל המאומצת", כך, ישר: שידעו הקוראים על הקרבן הגדול. אבל כשאתה מנסה לברר מה היו, לאמיתו של דבר, חיי הבימה הסוערים והמיסתוריים הללו, שאין להם זכר ושם בספר ושהוקרבו על מזבח האמהות, מתברר לך שמדובר בהשתתפות חיוורת בשוליים של עולם המחול. ספק תלמידה, ספק רקדנית־מתלמדת בלהקת "בת דור" והשתתפות בלהקת שוליים.

כבר בעמוד הראשון של הספר, הופכת אביגיל בן־ארי את עצמה לשחקנית הראשית בסרט קולנוע. "בשדה התעופה של לונדון", היא כותבת, "רקה לפני ההמראה אל עתיד שגדולות ונצורות מובטחות בו בשבילי, נדמה לי כאילו אני צופה על המתרחש – מבחוץ. כאילו אני מתבוננת בסרט, ועיני אינן אלא עיניה של עדשה נסתרת... עדשת המצלמה מתמקדת עלינו והופ היא נעצרת ומתקרבת אלי.

"אני מחייכת במבוכה, תוחבת במהירות את המחברת למעמקי הכיס הגדול, כאילו נתפשתי בקלקלתי, ואחר־כך שואפת הרבה אוויר לריאותי וזוקפת את גבי. זהו זה. היום הסיפור הוא עלינו. אנחנו גיבורי הסרט הזה. מעתה תעקוב אחרינו המצלמה הנסתרת ועלינו להתנהג כטבעיות על אף ההיחשפות..."

מהר מאוד מתברר שהגברת, הממריאה לעינינו אל "עתיד מלא גדולות ונצורות", והמוכנה לחשוף באומץ רב בעמודים הבאים את המתרחש או לא־מתרחש בין רגליה, כולל בעיות הביוץ, ההפריה המלאכותית, ויחסי המין על פי השעון עם בעלה, איננה מספרת ולא כלום על עצמה. לא מי היא, מאין כאה ומה עבר עליה. אולי מפני שאין מה לספר, היא מערפלת עד כדי מיסתורין

אביגיל בן־ארי. סוף טוב.

סיפור אמת על תהליך אימוצה של תינוקת ברזילאית בשם דניאל – מעורר אי־נוחות. קצה קרחון של תעשיית אימוץ הילדים. עסק לא נקי. קטרזיס של האם־המחברת.

טובל בזוהר רומנטי של "זרקורים וחיי בימה סוערים" כמה חוויות ילדות שגרתיות.

אותה מידה של עירפול קיימת גם בעניינים חמורים יותר, וכאן היא מביכה ומעוררת אי־נוחות. הסיפור של "הצהרתה" של איווצי, האם היולדת של דניאל המאומצת, סיפור שהוא קצת הקרחון של "כל הלכלוך שהולך שם, בברזיל, בענייני אימוץ ילדים", ושאביגיל בן־ארי מערפלת בסגנון חושפני, כביכול, מספק חומר נוגה למחשבה.

"טופס ההצהרה של איווצי", כותבת אביגיל, "לא השביע רצונו של השופט: כתוב היה בו שהיא אינה יכולה לגדל אותך מחוסר אמצעים כלכליים. השופט נחוש בדעתו – הסיבה אינה מספקת בעיני החוק, כדי לגרום לה לנטשך.

קרלוס, עורך הדין שלנו, שהיה נאלץ לצאת מן המצוקה, החל ממלמל באוזני השופט דברים אחרים, לא ברורים ואומר שחל פה בלבול כלשהו. אם כבוד השופט מוכן להמתין מעט, הכל יסודר. השופט מבחין במבוכה ומציע ברמיזה שיש בכל זאת פתרון התלוי בניסוח מחודש של הצהרת האם. עליה להצהיר שאינה רוצה בתינוקה. נקודה. קרלוס פרץ החוצה, הסביר במהירות במלים מבולבלות את המצב בתוספת: "אל תדאגו, הכל יהיה בסדר עוד מעט". עתה דוהר עורך הדין אל ביתה של היולדת, כדי שתחתום על "הצהרתה", כשהוא ממלמל: "אינני צופה כל בעיות. אחזור תוך חצי שעה".

קרלוס מאחר לבוא. לאחר שעה ורבע הוא חוזר כמנצח: "הכל בסדר". השופט מסכים לאשר את ההצהרה החדשה, אך מנסה להבין: "אם האמא נטשה את התינוקת והסתלקה, איפה היתה כדי לחתום? איך מצאת אותה?" קרלוס מגמגם משהו כמו: "ממש צירוף מקרים, כלומר, במקרה..." ומבקש מן השופט שישחרר אותו מאחר שעליו להשלים עוד הרבה ניירת ובורח משם. ואנו, בינתיים, על הספסל במסדרון, יושבים וממתינים ולא יודעים מה מתרחש שם בפנים".

לא יודעים, אביגיל? או אולי מעדיפים ורוצים שלא לדעת?

ולמרות זאת, אין לפקפק ברצונה הכן של אביגיל בילד ובאהבתה לבתה המאומצת. אפשר רק לפקפק ביכולתה הספרותית ולחשוד בדחף האקסטראוואגנטי להעלות סיפור שהצנעה יפה לו על הנייר. בשיחה עמה היא מודה שכתבה את הדברים, "כדי שמה שהרגשתי לא ידהה עם הזמן, שהרגשות הסוערים ישתמרו כמו שהתרחשו", ולא כל כך כדי שדניאל בבוא היום תדע את האמת, כפי שהיא מצהירה בהקדמה.

"איך שלא יהיה, אם דניאל תשאל שאלות יום אחד, ואפילו אם ת־צה לחזור לברזיל, לא נעמוד בדרכה, רק נגיד לה ונבהיר לה שאותה אנחנו אוהבים אפילו יותר, משום שאותה בחרנו מבין כל הילדים שראינו שם..."

לסיפור יש גם סוף טוב: כשמלאו לדניאל שבעה חודשים, נכנסה אביגיל להריון, והיום היא אמא לשלושה. דניאל המאומצת ושני בנים תאומים. ■

אופטיקה מעולם אחר
יוראופטיק YorOptic
המרכז לאופטיקה ורשות סוג המשוכלל ביותר בארץ
בניהולו של לוי יורם
★ מחשב N.C.T אמריקן אופטיקל לגילוי מוקדם של לחץ תוך עיני ★ מבחר ענק של מסגרות ומשקפי שמש אופנתיים ★ ביצוע מרשמים והכנת משקפיים במקום ★ תנאים נוחים
רמת־גן, רחוב ז'בוטינסקי 93, מול בנין אואזיס, טלפון 7513914

ספרית מעריב
הופיעה מהדורה נוספת
גידול צמחי בית והטיפול בהם
מאת: דוד לזנגמן
ספר שכולל בתוכו פרטים מלאים על דרך הטיפול בצמחי בית, ההיסטוריה של הצמח ותיאורו. בלוית איורי הדרכה וצילומים מרהיבים.
להשיג בחנויות ובספריות מעריב:
ת"א, דרך פ"ת 72 א', טל' 03-332211
חיפה, בן־יהודה 29, טל' 04-523689
באר־שבע, קק"ל 90, טל' 057-74850
ספרים מבית טוב ספרית מעריב

בואו ללמוד מקצועות יפים
במוסד ציבורי מוכר

משכת ההרשמה לקורסים שיפתחו בחודשים דצמבר-ינואר בכל חלקי הארץ
אורט ישראל

מיכל סטונית

הכוהנת הגדולה של הכאב

מארגריט עוזבת את בעלה לטובת חברו הטוב ביותר, זה שעזר לה לעמוד בכאב הגדול של הציפייה. הבעל אינו שואל מדוע.

הדבר הכי מקופל בעולם זה אשה בכאב. למען הדיוק, גם גבר מתקפל בצערו. אבל אני בוחרת להביט על הכאב מנקודת מבטי. מבט אשה.

הדבר הרצחני ביותר בין סוגי הכאב הוא הציפיה. חוסר הוודאות כמוהו כתולעת המכרסמת בגוף החי (או המת). חייה של התולעת הם חורבנו של הגוף.

ישנם הנוטים למצוא בכאב עינוג מסויים. האין כאן יותר התפלספות מאשר הכרת המציאות? כאב הוא כאב והנטו שלו הוא בכאב בלבד.

את ספרה "הכאב" (הוצ' "מעריב", 1987, תירגם מצרפתית אלביטל ענבר) כתבה הסופרת מארגריט דיראס במחברת אישית, בשלהי מלחמת העולם השניה. במקרה, איפוא, לא נכתב הספר כיצירה ספרותית (כך העירה הסופרת עם פרסומו הראשון בצרפת בשנת 1985, 40 שנה אחרי שנכתב), אלא כיומן אישי, שאין היא זוכרת את הרגעים בהם נכתב. (אגב, עד כמה שהדבר נשמע מוזר, ניתן להבין זאת. ישנם דברים הנכתבים מבלי שכותבים יזכור כלל מתי וכיצד כתבם). מכאן, שלגיטימי לבחון את הספר כתעודה חוץ־ספרותית. אבל אין צורך. הספר "הכאב" עומד בכל קריטריון ספרותי. הוא נכתב ביד אמן. והוא מדבר על הכאב הצרוף ביותר שיכול (או שאינו יכול) לעמוד בו האדם, במקרה זה – האשה, המצפה לבעלה שנלקח למחנה עבודה או השמדה של הגרמנים.

מארגריט דיראס ("מודראטו קנטבילה") חודרת בכתיבתה אל תוך העורקים. מה שהיא כותבת זורם בדם ומחלחל באיברים. היא אינה יכולה לכתוב כתיבה "יומנית" גרידא, כי היא סופרת. זה מה שהיא. ב"יומן" היא מתארת את הציפיה הגדולה לשובו של בעלה, רובר ל', ואת אי־הוודאות בה היא נתונה. והנה, חבר מטלפן לה ומספר שראה אותו חי ביום השחרור. עדיין אין זו ידיעה מוצקה. אבל תמסורת כלשהי. האשה המצפה מגיבה כך:

"...היא על הרצפה. היא נפלה. משהו פקע עם המלים האומרות שהוא היה בחיים לפני יומיים. היא אינה מת־'נגדת. זה פוקע, יוצא החוצה דרך הפה, דרך האף, דרך העיניים. זה חייב לצאת. ד' הניח את המכשיר. הוא אומר את שמה: 'קטנה שלי, מארגריט קטנה שלי'. הוא אינו מתקרב, אינו מרים אותה מהארץ, הוא יודע שאין לגעת בה. היא עסוקה. הניחו לה לנפשה. זה נפלט בצורת מים, מכל המקומות. חי, הוא חי.

"...היא אומרת: 'הנח לי, הנח לי', זה נפלט גם באנחות, בצעקות, זה נפלט בכל הצורות שבהן זה רוצה לצאת. זה נפלט. היא אינה מתנגדת". (שם, עמ' 34).

שער "הכאב". עיצוב: כריסטינה פאלאדי־ורקדסון.

מארגריט היא מעל לכל אשה בציפייתה. היא "כרוח מן הצער" – דימוי העולה בי כרגע מתוך שיר של אמיר גלבוע, אחד משיריו האחרונים לפני מותו. יש בתאור שלה תמצית חושית. הגוף שלה מדבר בצורה כל־כך ריגושית, עד שהתחושות עוברות מעבר למילים – למרות השימוש במילים.

ימים ולילות של ייסורים, תקווה, ייאוש. של תלות מוחלטת במכשיר הטלפון (והיטלפן? מדוע אינו מטלפן? שמא מת? ואולי חי אבל אבוד אי־שם בין אלפי המשוחררים שהם בחזקת חיים המהלכים ברחובים כמתים שאינם יודעים את נפשם?).

כתיבתה מרתקת וסוחפת. הקורא הולך איתה בכל הדרכים. וכאשר האיש נמצא חי, מת־חי, שיש להחזיר אל החיים בכח ובסבלנות אין קץ, האשה הזאת נותנת את כולה כסמביוזה מוחלטת. גורלו הוא גורלה. אם יאבד, יהא זה גם אובדנה.

בסופו של דבר, יחלים האיש של מארגריט, אבל באמת לא יחלים לעולם ממחלת המתנות בה לקה. הוא ימשיך לחיות, אבל שוב לא יהיה מה שהיה בעבר, בנעוריהם המשותפים, בחיוניותם, באהבתם מלפני – אולי אלף שנות דור – מלפני המלחמה. הוא משתקם והיא קמה והולכת. מתגרשת ממנו. שוב אין הכאב אלא פריצת דרך אל תקווה חדשה.

מארגריט עוזבת את בעלה לטובת חברו הטוב ביותר, זה שעזר לה לעמוד בכאב הגדול של הציפייה. והבעל אינו שואל מדוע. אינו שואל גם לטעם הדברים. לכאורה הבריא, שב לחיים, קולט את המתרחש באיש־ות מה, אבל קולט. והיא פונה ויוצאת לדרכה שלה. באחד הימים היא יושבת עם חברתה על שפת הים והן מסתכלות ברובר ל', מי שהיה בעלה, השוחה במים. החברה קוראת בשמו "וכו ברגע אני בוכה. עודני בוכה כל חיי אבכה". (שם, עמ' 56). לעולם תישא את כאבה.

מארגריט דיראס היא הכוהנת הגדולה של הכאב. בכותבה את התסריט ל"הירושימה אהובתי", ידעה לתאר את האהבה והכאב כמו ביומנה, כמו בספרות, גם עבור הקולנוע, בכל צורה ודרך – בעיניים של אשה. רק בעיניים של אשה. יצרית מאוד אבל עם ואת רגישות וחכמה. ■

להיטי השנה בקולנוע
ועכשיו – בוידיאו שלך בבית!
הצבע ארגמן
סרטו של סטיבן שפילברג
משימה
סרטו של פול שריידר
הנוסע (זהות גנובה)
ג'ק ניקולסון ★ מריה שניידר
בסרטו של מיכאל אנג'לו אנטוניוני
פרינס
מתחת לעץ הדובדבן
בכורה בוידיאו!
להשיג בספריות הוידיאו המובחרות
מופץ ע"י החברה הכללית למוסיקה (1973) בע"מ – הד ארצי
רחוב החילזון 4, רמת־גן, טלפון 03-7525654

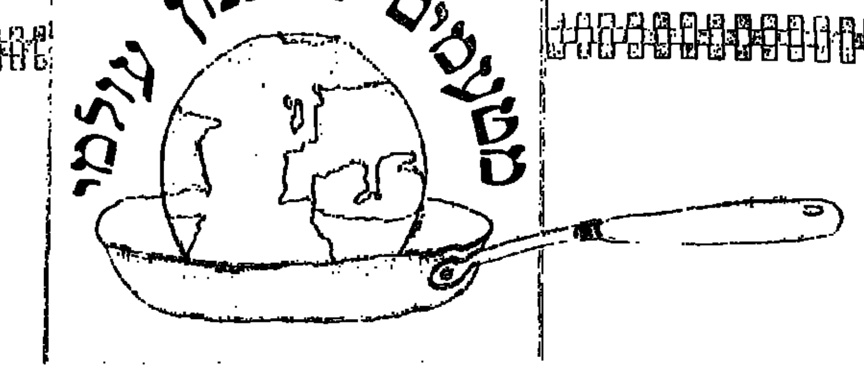

רותי קינן

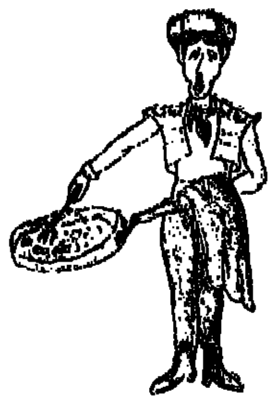

ביצה בסל אחד

כל אבות המזון בכפיפה אחת, תחת קליפה לבנה ופריכה. רק בביצים. הרבה מאוד חלבון. ויטאמינים A, B, D, E, K, מינראלים כמו ברזל וסידן. כ-80 קלוריות המתחלקות באופן לא שווה בין החלבון לחלמון: כ-20 בראשון וכ-60 באחרון. השומן שבחלמון רווי ואינו מתאים לסובלים מרמה גבוהה של כולסטרול. לכל השאר – ובעיקר לילדים – ביצה היא ארוחה מלאה. ממש ברכה.

אפשר לשכוח לרגע, שהביצים הם מרכיב כמעט הכרחי בכל סוג של בישול ומשמשות לעיבוי, להתפחה, לציפוי וזיגוג, לקשירת חומרים ואפילו לקישוט. אפשר פשוט להתייחס אליהן כאל העיקר בתבשילים מסויימים, הלקוחים ממטבחי כל העמים. חלקם מוגשים כארוחות בוקר, כאקדמות לארוחות צהריים וערב וכארוחה עיקרית ביום בפני עצמה.

בסל המוגש לפניכם כרכנו מספר תבשילים פופולאריים של ביצים. חלק מהתבשילים מיועדים למתחילים (ביצה היא יודעת להכין), את האחרים כדאי להשאיר לידיהם האמונות של גאסטרונומים ותיקים (ראו ביצי קארם, להלן). ויש גם כאלה שמתאימים במיוחד לממהרים.

ביצי פלאמנקה/ ספרד

תבשיל שהוא ארוחה מלאה בפני עצמה. יש בו ירקות, נקניק ומובן – ביצים. בן־דוד לשקשוקה המקומית שייחודו בביצים השלמות, הנשארות כ"עיניים" בתבשיל.

החומרים (ל-6 מנות):

בצל בינוני, קצוץ
4 כפות שמן זית
פלפלת אדומה, חתוכה לרצועות
2 נקניקיות קבאנוס פרוסות או נקניק חתוך לקוביות
2 עגבניות גדולות, קלופות
מלח, פלפל שחור
½ כוס אפונה קפואה
½ כוס שעועית קפואה
6 ראשי אספרגוס מבושלים
3 כפות יין שרי
6 ביצים

ההכנה:

מטגנים את הבצל בשמן, בסיר חב או במחבת גדולה (רצוי בעלת מכסה) עד שהוא מתרכך. מוסיפים את הפלפלת וממשיכים לטגן עוד 2 דקות. מוסיפים את הנקניקיות ובוחשים. מועכים את העגבניות ומוסיפים לתבשיל. מבשלים, על להבה נמוכה, כ-5 דקות. מתבלים ומוסיפים את האפונה והשעועית. מכסים את הסיר ומבשלים עד שהירקות רכים – כ-10 דקות נוספות.

מסדרים את גבעולי האספרגוס על פני התבשיל. יוצקים את היין ושוברים בזהירות את הביצים. מכסים וממשיכים לבשל עוד 5 דקות או עד שהביצים נקרשות. אפשר לזרות על התבשיל פטרוסלינון לקישוט. מגישים מיד.

לתכנה במיקרוגל:

מניחים את הבצל בקערה רחבה, המתאימה למיקרוגל. יוצקים את השמן ומפעילים בעוצמה מירבית ל־4 דקות. בוחשים פעם אחת בזמן הבישול. מוסיפים את הפלפלת והנקניקיות, מכסים את הכלי ומפעילים לדקה. מועכים את העגבניות ומוסיפים גם אותן, ביחד עם האפונה והשעועית. מכסים ומפעילים ל-10 דקות. מתבלים, מוסיפים את האספרגוס, היין ואת הביצים, כשהן סדורות במעגל ליד דפנות הכלי. מכסים ומבשלים עוד 4 דקות או עד שהביצים נקרשות (בשלב זה יש לסובב את הכלי במהלך הבישול – אם אין מגש מסתובב).

גלילות ביצים
מאודות / סין

הביצים הן מאכל מקובל מאוד במטבח הסיני. נוהגים להגישן בצורות רבות ומגוונות. דרך זו, של אידוי חביתות דקיקות ממולאות, מניבה חטיפים מקוריים, טעימים ויפים לעין. אם רוצים, אפשר גם להגיש מספר גלילות (לאחר חיתוכן), שישמשו

ביצים "אלה פלאמנקה". ארוחת ביצים ספרדית בקדרה אחת.

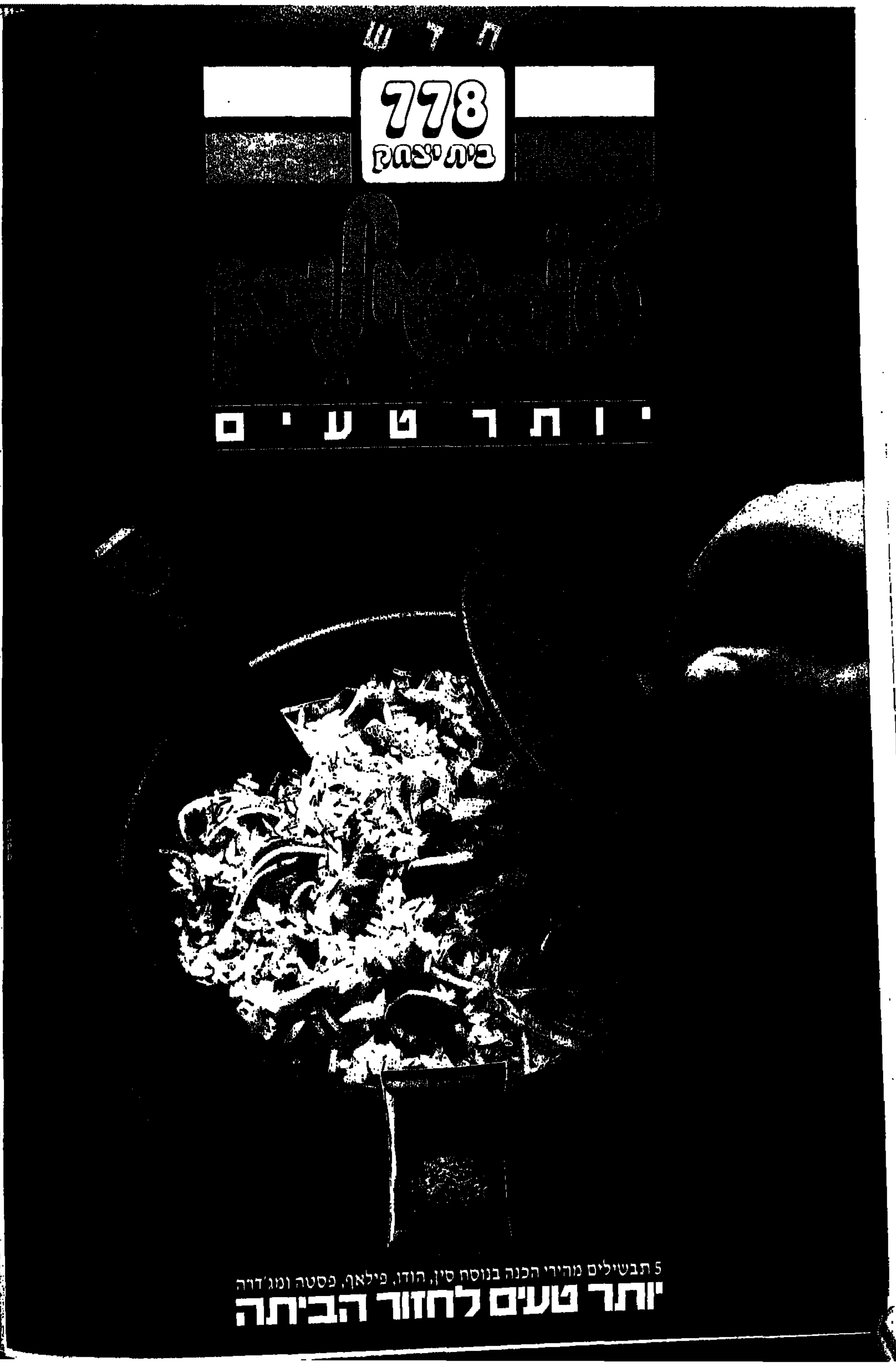

איורים: שאול צמח.

איך מכינים
ביצים עלומות

כך מכינים ביצים עלומות למתכון כמו ביצים קארם. הרבה פחות מסובך משזה נראה. התוצאה מצדיקה את הניסוי. יתרון חשוב: מכינים מראש, מגישים אחר כך, אפשר אפילו קר. אם רוצים אפשר לחמם מחדש בתוך קערת מים חמים.

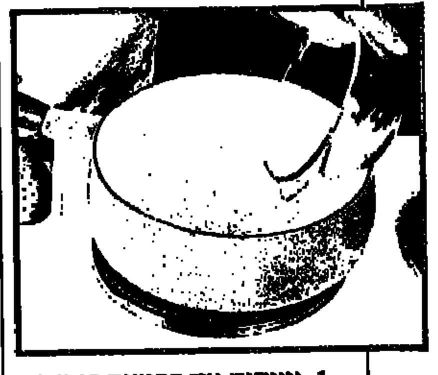

1. יוצקים את הביצים בזהירות לתוך מחבת סיר ובו מים עם חומץ על סף הרתיחה.

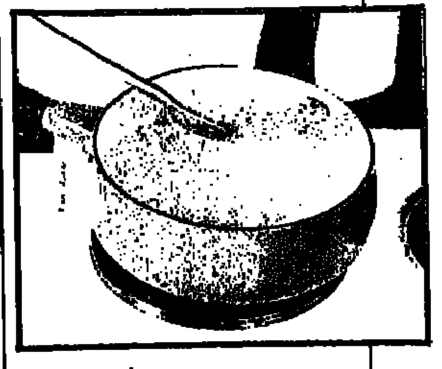

2. בכף מחוררת מעלים את החלבון על החלמון כך שלא יתפזר במים.

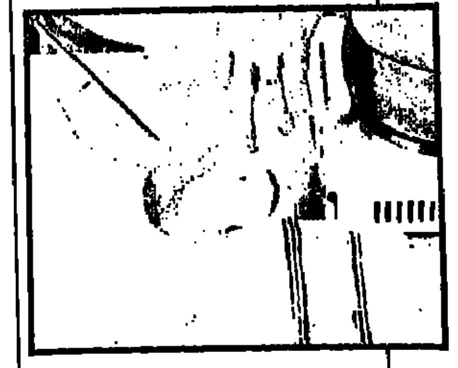

3. מוציאים את הביצה בעזרת הכף המחוררת ובודקים אם היא מוכנה על ידי לחיצה באצבע (החלמון צריך להשאר רך). מעבירים מיד לקערה עם מים פושרים. לפני ההגשה מוציאים מהמים ומספיגים על מגבות נייר.

במנה עיקרית. מוסיפים סלט בסגנון סיני – והרי ארוחה ל-4 סועדים.

החומרים:
כף שמן שומשום (או רגיל)
3 ביצים
2 כפות מים
קורט מלח
למלית:
50 גרם עלי תרד (אפשר גם קפוא)
100 גרם חזה עוף
½ כפית מלח
כפית רוטב סויה
שן שום, כתושה
קורט סוכר
כף יין שרי

ההכנה:
מחממים ⅓ מהשמן במחבת בינונית (בקוטר של כ-20 ס"מ). טורפים את הביצים, המים והמלח בקערה קטנה ומטגנים 3 חביתות דקות, משני הצדדים. מוסיפים בכל פעם עוד ⅓ מהשמן, לטיגון חביתה חדשה.

שוטפים את עלי התרד ומייבשים היטב. אם התרד קפוא – מפשירים וסוחטים. קוצצים את עלי התרד דק.

קוצצים או טוחנים את חזה העוף. מוסיפים את התרד וכל התבלינים ומערבבים היטב. מורחים ⅓ מהתערובת על פני כל חביתה. כורכים לגלילה מהודקת היטב ומניחים על נייר פרגמנט בסיר אידוי עשוי מקני חזרן. מאדים כ-20 דקות. אם אין סיר אידוי סיני מיוחד – אפשר להשתמש בכלי אידוי אחר. להכנת כלי אידוי מאולתר: מניחים צלחת עגולה, חסינת חום (מפיירקס, למשל) על צלוחית חסינת חום הפוכה, המונחת בתוך סיר רחב. יוצקים מים לתחתית הסיר ומרתיחים. מניחים את הגלילות על הצלחת ומכסים את הסיר. ממשיכים כנ"ל.

מוציאים את הגלילות המאודות מהסיר ומניחים על לוח חיתוך. חותכים כל גלילה באלכסון לפרוסות בעובי של כס"מ. מגישים קר או חמים.

ביצי קארם / צרפת

מעדן המיוחס לאחד מגדולי הטבחים הצרפתיים, קארם. שילוב בין מרכיבים יוקרתיים כאילתית מעושנת עם תחתיות ארטישוק מעודנות, רוטב עשיר וביצים עלומות יוצר מנה יפהפיה ובלתי שגרתית. מגישים כמנה ראשונה מרשימה. להכנת ביצים עלומות – ראו שלבים בעמודים אלה.

החומרים:
6 ארטישוקים
מיץ מ-½ לימון
מי מלח
5 כפות חומץ בן יין (רצוי לבן)
6 ביצים
⅔ כוס מיונית (רצוי תוצרת בית – ראה להלן)
כף רסק עגבניות או קטשופ
כף ברנדי
מלח, פלפל
6 פרוסות דקיקות (כ-100 גרם) אילתית מעושנת

ההכנה:
מנקים את הארטישוקים ומסירים את הגבעול. חותכים את העלים סביב סביב עד שמתגלה הלב המחודד. יוצקים על הארטישוקים את מיץ הלימון. בסיר גדול מרתיחים מי מלח עם 3 כפות מהחומץ ומבשלים בהם את הארטישוקים 20–30 דקות או עד שסכין חדה ננעצת בהם בקלות. מניחים לארטישוקים להצטנן בתוך מי הבישול. מוציאים את החלק השעיר מלבבות הארטישוק ומותירים רק את התחתיות. לעצלנים: קונים קופסאות שימורים עם תחתיות ארטישוק מוכנות.

מכינים קערה רחבה מלאה במים קרים או פושרים וממלאים מחבת במים בגובה של כ-4 ס"מ. מציבים את המחבת על להבה

בינונית ומרתיחים. מוסיפים את 2 כפות החומץ הנותרות. שוברים את הביצים בזהירות לתוך כוס ומחליקים אותן לתוך המים הרותחים, אחת אחרי השניה. יש להמתין מעט בין הוספת ביצה אחת לשניה כדי לא להוריד בבת אחת את טמפרטורת המים. מבשלים כל ביצה במים כ-4 דקות. מרימים בעזרת כף מחוררת ובודקים אם הביצה מוכנה: החלבון צריך לכסות את החלמון ולהיות קרוש לגמרי ואילו החלמון צריך להיות רך למחצה. כשהביצים מוכנות מעבירים אותן לקערת המים הקרים. מוציאים מיד בעזרת הכף המחוררת ומניחים את הביצים על מגבת נייר. מסירים את הקצוות הגסים של החלבונים הקרושים ומשתדלים להשאיר את החלמונים העטופים בחלבון, עגולים ככל האפשר.

מכינים את המיונית (או משתמשים במיונית מוכנה) ומוסיפים לה את רסק העגבניות או הקטשופ ואת הברנדי. מתבלים במלח ובפלפל לפי הטעם.

מניחים כל תחתית על צלחת הגשה קרה. מחלקים ביניהן את הרוטב ומניחים על פני כל אחת ביצה עלומה. מכסים בפרוסה דקיקה של אילתית מעושנת.

אפשר לקשט בצלפים ובענף של שמיר.

משהו מתוק מחביתה מעודנת. קינוח מקולומביה.

חביתת בננות / קולומביה

אפשר להגיש לקינוח – מזין וגם טעים. מתאים מאוד לעונה (מגיש חם) וגם לחנוכה הקרב ובא.

החומרים (ל-4 מנות):
4 בננות
50 גרם חמאה
4 ביצים, מופרדות
3 כפות חלב
⅓ כוס סוכר
קורט מלח
אבקת סוכר

ההכנה:
פורסים 3 מהבננות לפרוסות ומטגנים אותן במחצית מכמות החמאה עד שהן משחימות קלות.

בינתיים טורפים את החלמונים עם החלב, מחצית מכמות הסוכר והמלח עד שמתקבלת תערובת בהירה.

מקציפים את החלבונים עם יתר הסוכר לקצף מוצק ומקפלים לתוכו את תערובת החלמונים.

מחממים את האסכלה (גריל) או את חלקו העליון של תנור חשמלי לחום מקסימאלי.

מוציאים את הבננות המטוגנות מהמחבת וממיסים בה את יתר החמאה. יוצקים לתוך המחבת את תערובת הביצים ומטגנים עד שהתחתית משחימה ונקרשת.

מעבירים את החביתה אל מתחת לאסכלה למספר דקות, עד שהיא תופחת ומזהיבה. מפזרים אבקת סוכר על פני החביתה ומניחים על מחציתה את הבננות המטוגנות. מקפלים את חציה השני של החביתה על פני מלית הבננות ומחליקים מהמחבת לצלחת הגשה מחוממת. זורים עוד אבקת סוכר ומקשטים בפרוסות של הבננה הנותרת.

חדשנו
הגל הקר

עוד לא החל החורף וכבר חידושים קרים. והפעם – במקפיא. חברת "סנפרוסט" מבשרת על לידתם של לקטים חדשים ומבחר פירות קפואים, שבהם נוכל למלא את המקפיא הביתי. בינתיים התבשרנו על לקט פניני סנפרוסט – הכולל שילוב צרפתי נאה של גזר פריזאי, אפונה קטנה ובצלי פנינה. תוספת נפלאה לכל מעדן צרפתי ולתרביכי בשר בסגנון צרפתי מסורתי.

לקט פיקנטי מיועד לשמש בסיס לרטטוי – הג'יובץ' הצרפתי, ולקט סיני – לסלט סיני.

במקפיא השכונתי שלנו גילינו גם לקט מכסיקאני, הכולל שעועית חומה לצד ירקות כמו פלפלות וקישואים. טיגנו אותו במעט שמן עד שהפשיר לחלוטין, הוספנו קופסה קטנה (100 ג') רסק עגבניות, ¾ כוס מים, תיבלנו במלח ובפלפל קאיין (טיפ־טיפה!) וסגרנו את הסיר. בישלנו כ-20 דקות. הגשנו כתוספת לבשר בארוחה חורפית. דליקטס.

מה שעדיין בגדר הבטחה הם הפירות שהחברה מבטיחה לשווק קפואים בעתיד: לצד תפוחי העץ אפשר יהיה להשיג בקרוב גם תמרים קפואים, קוביות וחצאי מנגו ו-6 פירות טרופיים שונים, ביניהם אננס ופסיפלורה.

הגל החדש
כלי המיקרוגל החדשים

חדשות ונצורות לבעלי תנורי מיקרוגל. לא בארץ עדיין – אבל אולי יבואנינו רבי התושיה יעזרו לנו לראותם כאן במהרה בימינו. הכוונה כמובן לכלים חדשים המיועדים במיוחד לתנורי הפלא. פרטים? בבקשה:

רוטב טוב: התנסיתם כבר בהגשה מהירה לשולחן של צלי מפואר, שעבר בהצלחה את דרך החתחתים בתנור/כיריים אבל הרוטב שלו, המוגש בכלי לחוד, מסרב לשמור על חומו בשעה שאתם פורסים את הבשר? יצרני כלי המיקרוגל הזריזים יודעים, שאין כמו הרוטב להתקרר במהירות ולקלקל לכם את כל החגיגה. ולכן, הם מעצבים ומייצרים סדרות שלמות של כלי רוטב המיועדים במיוחד למיקרוגל. אפשר לחמם בהם את הרוטב בעודכם עסוקים בהגשת הבשר ואפשר אפילו לבשל בהם רטבים אחרים, מההתחלה.

לדאות דרכם? שיא הנוחיות – סדרת מגשי פלסטיק או נייר קלילים בעלי מכסים שקופים, לשימוש רב פעמי. מיועדים לאחסון במקפיא וממנו ישירות לתנור המיקרוגל. ברובם אפשר להשתמש גם בתנור רגיל. שמענו על יצרן בארץ שמייצר את הכלים הללו. בינתיים – ליצוא בלבד.

להשחמה עמוקה: כלי השחמה חדישים, עמוקים במיוחד, שבהם אפשר להשחים תחילה את הבשר או העוף ולאחר מכן להמשיך ולבשל בהם את התבשיל.

אביזרים מועילים: איך לא חשבו על זה קודם: מטרף ידני ומצקת עשויים מחומר המתאים לשימוש במיקרוגל ומעוצבים כך, שידיתם המכופפת מבטיחה שישארו בכלי במהלך הבישול במיקרוגל. חוסך כפות שיש לזכור להוציאן ברגע האחרון מהתבשיל לאחר שנבחש ומשטחי עבודה מלוכלכים משאריות התבשיל שנשרו מאותן כפות. ויש עוד: "רוזטה" – מסננת מתקפלת לאידוי מהיר של ירקות – מתאימה עצמה לכל כלי ועשויה כמובן מחומר המתאים למיקרוגל, מכסה מחורר, המתאים לכיסוי כלים במהלך בישול שאינו דורש כיסוי – כדי שהמבשיר עצמו לא יתלכלך, מאחז מיוחד לשקיות פלסטיק המכילות מזון קפוא. המאחז מחזיק את השקיות במאונך, ומבטיח בישול אחיד יותר של תכולת השקית.

קומפאקט: על קומפאקט דיסק כבר שמעתם? זה עובד גם במיקרוגל. למי שיש כבר אחד בגודל קונבנציונאלי העונה לכל הצרכים מוצע תנור קומפאקט – קטן מימדים, בצבעים כמו אדום לוהט אבל רציני – דיגיטאלי, עובד כמו גדול, בהספק של 400 וואט, אחיו הקטן של המיקרוגל הוותיק ממש כמו הטוסטר־אובן והתנור הרגיל.

◀ זו לא טלוויזיה: קומפאקט מיקרוגל. למי שכבר יש הכל.

▼ כלים חדשים למיקרוגל: מכסה מחורר למניעת התזה, סלסלת אידוי, מאחז לשקיקים, מזון קפוא, מטרף ומצקת עם ידית מכופפת.

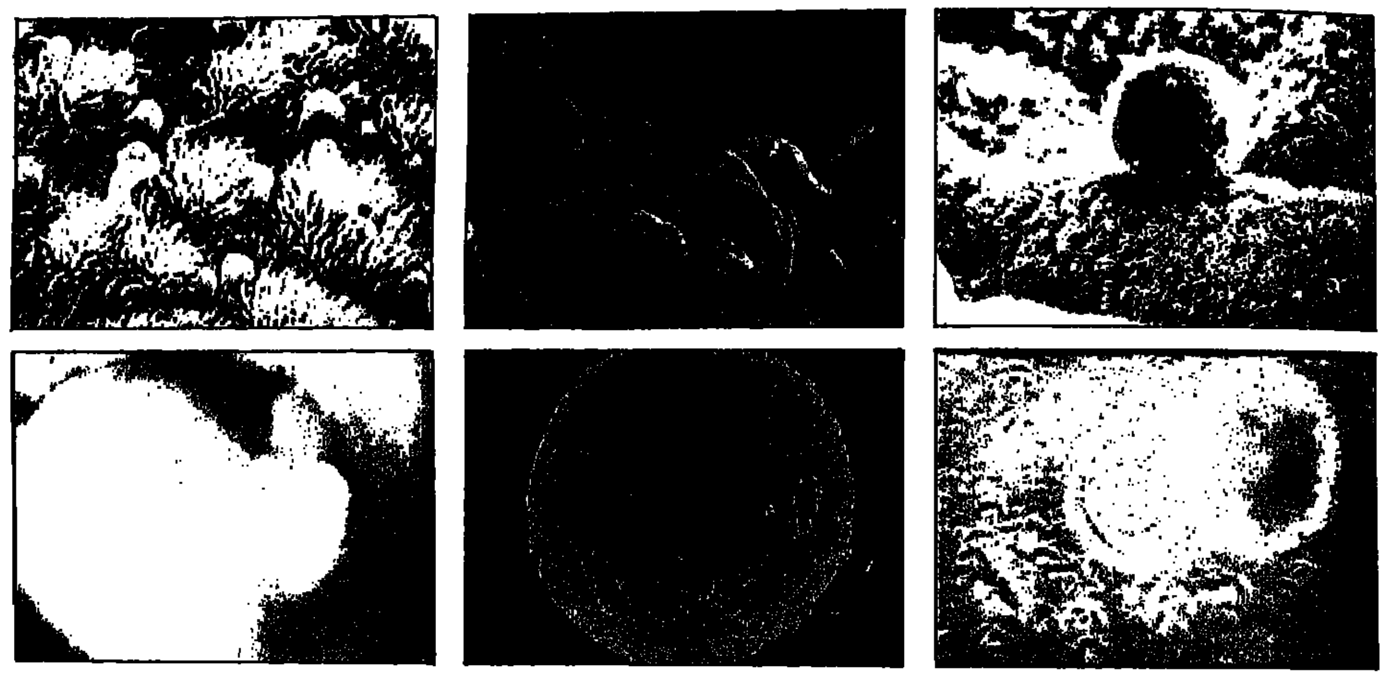

דרך תא־זרע בביצית

תאי זרע מחזרים אחרי ביצית, רק אחד מצליח בחיזור. סיפור בראשית, ראשיתם של חיי אדם. כל צילום חדש של אקט הבריאה מרגש מחדש. הפעם זה הישגו של ד"ר פר סאדסטרום שצילם במיקרסקופ אלקטרוני משוכלל את התמונות המרתקות הללו.

1. הביצית נדחפת מן השחלה אל הרחם, בחצוצרה.
2. כל זרעון נדחף בין התאים, כדי להגיע לביצית.
3. כ־40 זרעונים הגיעו עד דופן הביצית. איזה יחדור?
4. אחד חדר. הביצית הופרתה. התחלקה ל־4 תאים.
5. הביצית המופרית מכה שורש בדופן הרחם.
6. חלפו 8 שבועות. ראש, עיניים, גוף. באדם.

תהילה עופר

ביקורת

בריאות

לא לזלזל בכולסטרול

לא מעט אנשים הלוקחים ברצינות את הנאמר על הסכנה שבעורף כולוסטרול. שומעים ברדיו ג'ינגל של קופת־חולים, האומר מה לאכול הרבה וממה להתנזר, שלא טוב לעשן ושכולסטרול ברמה גבוהה נימנה עם הגורמים לטרשת עורקים ולמחלות לב. את האנשים האלה, הכי מרגיז הוא כאשר הולכים לקופת חולים ולומרים שם שרופא המשפחה די מצפצף על האזהרות. שהוא מתייחס לכולסטרול, רק כשהוא כבר עלה לרמה מסוכנת ולא כאשר יש מגמה של עליה איטית־אבל־קבועה ברמת הכולסטרול, כגיל הנחשב קריטי אצל נשים ואצל גברים כאחת.

הנה דוגמה: מונחות לפני תוצאות של בדיקות דם שגרתיות של אשה, כיום בת 57, המקפידה לתייק תוצאות משנים קודמות, לשם השוואה. אולי קצת מגזימה, קצת ייקית, קצת היפוכונדרית – ומי לאז לפני זמן־מה עשתה שוב בדיקות דם, היה חשד באנמיה. טילפנה לאחות, האחות אמרה שהבדיקות בסדר, אין אנמיה. ושבהזדמנות תבוא לקחת את התוצאות, כי הרופא לא מתייק אותן. לא ברור למה הרופא לא מתייק, כי אם יהיה פעם צורך להשוות, איך יידע מהי תופעת־קבע ומה צץ לפתע או התפתח באיטיות?

ואכן: חוסר־דם אמנם לא נתגלה בבדיקה, אבל קצת עורף כולסטרול היה: 279 מ"ג. לא נורא, אבל קצת־קרוב לרמת המכסימום המופיעה באותו טופס תוצאות. כתוב שם שהנורמה אצל נשים היא בין 150 מ"ג ל־300 מ"ג. מדוע לא העיר הרופא את תשומת לבה שאולי מוטב כי תמעיט בצריכת מזונות העלולים להעלות עוד יותר את הכולסטרול בדם שלה? ועוד יותר גרוע: כשחיטטה בארכיון הרפואי הפרטי שלה, גילתה שאחוז הכולסטרול שלה עולה בהתמדה בשבע־שמונה השנים האחרונות: 245 מ"ג ב־1982, 255 מ"ג ב־1985 ועכשיו, כאמור 279 מ"ג. בנוסף לכך, גילתה שבעוד שבטופס התוצאות של המעבדה המרכזית של ק"ח בתל־אביב הנורמה היא של 150–300 אצל נשים ושל 150–285 אצל גברים, הרי שבטופס תוצאות של המעבדה בבי"ח בילינסון כתוב כי הנורמה, לשני המינים, היא של 140–270. זאת־אומרת, היא כבר עברה את הנורמה. אגב, לפי רשויות הבריאות בארה"ב, הרמה המסוכנת עוד יותר נמוכה, החל מגיל 40 ומעלה, יותר מ־260 מ"ג כולסטרול נחשבת בגדר "היי ריסק", רמת־סיכון גבוהה.

שאלה האשה רופא־ידיד והלה הרגיע אותה, אינה צריכה לדאוג, מצבה אינו דורש טיפול או דיאטה חמורה, אבל בהחלט רצוי כי תפחית מכמות הביצים, השומנים מן החי ושאר עשירי הכולסטרול שבתפריט.

נרגעה האשה, אבל לא הפסיקה לכעוס: מדוע רופא המשפחה שלה אינו מודע למה שכל בר דעת כבר יודע בימינו? רפואה־מונעת מונעת מצבים יותר מסוכנים והיא גם זולה יותר. שם האשה, סניף קופת־חולים והרופא – שמורים במערכת. ■

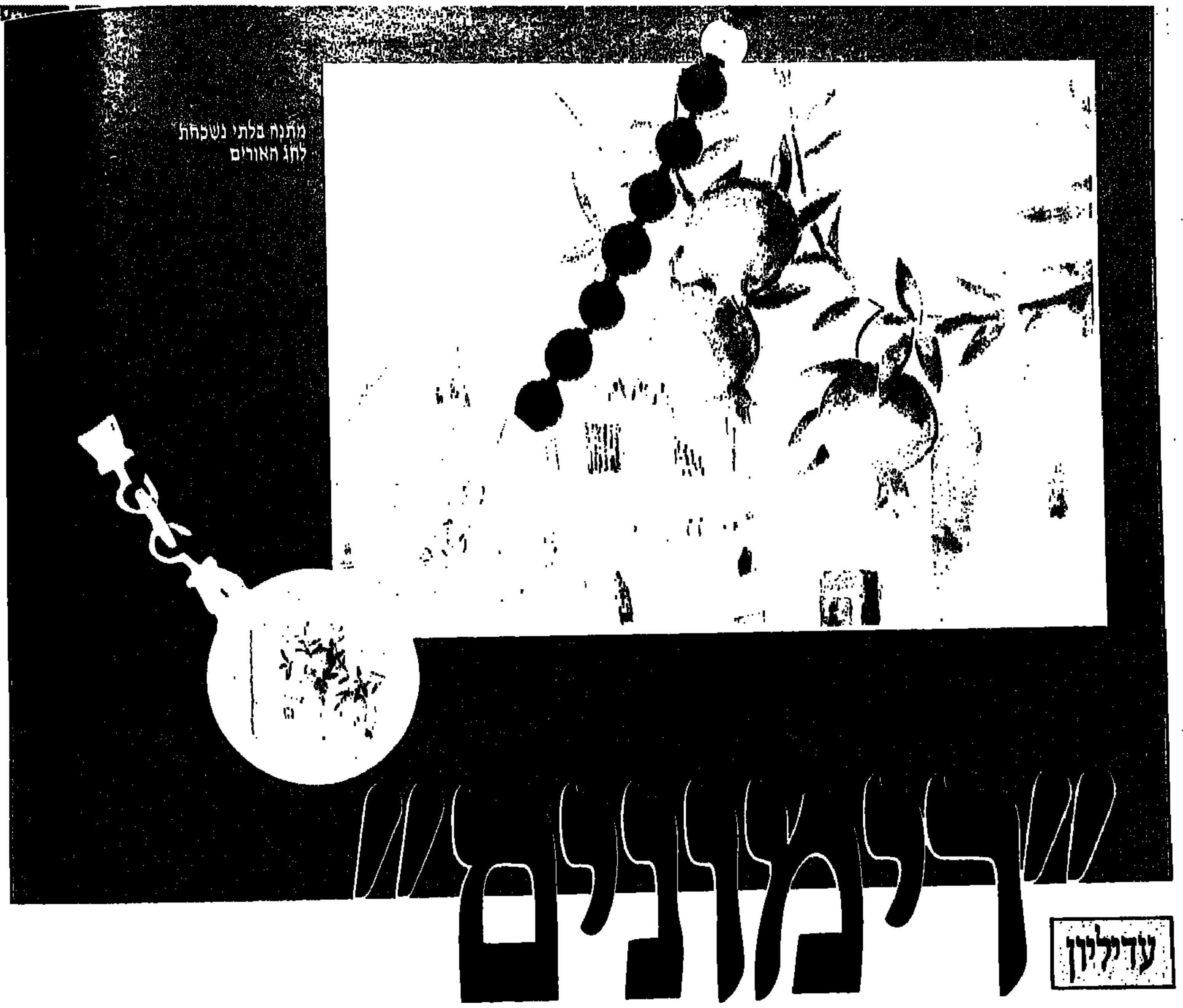

על פי ציורו של **נחום גוטמן**

תכשיט יהודי בכמות מוגבלת!
עם מדליה ממלכתית צבעונית בשילוב ליטוגרפיה מקורית ב־25 צבעים

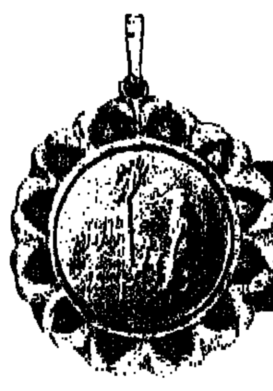

	מחיר מזומן	מחיר ב־3 תשלומים* (בש"ח כולל מע"מ)
עדיליון זהב 24 מ"מ "חרוזים" עם מחרוזת שוהם (ONYX)	860.-	3 X 292.-
עדיליון זהב 24 מ"מ "כותרות"	750.-	3 X 255.-
עדיליון זהב 24 מ"מ "גליה"	670.-	3 X 228.-
עדיליון כסף 26 מ"מ "חרוזים" עם מחרוזת המטיט	190.-	3 X 64.50
עדיליון כסף 26 מ"מ "גליה"	145.-	3 X 49.-

*לבעלי כרטיס אשראי, המחיר כולל רבית שנתית 26.8% (2% לחודש)

מבחר גדול של עדיליונים שונים בזהב החל ב־106 ש"ח ובכסף החל ב־40 ש"ח.
להשיג בחנויות החברה: ירושלים - רח' אחד העם 5, טל: 02-668105, תל-אביב - רח' מנדלי 3, טל: 03-227428
ואצל הסוחרים המורשים.

החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות
ירושלים, רחוב אחד העם 5 טלפון: 02-668105, תל-אביב, רח' מנדלי 3, טלפון: 03-227428

תהילה עופר

פטנט

בריאות

החזיר לאשתו את הקול

איסר ווילף ראה כי אשתו אינה מסוגלת לדבר אלא כאשר היא לוחצת על שסתום שהוא מרכיבה מאז הניתוח שעברה בגלל שיתוק במנגנוני הבליעה, הנשימה והדיבור. הוא שיכלל את השסתום, פטנט שבזכותו יכול היה להרוויח הרבה כסף. אבל הוא רק רוצה לעזור לזולת – לא להתעשר.

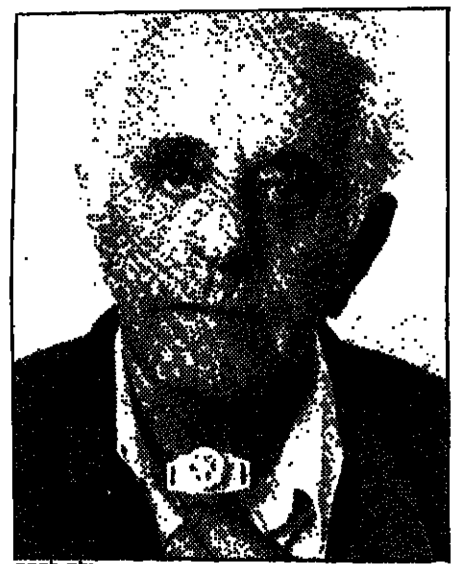

איסר ווילף והפטנט שהמציא. "אשתי כבר יכולה לדבר ואפילו לצעוק", הוא נהוה להגיד.

סיפורו של איסר ווילף, בן 78, תושב חולון, היה יכול להיות כתחילתם של סיפורי הצלחה נוסח אמריקה. המציא פטנט קטן, השווה הרבה כסף למפעל שייצר ויפיץ אותו בעולם. אבל איסר ווילף לא מטריח את עצמו אפילו עד המשרד הישראלי לרישום פטנטים. הוא הגיע אלי רק משום שפירסום בעתון עשוי לעניין אנשים נוספים, שעברו כמו אשתו ניתוח הנקרא טראכיוטומיה.

וזה הסיפור, שסיומו, עד להודעה חדשה, "רק" הרצון לעזור לזולת, ולא מיליונים. הלינה מנדלסון, חברתו לחיים של מר ווילף, כיום בת 74, קיבלה שיתוק באיזור הצוואר. לא יכלה לנשום, לא לבלוע, לא לדבר. לפני 13 חודש עברה את הניתוח, בו יצרו פתח בצוואר. תמורת 60 דולאר מוכרים בארה"ב צינורית מיוחדת, שיש עליה פטנט, המאפשרת לדבר, כאשר לוחצים עליה בצורה מסויימת. "שסתום דיבור" קוראים למכשיר הפשוט בארץ וגם גברת מנדלסון קיבלה כזה.

היא חשבה שזהו־זה, תוכל לדבר רק כשתלחץ על המכשיר. לא כך חשב החבר שלה לחיים, איסר ווילף, בעצמו נכה המלחמה בנאצים, שלמד מסגרות בנעוריו ועבד עד פרישתו לגימלאות באלביט ובאלסינט. מר ווילף, ידי זהב ומוח של ממציא, חשב וחשב. עד שהרכיב, מפלסטיק קשיח, ראש חדש למכשיר האמריקני. ראש עם פתחים וממברנה המאפשרים דיבור נורמאלי, ללא כל לחיצה או פעולה אחרת. "אשתי יכולה אפילו לצעוק עלי באופן נורמאלי", הוא מחייך, מסתפק בהצלחה הפרטית שלו ואינו רץ להוציא פטנט או לעניין בכך יצרן כלשהו.

בכל־זאת, הלך לכמה וכמה מומחים ישראלים, רופאים בבתי־חולים, העוסקים בניתוחים כמו שעשו לגברת מנדלסון, או בשיקום הדיבור. המומחים אמרו "יופי, רעיון טוב מאוד", רשמו את כתובתו של מר ווילף ואמרו שיפנו אליו אנשים הזקוקים למכשיר כזה. אבל לא יצא מזה דבר ומר ווילף בטוח שבארץ יש עשרות, ואולי מאות אנשים שהוא יכול לעזור להם באמצאה שלו – ואינם יודעים על קיומו. על־כן בא לעתון ולמרות צניעותו, הסכים להצטלם עם המכשיר. "אשתי בטח לא תרצה שהתמונה שלה תופיע בעתון", אמר לי, בעברית מהולה ביידיש. אמצאה ללימוד עברית למי שמיום עלייתו עבד קשה לפרנסתו – טרם נמצאה. גם לא אמצאה שתשכנע את איסר ווילף להיות קצת פחות נדיב ותמים. "מי שיפנה אלי יוכל לקנות את המכשיר בשלושים שקל", הוא אומר. "אז מה אם באמריקה הוא עולה ששים דולאר, גם בלי הראש שאני המצאתי. אני לא רוצה להרוויח, רק לעזור". ואל תחשבו שהוא סובל מעודף כסף.

ד"ר יקותיאל שרעבי

דיעה

בריאות

מוטב להיות כלב

הרפואה ההומנית והרפואה הווטרינרית הן היינו־הך מבחינה רפואית־מקצועית גרידא. ההבדל היחידי הוא סוג היונק – אדם או חיה. המשותף מבחינה מקצועית הוא, שגורמי המחלות שייכים לאותה קבוצה של חיידקים, נגיפים, פטריות וכיו"ב. גם בניתוחים משתמשים באותם כלים, אם גם בגדלים שונים, וכך באשר להרדמה, תרופות ועוד. גם חיות סובלות מסרטן, שברים, נקע, מחלות כלי הדם, מחלות עצבים וכדומה. התמודדות עם המחלות וריסוין וזהה במישורים המקצועיים, לימודיים, השקעה בציוד. וההבדל העיקרי – הרפואה הווטרינרית פרטית בעיקרה; הרפואה ההומנית ציבורית בעיקרה. ובכל זאת, הווטרינרית זולה יותר, אישית יותר ומקצועית לא־פחות. אין בה צורך להמתין בתור לניתוח ולבדיקות. כדוגמה, ניתוח בלוטת הערמונית, פרוסטטה. לכלב ממין זכר ולאדם ממין זכר בעיה זהה. מכאן מתחיל ההבדל. את הכלב לוקחים לרופא, הבדיקות נערכות במהירות, התור לניתוח אורך ימים ספורים, המחיר הכולל הרדמה ואישפוז מינימום – 300 ש"ח.

וגבר עם בעיות השתנה? תור במרפאה השכונתית, תור למומחה, תור לבדיקות. והחמור ביותר, תור לאישפוז. למעלה משנה. בן 75 מתחנן "אני סובל נורא, אולי אפשר לזרז?" ונענה שכולם סובלים. הוא מחשב שכשנות חברותו בקופה שילם מסי חבר של 60 אלף ש"ח ועכשיו, הדרך היחידה לזרז את הניתוח היא ללכת לרופא פרטי, או באופן פרטי למנהל מחלקה בבית חולים ציבורי, אותה מחלקה שדחתה אותו לשנה. תוך שבוע מקבל תור, בבית חולים פרטי. והחשבון – המנתח 3,000 ש"ח, כל יום אישפוז 200 דולר, מרדים 300 דולר, וכך הלאה, עד 7,000 ש"ח.

בניתוחים אורטופדיים, אותו דבר. נקבע כי ילדה בת 14, משכונת מצוקה, זקוקה לניתוח דחוף. הגיל קריטי, ככל שתגדל סיכוי הצלחה יקטן. והתור בבי"ח ציבורי – שנה. רק אחרי שהאם השתוללה ואיימה הוקדם התור. הברירה, אלפי דולרים ניתוח באופן פרטי.

ודוגמה של מקרה־עין. הביאו למרפאתי הווטרינרית כלב זקוק לניתוח דחוף בעין. פניתי למנתח עיניים, הסברתי לו שאין הבדל מבחינה רפואית מניתוח בבני אדם. נענה לביצוע הניתוח במרפאתי ודרש 2,000 דולר, כמקובל אצל בני אדם. בגלל חדידות הסכים להוריד ל־1,500 דולר והבהיר: "בשביל פחות מזה לא כדאי לי לצאת מהבית". הסברתי לו שמדובר בסך הכל בחצי־שעה עבודה, במרפאה שלי, עם הרדמה שלי, וכי היקר בניתוחים אצלנו אינו עולה על 350 ש"ח. השתוינו על 500 ש"ח, בעלת הכלב הסכימה והכלב נותח.

הופיע גליון דצמבר burda'87 moden

אם את רוצה לראות אופנה בפעולה, קחי את גליון בורדה החדש לידיים ותראי כמה קל לתפור ולסרוג לך ולבני משפחתך.

- חולצות בעיצוב חדשני בלבן.
- אופנה לאירועים מיוחדים וללילות חשובים במיוחד...
- אופנה ספורטיבית מקסימה ונוחה.
- שמלות בעיצוב חדשני.
- 12 דגמים של אפודות עם דוגמאות משגעות.
- מדור בישול ואפיה.
- מדור לעבודות יד.

ועוד הרבה הפתעות בגליון בורדה החדש.

בורדה - כרטיס הכניסה לעולם האופנה!

לרשותכם, גליונות בורדה מיוחדים:

★ בורדה של חצאיות, חולצות ומכנסיים (100 דגמים שונים!).
★ בורדה מיוחד לילדים
★ בורדה מיוחד למידות גדולות.
★ בורדה לעבודות יד — רקמה, סריגה ועוד שפע רעיונות.
★ בורדה לסריגים ובגדים מצמר.
★ בורדה מיוחד בשפה הערבית.

להשיג בכל חנויות סטימצקי ובדוכני העיתונים.

מופץ ע"י סטימצקי.

דחף

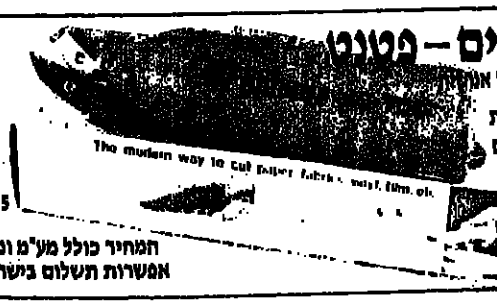

מספריים – פטנט

חיסכון באנרגיה

הזמנות טלפוניות

אל: ביתן הצילום

עקיבא 102

בני־ברק

5700105

9222972

15 ש"ח בלבד

המחיר כולל מע"מ ומשלוח

אפשרות תשלום בישראכארט

אימפלן – מצמחי מרפא

הקץ לנשירת שיער

ייעוץ והדרכה חינם.

להשיג בבתי מרקחת, בתי־טבע וסופרפרם.

היבואן: סול קוסמטיקס 729506

פנויים פנויות שימו לב!

הבדידות גוברת – ככל שחולפות השנים

צלצלו עוד היום: 052-450927

המדריך לקישוטי הארוחה בירקות ופירות

בקשו בחנויות ובספרית מעריב

• ת"א, דרך פ"ת 72א', טל. 03-338386 • חיפה, בן יהודה 29, טל. 04-523689

• באר־שבע, קק"ל 90, טל. 057-74850

"ספרים מבית טוב" ספרית מעריב

דוד חדש רק עם

בבדק

אינו נסתם באבן, אינו מחליד, אינו נמס בחום גבוה (150°C), עם תעודת אחריות ל־4 שנים,

הזהרו מחיקויים!

למידע נוסף:

"המרכז לחסכון באנרגיה"

טל. 63161, 052-65965

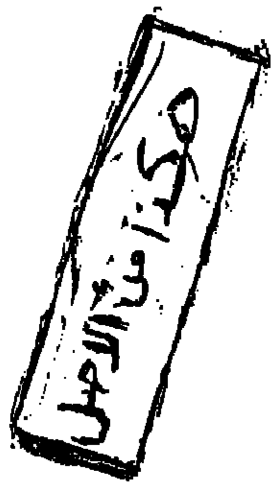

חיה יניב *

יש חיי־מין אחרי הסרטן

קיימות אפשרויות לשיקום, לאחר פגיעה בתיפקוד המיני אצל חולי סרטן המעי הגס שעברו ניתוחים וטיפולים שונים. יש משמעות למיניות, עבור חולה הסרטן השב לביתו ומנסה לשוב גם לחיים נורמליים.**

קשה לבטא מיניות וסרטן בנשימה אחת. בעוד מיניות מעוררת דימויים של אהבת חיים ויופי, מעורר הסרטן דימויים של פחד, כאב ומוות. עם זאת, יש להם מן המשותף, באשר שניהם אפופים מספר כה רב של דיעות קדומות ומיתוסים.

משמעות המיניות עבור החולה אינה שונה במהותה ממשמעותה עבור הבריא, אבל הסרטן משפיע ללא ספק על המיניות כיוון שהוא נוגס ביסודות הכרת הערך העצמית שלנו.

מרגע האבחנה הופך הסרטן לגנב, הגונב את הנכסים היקרים ביותר של אישיותנו. יחד עם אובדן החוש, הפרודוקטיביות, תחושת ה־well being וחלק מתפקודי הגוף, מתרחש תהליך מתקדם של אבדן ההערכה העצמית ונסיגה אל תוך קונכיית בדידות.

המין ויכולת ההתרבות שלנו הם אספקטים שולטים ועומדים ביסוד טבעם האנושי, ולהכרת נשיותנו או גבריותנו השפעה על כל מערכות חיינו. המיניות עומדת ביסוד הצורך שלנו באינטימיות, במגע, בחיבה. עבור רבים מיניות וביטוי מיני פירושם להיות אנושי, לחיות. למשמעות זו יש ייחוד כשמדובר בבני־אדם שניסיונם עם המחלה ועם תהליך הטיפול גורם להם לפקפק בערך החיים שלהם. לאחדים, הפסקת הפעילות המינית עם בן־הזוג פירושה ויתור, letting go, הכנה למוות.

דווקא בתוך תהליך הפיחות בחוסנו של האגו זקוק חולה הסרטן – כדי למנוע פשיטת־רגל רגשית – למקורים נוספים של אנרגיה ושמחה. יכולת השיקום שלו מותנית, בין השאר, גם ביכולתו להשתמש בחסכונות רגשיים ובהשקעות של יחסים, אשר יפצו אותו על האבדנים.

האישור המיני על־ידי בן־הזוג, האינטימיות וההתחלקות המתרחשים בקשר המיני עשויים להרגיע פחדים ולספק כוח לשאת את עקת הטיפול ולהתגבר על אותם אספקטים הגורמים לו להרגיש שנגרע מאישיותו עקב הניתוח או הטיפולים.

לעתים יש למחלה גם השפעה חיובית על המיניות, באשר ההכרה בארעיותם שלך החיים מאפשרת לזוג להעריך מחדש את הייחוד של יחסיהם. בעימות עם מחלה קטלנית אדם בוחן מחדש את ערכם של החיים, ועבור הקרובים לסוף הדרך יכולה מיניות להיות אמצעי להעשרת יחסי האנוש שלהם וביטוי להיותם יחד.

גם בן 76 מבקש ייעוץ מיני

באגף השיקום של האגודה למלחמה בסרטן נתקבל לפני חודשים אחדים המכתב המובא להלן כלשונו:

"הנדון: מתן יעוץ

"ביום... יצאתי מבי"ח לאחר ניתוח סטומה. לפני הניתוח היה לי קשר מיני עם אשתי 5–6 פעמים בשבוע. לאחר הניתוח פעולה זו נפסקה לגמרי, כתוצאה מכך שלפי דברי הרופא נכרתו חלק מהעצבים עם חלק מהקנה. וכתוצאה מכך הפין לא עומד וזה למרות שהזרע נדחף לצאת. היות שהזרע מצטבר לי באשכים ולא יוצא, זה גורם לי להיות עצבני, מאוד מציק לי וממרר לי את החיים, היות שכל גוף מוכרח להפריש הורמונים או זרע.

"לאחר שזה קרה לי קל לי יותר להבין כעת מהם הגורמים שגברים מתקיפים ואונסים נשים. ואפילו רוצחים.

"אני מתאר לעצמי שאין אני מקרה יחיד וראשון. היות שאצלכם הצטבר הרבה מאוד ידע בנידון, אשמח מאוד שתמצאו לנכון לייעץ לי מה עלי לעשות על־מנת שהמצב ישתנה לטובה ויחזור לקדמותו. אני מלא תקווה שתמצאו לנכון לענות לבקשתי".

כותב המכתב (שהוא בן 76) מבקש עזרה בניסיון "להחזיר המצב לקדמותו". כשהוא מדווח על "קשר מיני עם אישתי" בתדירות של 5–6 פעמים בשבוע, הוא אינו מגדיר את מהות הקשר (וטיבו) ומכאן שהכוונה אינה בהכרח למישגל (ויעות קדומות של המטפלים). הוא מתלונן שמאז הניתוח אין זיקפה ולכן הוא חש עצבנות ותוקפנות (עד מחשבות של אונס ורצח). את התוקפנות שלו הוא מייחס לזרע ולהורמונים המצטברים בגוף ו"מרעילים" אותו (מיתוס). הוא בטוח שיש אחרים כמותו ושואל מה לעשות כדי להחזיר את המצב לקדמותו (הגדרת ציפיות).

מכתב זה, למרות ניסוחו יוצא הדופן, אופייני לתלונות של חולים רבים. ייחודו בכך שהוא פורש את רוב המידע הרלוונטי בצורה תמציתית, מוסיף הסבר משלו לסיבת הבעיה ומגדיר את ציפיותיו.

משמעותו של שיקום מיני

לפי הגדרת ארגון הבריאות העולמי כ־1975, "בריאות מינית היא שילוב האספקטים הגופניים, הרגשיים, האינטלקטואליים והחברתיים של ישות מינית באופן שיעשיר את האישיות, התקשורת והאהבה" (Kansai et al. 1982).

מכאן שלשיקום מיני משמעות רחבה הרבה מעבר לשימור היכולת לקיים יחסי מין של פירְגינה או אף השגת אורגזמה.

כדי להשיג שיקום מיני יש לפנות לכל האספקטים של מיניות האדם, החל בהכרה בחולה הסרטן כבעל ישות מושכת וראויה לאהבה למרות ההרס שגרמה המחלה.

אל יגרעו מחשיבותו של השיקום, גילו של החולה או הפרוגנוזה של מחלתו. אולי דווקא כשהפרוגנוזה גרועה, המחלה חמורה והמוות בלתי נמנע, הצורך בנחמה גופנית, בחיבה, ברוך, באהבה ובתקשורת הופך אקוטי יותר.

מטרות השיקום המיני

המטרה העיקרית של התכנית לשיקום מיני היא לשקם את האינטימיות הבינאישית והסיפוק המיני לדרגה הגבוהה ביותר האפשרית.

לעתים תכופות יתר־על־המידה מוותרים החולה ובן־זוגו על פעילות מינית כתשלום "בשביל להיפטר מהסרטן ולהציל את החיים". זהו כמובן "קרבן" פתטי, הנובע מבורות יותר מאשר מנחיצות (ובמקרה זה חשוב החינוך לעקירת מיתוסים וביטול השפעתם השלילית). לעתים נובע הוויתור מדימוי גוף ירוד, רגשי אשם או "רצון לכפר". יש החרדים מפני הידבקות וגרימת נזק גופני. בן־זוג מגונן מדי ינסה להימנע ממגע ומרצון לעורר. רבים מאוד ימנעו ממין בשל בושה ומבוכה (בעלי סטומה), והללו יוכלו להיעזר בחופן עצות מעשיות כמו: פתרון לבעיות ריח וגזים, ציוד אמין, שקית קטנה ואסתטית, תנוחות חלופיות, וכן תמיכה פסיכולוגית להבנת צרכיו ולהתגברות על מחסומים רגשיים. כשמדובר בחוסר תפקוד גופני ספציפי, תהיה מטרת התכנית השיקומית שחזור מספר רב ככל האפשר של מרכיבים של התגובה המינית, תוך תרפיה מינית או התערבות רפואית. חשוב להעביר לחולה את ההכרה, כי שינוי בתגובת איבר אינו בהכרח קריטי לגבי שאר מערכת המין.

ראיית המיניות כחלק בלתי נפרד של אישיות האדם, כהתנהגות שיש בה קבלה ונתינה הדדיים של תענוג מיני וחושני ובלא להגביל הגדרה זו למשגל ובלא הכרח כלשהו שתתרחש סימולטנית, משאירה למטפל מרחב רב להתערבות ולהגשת סיוע.

* חיה יניב, אחות מוסמכת באגודה למלחמה בסרטן

** קטעים מתוך מאמר המתפרסם בגליון האחרון של "במה" בטאון לעובדי בריאות בנושאי מחלת הסרטן ובעיותיה – בהוצאת האגודה למלחמה בסרטן. (המשרד הראשי – החשמונאים 91 ת"א, טל. 5610361). בחוברת, גם מאמרים על איבחון מוקדם, טיפול כירורגי, כימותראפי וקרינתי, שיקום בעלי סטומה ועוד.

רימונה שיף

הנכה יצעד לבטח

קטועי־רגליים יודעים כי בתהליך שיקומם והשיבה לחיי פעילות יש משקל מירבי לאבזרי השיקום – ראשית כל התותבת. ניצול חומרים לא־שיגרתיים איפשר פיתוח של דור תותבות חדישות, קלות וגמישות יותר

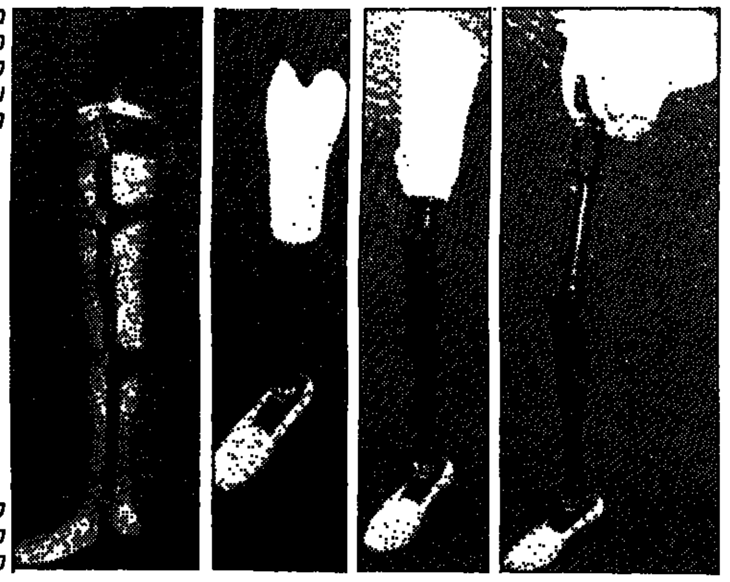

מימין: פרותזות מתאימות למצבי קטיעה שונים, עשויות מן החומר השחור המיוחד.

למטה: תחבושות קשיחות לפרק כף היד.

לקטועי־רגליים שמתפשים בטחון ומשקל קל, יש עכשיו תותבות מסוג חדש, שהשלד בהן עשוי סיבי פחם – סייברקרבון. הברך ננעלת, עובדת על לחץ־אוויר, והפעלת כוח של 10 ק"ג בלבד מספיקה לנעילה. היא בולמת את הנכה מנפילה. הרגל מחוזרת שוב למצבה הרגיל על ידי לחץ אוויר, הברך "נזרקת קדימה" ומניעה אותה. יש בפרותזה השחורה" כף רגל כדורית, הנותנת לנכה אפשרות לקפוץ ולבצע פעולות נוספות. בתותבות הללו ניתן להשתמש גם בים ובבריכה.

בכנס רופאים שהיה לא מכבר בהרצליה סיפר ג'ון שורטר, נציג החברה הבריטית Blatchford, כיצד הגיעו לפרותזה החדשה: ב־1966 נערך בבריטניה כנס אורטופדים ומהנדסים שבו דובר על צורך ביצירת פרותזות יותר קלות, היכולות לאפשר יותר ביצועים. פיתחו אותן מחומרים המשמשים בייצור מטוסים וטילים. בהתייעצות עם מהנדסים ותעשיינים הוחלט על סיבי הפחם. יצרו דגמים, יצקו עליהם חומר פלסטי השומר על מוצקות והגיעו לחומר עמיד במיוחד, לייצור התותבות. פי.וי.סי. מחוזק בכל מיני חומרים שחרר מן הצורך בחלקי המתכת בדור הקודם של תותבות.

את התותבות החדשות מייבאת לארץ חברת "אשר אורטופדיה מתקדמת" מרמת־גן. המחירים: כ־2,500 ש"ח מהברך למטה, כ־6,000 ש"ח לכל הרגל, כ־10,000 ויותר, עם החיבור לאגן הירכיים. שמואל שחם מ"אשר" אומר ש־150 היחידות הראשונות שהוצאו לשוק הישראלי "ממש נחטפו". הכנס בהרצליה נערך בחסות ד"ר דולפין, הרופא הראשי של אגף השיקום במשרד הבטחון, ונכחו בו גם קטועי־רגליים. אבי מידן, שרגלו נקטעה כתוצאה מחבלה, העיד שהתותבת השחורה קלה ונוחה. הוא שוחה איתה בבריכה וגם בים. שלום לוי, נכה מלחמת לבנון, סיפר שנפגע בעמוד השדרה, רגל אחת ניצלה ורגל שניה נקטעה מלמעלה. בהתחלה נעזר בתותבות כבדות ובהן מגן־ברך, כי הברך "טיילה" בצורה רצינית. בפרותזה השחורה – אמר – יש לחץ משני כיוונים, המקבע את הברך.

ד"ר אהרון רנציגר, רופא קטוע־רגל מהדסה עין־כרם, שהוא גם שחקן כדור עף בנבחרת הנכים, סיפר שעם הפרותזה השחורה החדישה עמדו שחקני הנבחרת הישראלית יפה במישחקים בינלאומיים. הבעיה היא – המחיר. שמואל שחם הודה בכך שהתותבת השחורה יקרה כיפליים מן האחרות. אך לדבריו, בנוסף ליתרונות אחרים, היא גם משחררת את הנכה בעיות של אחזקת, כי היא מחזיקה מעמד לכל הפחות חמש שנים.

"אשר" מייצגת בארץ גם את חברת Rehband משוודיה, המייצרת התקנים אורטופדיים שונים לספורטאים מקצועיים, להובבי ספורט ולסיוע לאנשים עם בעיות שונות של עצמות, פרקים וכדומה. לדוגמה, מגיני־ברך קלים במיוחד שגם הם מבוססים על סיבי פחם, מגיני מרפקים וזועות ללוקים ב"מרפק טניס", התקן ליישור הגב והכתפיים ועוד. מוצרים אלה נמכרים כסידרת "ספורטופדיה" ונמכרים בחנויות לאבזרי ספורט ובמכונים אורטופדיים.

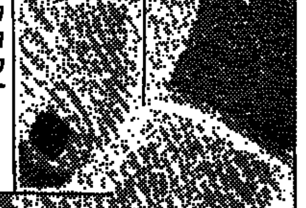

מימין: תחבושות גמישות עם התקן־לחץ בנקודה הקריטית, למקרה של "מרפק טניס".

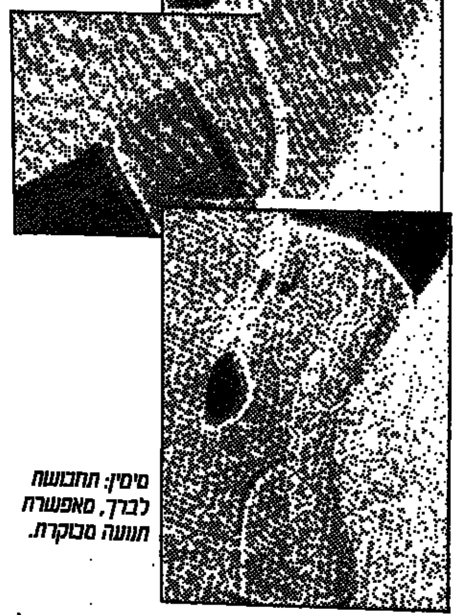

מימין: תחבושת לברך, מאפשרת תנועה מבוקרת.

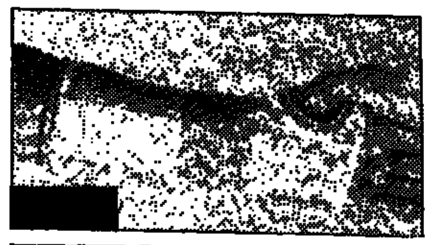

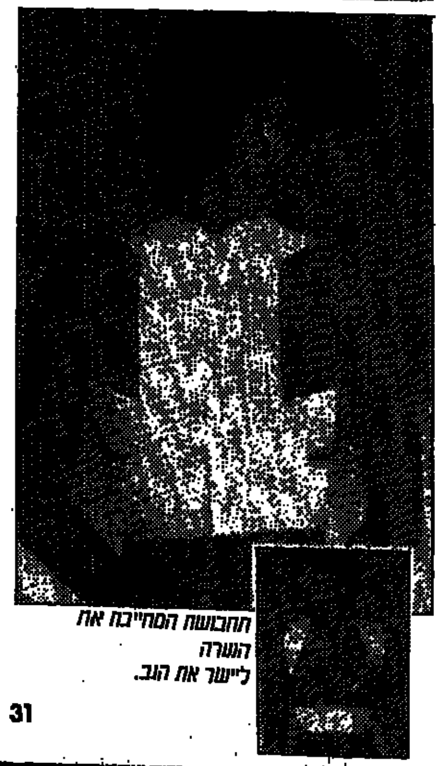

תחבושת המחייבת את השדרה ליישר את הגב.

אל תתני לילדך
להשאר מאחור

"מר זולל"
(THK-1093)
MR MOUTH
משחק משפחתי מתוק לשניים, לשלושה או ארבעה משתתפים.
מי שקולע ראשון את כל האסימונים לתוך הפה הוא המנצח. הסיכויים - שווים, הכיף - לא נורמאלי! מתאים גם לילדים קטנים.

TOMY®

"קונגמן"
(TMO-5300)
KONGMAN
איך מעלים כדור לראש ההר ומצליחים להתגבר על מכשולים ומגבלות זמן? קונגמן הוא התשובה - משחק נפלא לכל ילד.

מפתח הדמיון והאינטיליגנציה של ילדי העולם

TOMY יוצאת במבחר משחקים חדשים ומרתקים לילד ולמשפחה.
במשחקים של TOMY הושקעה חשיבה מרובה והם תוכננו ועוצבו כדי לגרום לילד הנאה מירבית ועל-מנת לפתח אצלו מיומנויות רבות - קואורדינציה, חשיבה, דמיון, השגיות, אחריות ושיתוף פעולה עם בני המשפחה.

המשחקים המרתקים של TOMY מעוצבים להפליא באיכות מעולה, בטוחים ונוחים להפעלה. ההפתעה שכל ילד מחכה לה.
TOMY - להשיג בכל חנויות הצעצועים המובחרות ברחבי הארץ וברשתות השיווק, המשביר לצרכן, שקם, המשביר המרכזי וכל-בו שלום. (הזהרו מחיקויים!)

"כדורת סבלנות"
(TSP-7070)
SCREWBALL SCRAMBLE
משחק סוחף ואידיאלי לפיתוח החשיבה המהירה והקואורדינציה.
לאורך המשחק הילד נחשף לאתגרים חדשים והוא לומד להתמודד איתם. כל משחק נוסף משפר את המיומנות - משחק חובה.

"משחק סבלנות"
(TSP-7023)
TRIP OVER TRAPS
מבוכים, מיכשולים, מלכודות.
הדרך לקו המטרה מרתקת. משחק מרגש שמפתח אצל הילד תכונות חשובות רבות.

"משחק מרתון"
(TMO-7069)
MADCAP MARATHON
מסלול מכשולים
רב הרפתקאות מוביל אותך למטרה, המרוץ נגד הזמן - משחק משפחתי רווי הנאה ומתח, מפתח את המיומנות ואת הרצון להצליח.

בסיטונאות בלבד
קולומביה Columbia
רח' החרושת 18, ת"א טל. 03-383985/6/7

מבצעי פרסום

תקופה בחיי כל ילד
TOMY
צעצועי איכות

נקע בפרק הירך

ש יטה חדשה לגילוי נקע מולד של פרק הירך מיושמת בארץ. בשיטה זו נחסך מהתינוק הרך צילום רנטגן, העלול להיות מסוכן, במיוחד אם יש לחזור עליו מספר פעמים. השיטה: בדיקת אולטרה־סאונד. באמצעות מכשיר אולטרה־סאונד מסתכלים על ההדמיה של העצמות ואפשר לגלות מיד וגם בגיל מוקדם מאד – אם הירך יציב, או שהוא זז – ואז הדבר מחייב טיפול דחוף.

ד"ר חיים מיכלס, שהכניס את השיטה לארץ, מסביר כי הנקע המולד של פרקי הירכיים הוא הדפורמציה המוסתרת הכי שכיחה בתינוקות. פעם חשבו שהשכיחות בתינוקות ממין נקבה גבוהה יותר מאשר אצל בנים. אבל היום ההשערה היא כי שעור הדפורמציה שווה בין שני המינים.

יש ארבע דרגות לנקע או לפריקה זו: א. הפרק לא יציב. האבחנה לכך נעשית בבית־החולים, עם הולדת התינוק, בבדיקה ידנית. ב. תת התפתחות של האגן באיזור פרק הירך. זו הדרגה הכי שכיחה, אותה ניתן לגלות בצילום. ג. תת פריקה. זהו שלב יותר חריף של תת התפתחות האגן, כאשר ראש עצם הירך נמצא מול המרחשת. ד. פריקה מלאה, כשכל פרק הירך בחוץ, ואין קשר בין הירך והאגן.

כשתינוק כזה גדל, אם העניין לא טופל, מופיעה אצלו "הליכת הברווז". כדי למנוע זאת מתחילים בטיפול כבר ממועד היציאה מבית החולים באמצעות התח־

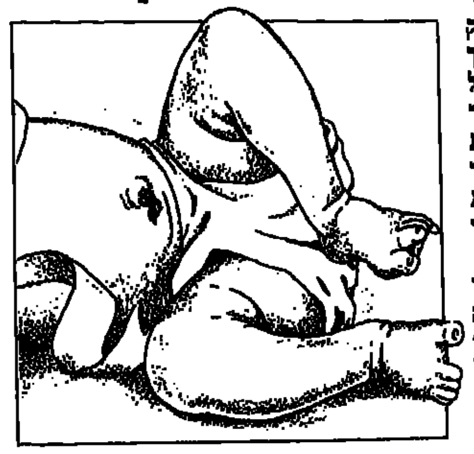

לה כפולה, כרית, או על־ידי קשירת הפרק ברצועות, כדי לקבע אותו.

בדיקה נוספת נערכת לתינוקות בגיל שלושה חודשים, ואולם זו בדיקה ידנית, ולא תמיד ניתן לגלות את הנקע. הזנחה של הדפורמציה תחייב טיפול יותר מסובך, כמו קיבוע הפרק בגבס, או "משיכה" של הפרק, או אפילו ניתוח קטן. למרות אי הנעימות, עדיין אפשר להציל את הרגל.

אך מה קורה אם לא מאבחנים את הנקע בזמן? מבחינת הרופא, זו אולי עשירית האחוז של טעות. בשביל הילד – זהו מאה אחוז מום, לכל החיים.

בשיטה ההדמיה האולטרה־סונית ניתן לאבחן את הבעיה גם בתינוק בן יומו. באירופה יש בתי חולים שהכניסו מכשיר כזה למחלקות היילודים ומבצעים את הבדיקה לכל תינוק, עם היוולדו. את השיטה המציא לפני חמש שנים רופא גרמני בשם ד"ר גרף, שביקר גם בארץ והעביר קורס בנושא לרופאים אורתופדים ולרופאי הדמייה.

השיטה עדינה ומחייבת מיומנות מיוחדת. הבדיקה משולבת: בדיקת אולטרה־סאונד רגילה ודינמית. מסתכלים על עצמות הירך במצב יציב ובתנועה. באמצעות התמונה המתקבלת אפשר לגלות מיד את המום. כל הבדיקה אורכת דקות ספורות, ואם היא נעשית בידיים מיומנות אינה גורמת נזק לתינוק, כפי שבדיקת אולטרה־סאונד לנשים הרות אינה גורמת כל נזק לעובר ברחם.

בארץ רכשו את המכשיר בתי חולים אחרים ומספר רופאים אורתופדים. לדעת ד"ר מיכלס, השיטה צריכה להיכנס לשימוש שוטף בבתי החולים, במרפאות ואפילו במרפאות "טיפת חלב". ואולם, לדברי הרופא, חייבים לגלות את הנקע מוקדם ככל האפשר. ומוטב ללא צילומי רנטגן, העלולים לפגוע באברי המין של התינוקות. רופא אורתופד מודע לכך שמתוך כל 100 תינוקות שבאים לבדיקה, מתגלה פגם זה בשלושה־ארבעה מהם. ופרט מעניין וחסר־הסבר – נמצא כי תינוקות שנולדו בקיץ סובלים פחות מנקע של פרק הירך.

בדיקת איידס ביתית

מ י שאינו פוחד מאיידס שיקום. מי שאינו מתבייש מזה שהוא פוחד מאיידס, שיקום. מי שבלי סיבה רצינית יפנה לבדיקת איידס בבי"ח ציבורי, שם כולם ידעו מה בודקים אצלו, שיקום. מה יעשה היפוכונדר מצוי או מישהו שהחשש שלו מבוסס במידה זו או אחרת? בדיקה ביתית.

לא להאמין – חשבתי בלבי – אבל הנה יש דבר כזה גם בארץ. קיבלתי דף מחברה בשם "שירות רפואי ביתי מרי־הום". מבטיחה נסים ונפלאות, בדיקה בצינעת ביתך הפרטי, על־ידי רופא מומחה, אמינות של מעבדה מוסמכת, תשובה מהירה ואפילו תעודה רפואית המאשרת שאין/יש לך איידס. עד פה הכל טוב ויפה. אבל היכן תשיגו את "מרי הום"? טילפנתי למספר שבדף המודפס, המבטיח 5 קווים 03-332202-6. אחרי שמונה צילצולים "תפוס" ענתה לי מישהי שזה כבר לא המספר, היפנתה אותי ל־641461, היה עלי לבקש מנוי 101. אחרי שלושה צילצולים חוזרים אמרו לי שזו חברת ביטוח ואין לה דבר עם "מרי־הום". טוב שאין לי חשד שאני חולת איידס. ■

תהילה עופר

...ולנשים הרות

ש לטונות הבריאות בנורווגיה החליטו שכל הנשים ההרות יעברו בדיקה לגילוי נוגדני איידס. עד עתה נערכו 19 אלף בדיקות לנשים הרות ורק במקרה אחד נתגלה איידס. ובכל־זאת, ממשיכים להתייחס במלוא האחריות להנחיה זו, וכמו־כן כל הטיפולים בלידה, לפניה ואחריה נעשים תוך אמצעי זהירות מירביים, ואפילו היסטריים, כאילו כל יולדת היא חולת איידס בכוח. הציבור די נסער ממצב זה, כי מתברר שגם נשים שעברו בדיקה בזמן ההריון, נבדקות שנית בבואן ללידה. השלטונות טוענים שאין כל הגזמה, שהרי בלידה יש מגע בדם והיולדת יכלה להידבק גם אחרי הבדיקה בזמן ההריון. ■

אסתר אדלשטן
סופרת "מעריב" בסקנדינוויה

תרופה מסוכנת

מ שרד הבריאות הגרמני פירסם מינשר אזהרה מפני שימוש מופרז בתרופות נגד שיעול K–60, הנמכרות כאורח חופשי בבתי המרקחת. כל התרופות הללו מחזיקות חומר הקרוי דקסטרומטורפאן, העלול ליצור תלות, כמו סמים.

שלטונות הבריאות הגרמניים הצטרפו לממצאים של עמיתיהם בשוודיה, שכבר הטילו איסור על מכירת תכשירים אלה. השוודים טוענים כי שימוש מופרז בתרופות אלה יוצר תלות במרכיב שהוא תוצר־לוואי של קודאין. נתגלו תופעות לוואי המשפיעות על מערכת העצבים המרכזית. אצל צרכני התרופה אובחנה עייפות יתירה, חרדה, קשיי שינה, בעיות בראייה, בחילה ואפילו הפרעות בתיפקוד הלב. בגרמניה נתבקשו הרוקחים להזהיר את לקוחותיהם ולבקשם לדווח על תופעות־לוואי שליליות. ■

שאול בן־חיים
שליח "מעריב" באירופה

Mentor
CONTRACEPTIVES
SAFER THAN ORDINARY CONDOMS BECAUSE THEY SEAL TO THE SKIN TO PREVENT SLIPPING OFF AND SEEPAGE

"ללכת עם להרגיש בלי". זאת בערך הסיסמה של הקונדום "מנטור" שבאחרונה הוחל בשיווקו בארץ, בבתי מרקחת וברשת סופרפארם. את יחסי הציבור לכל הקונדומים כבר עשה האיידס, אבל ה"מנטור" הולך על משהו אחר: "הוא עולה בהרבה על מתחריו במחיר", מודים היבואן ס. קליפר והמפיץ ווריח־בלסון ומסבירים כי גם ביתרונות הוא עולה. "יש לו אטם בטיחות להיצמדות מירבית בכל מצב" והוא "דק יותר. לתחוש טבעי". ויש המשך הפירוט האינטימי.

דבורה שפירא
צילום: ראובן קסטרו

לכתוב ספרים זה לא מקצוע

ספריה משמשים כחומר לימוד במרכז לספרות ילדים באוניברסיטת חיפה ובמכללת "בית ברל", אל "סיפורי קישקשתא" התייחסו כאל פואימה פדגוגית. באמתחתה ספרים ופרסים. תמר אדר.

היא כתבה ושוררה חמישה־עשר ספרי ילדים. לפרנסתה החלקית כתבה תסריטים לתוכניות ילדים בטלוויזיה הלימודית ולסרטים דוקומנטאריים. פיזמו, מעשה התנייה, את תשדירי השירות שלה "לא נעים, לא נורא", "מה עם החצי הראשון" ואת "תרמתי דמ" המפורסם. מכל אלו נותרה במעמד ביניים של כותבת מוכשרת לילדים, לוטה בצל.

הספר השישה־עשר של תמר אדר, "חתול, ספן, ליי צן", שנכתב לפני שנה וחצי ומוציאתו לאור, "ספריית מעריב", שלחה אותו לעיתונות לביקורות ספרותיות, פלט אותה מאלמוניות יחסית, והיקנה לה מעמד של סופרת־משוררת מיוחדת, כאשר הגיגיה הפעמים מחור־זים, אוכפים מחשבה שנייה גם על המבוגרים הקוראים בהם. כתיבה שאינה מתנתקת מבגרות עצמית ואינה מיטפשת בציקצוקי לשון ילדותיים. כזו הדנה בבעיות המעסיקות ילדים כמו גם את עולם המבוגרים. משהו מנכסי הצאן והברזל של "פו הדב", "הנסיך הקטן", "עליסה בארץ הפלאות" ו"הילד הזה הוא אני". רבים תהו אז אם זהו ספרה הראשון.

תחת "המטרייה" של הביקורת המקלסת את "חתול, ספן, ליצן", עליו הוענק לה פרס "זאב" (ע"ש אהרון זאב, לשעבר – קצין חינוך ראשי בצה"ל) – הואר גם ספרה האחרון (מס' 18) "לו רק.." וכל ספריה האחרים, ביניהם גם "סיפורי קישקשתא", שעיבדה בשעתו מתס־ריטים שכתבה לטלוויזיה הלימודית.

פיתאום נודע לה שספריה משמשים כחומר לימוד במרכז לספרות ילדים באוניברסיטת חיפה ובמיכללת "בית ברל". סיפרו לה כי ד"ר שלמה הראל, התייחס כבר בשנת 1983 אל קישקשתא שלה כאל פואימה פדגוגית, במאמר שכתב ב"מעגלי קריאה". הוא ניתח נספריה, עת הוענק לה הפרס הספרותי, סיפורי מסגרת, נתוכם סיפורים פנימיים, אנאלוגיות, "תיבנות גרידא ותיבנות חוזר". והיא היתה משולה, לפתע, לאחר ממש־לין של חננייה רייכמן שחרז: "אין הסופר מבין אף קוטו מן הדברים אשר כתב, עד אשר תסביר לו הביקו־רת את ניסתרות כוונותיו".

150 אלף עותקים של ספריה, היו הופכים אותה בארה"ב לסופרת ילדים אמידה, אולי עם בית בחוף מאליבו, המאפשר תנאי כתיבה משוכללים. אלא שכאן, בארץ, התמלוגים מכל ספריה, מעניקים לה סכום כסף בערך של כשש משכורות זעומות לשנה. עבודות ערי־כה מזדמנות ודירה מושכרת שהיתה שייכת לאמה, מאפשרים לה קיום רחוק.

היום, בגיל 48, גרושה ואם לשלושה, גוף תמיר ואר תלטי, עצמות לחיים נדיבות המונעות סחף עור ואוסף תצלומי בוק שמעוללים לפניה עול – היא יכולה לס־כם לעצמה שהבריאה אהבה אותה בקטע של הכתיבה לילדים. האלוהות גם נטתה לה חסד בעניין הגוף השמור. אוכלת ואוכלת ואינה שמנה.

"תל־אביבית אסלית", מפינת הרחובות קינג ג'ורג' חשמונאים, היא מגדירה את עצמה. משחקי ילדות טבו־לי חול ב"גן מאיר", בית־הספר "בלפור", "צופי קהי־לה", הורים פולנים. יתמות מאב בגיל שמונה, אם המח־זיקה בחנות בגדים, תשושה לחלוטין מאלמנותה. חינוכה מופקד בידיה. ויש גם סבא וסבתא ברקע פעיל, תלושים מעיירה מרכז אירופאית ועדיין חיים את הוו־ייתה.

את השתייכותה ל"דור המידבר" הנשי, המפתח אמנ־ציפאציות בראש בגיל מאוחר, היא מסבירה כך: "גדלנו כולנו אז בעולם שיקרי, על סיסמאות ודפוסי שחור־לבן. הגדולים צודקים תמיד. דור שלא חיבק ונישק ילדים. כשקיבלתי ציון טוב, אמרה אמא:'יכולת להביא יותר טוב'. בבית קיבלו את הצטרפותי ל'צופים' כאל הידרדרות מדרך הישר. דווקא החבורה שם העניקה לי גב מסוים. בטווח הזמן הבנתי ששילמתי על כך באינ־דיוידואליות פגומה. נזקקתי לשנים רבות כדי לחזק את זהותי האישית. ההתפכחות של הדור שלנו, היתה מאוד מרה", היא מסכמת.

המסר הסמוי שניתן לה בבית: להיות עקרת־בית משוכללת. צריך אומנם מיקצוע, אך זהו עניין מישני במעלה. וכך, כשנישאה בגיל 21, השקיעה את כל יצי־רתיותה בבישול וסידורי אכילה מקושטים, שכמותם עדיין לא רווחו בארץ. במלאות לבנה בכורה שנתיים, הקריאה לו סיפורים וחשה שגם היא יכולה לכותבם. חסרת ביטחון רשמה את חרוזיה במחברת, אותה הראתה לחברתה בלהקת הנח"ל. "לא יודעת אם זה שווה מש־הו", אמרה לה רפות, לאחר שזו הביעה התפעלות מהם והביאה אותה אל המשורר חיים חפר. בה בעת תרה השחקנית שושיק שני אחרי "חומר" לתקליט שירי ילדים שעמדה להוציא ואף ביקרה לצורך זה, בביתו של חפר. היא נטלה ממחברתה תשעה שירים. שוב התגלגלה המחברת המהוהה לצייר־מאייר דני קרמן ומ־שם למוציא לאור, אשר ביתן. סיפרה הראשון, "מי צבע את השמיים", יצא בקול דממה דקה. "לא נלחמתי, לא נלחצתי או לחצתי. איך שהוא הדברים התרחשו". מעין אפיזודה משוררית שנותרה ללא הד, אז.

שעור בעשר דקות

השנים נקפו. בנה הקטן הלך לגן והיא, עדיין סומא לנפשה ולכישרונותיה, הראתה לתסריטאית שהתגוררה בשכנותה את ספרה הראשון. "יש לך כתיבה ויזואלית", ציינה היא. "מה זה?", שאלה. בדירבונה של שכנתה, כתבה משהו דמוי תסריט לתוכנית הילדים הטלוויזיו־נית "אות, אות, אות", שהוקרנה באותה עת, וביקשה שיפגישוה עם מפיקתה, דנה כוגן, לשאול לדעתה עליו. כוגן, בביקורת בונה, העניקה לה שעור בן עשר דקות על כתיבת תסריטים, ובכך פתחה את עונת התס־ריטים של תמר אדר. לימים שובצה גם כתסריטאית ב"אולפני הרצליה", כל העת כ"פרי לאנס". אלא שהד־בר לא הטרידה בשל התייחסותה אל הכספים הקטנים שהרוויחה כאל משכורת שניה.

"הילדים לא חשו בעבודה שלי. הכתיבה לגבי, זו תציבה באבן. האבסורד הוא שהיא נראית מאוד קלה. אנשים אינם קולטים אלו כאבים ומצוקות אני עוברת בשעות הללו. לא קולטים את שלב ההתחבטות. את ישובה עם ספל קפה בגינה והראש עובד כמו מטורף ולאחר מספר שעות, עיגולים שחורים מקיפים את עי־ניך". אפילו "סיפורי קישקשתא" שלה, מילים קטנות, מיידיות, אגביות, הוצאו מקרביים כואבים.

ספרה "חתול, ספן, ליצן" שינה את כל חייה. "אחריו איני מה שהייתי לפניו", היא אומרת ומרמזת על החל־טתה להתגרש. הכתיבה לוותה בצלילה אובייקטיבית, נטולת רחמים, אל תוך נפשה, וניתוח מהלכי חייה ומ־ניעיהם. התנייתה להצטיינות כעקרת־בית כל השנים, ההתגמדות במישורים אחרים, חוסר הביטחון ביכולות שלה, חיים במחיצת אדם ששוב אינו עונה על צרכיה המשתנים. "הספר הזה גרם לריחוק מבעלי לשעבר, רם. הוא התחיל להתמודד אז עם אישיות אחרת שלא הסכין לה", היא ספק מפרשת. "ההחלטה להתגרש מהולה בהתבשלות איטית. כשעשיתי זאת לפני שבע שנים הייתי מוכנה לשלם את המחיר".

וכך ביום אחד, דקות אחרי גירושיה, ניצבה על מדר־גות הרבנות. בעלה פסע במהירות מחוץ לחייה, כך סברה אז והיא, גל רחמים עצמיים שטף אותה. פגישה עם עצמה בצומת החיים. "כשאת מתחתנת כולם לידך, אמרה לעצמה, "וכשאת מתגרשת אחרי 21 שנות נישו־אין – את לבד". כך לדקות ספורות. מיד הזדקפה, "לקחה אויר" והמשיכה הלאה. ומאז – ברגעים קשים היא בוחנת את עצמה ושואלת: "את לטובתך או לרע־תך?"

גירושין בהבנה

אז החלה גם עונת ההפתעות בחייה. חברים קרובים התרחקו. רחוקים – קרבו. בתה, שעודדה אותה לגירו־שין והתפרשה בהתנהגותה כעץ חסון, הפסיקה אחרי הגירושין, לימודים תיכוניים. משהו בתוכה התפזר. היום היא משפרת את ציוני תעודת הבגרות " ", ועוב־דת למחייתה כעוזרת־בית. בנה הבכור עבר, עם תום שירותו הצבאי, בעבודות מזדמנות, שקד על לימודי פיסיקה ואיטלקית, וסופו שהתקבל ללימודי רפואה ווטרינארית בבולוניה. בן הזקונים עדיין מתגורר איתה בדירתה בת שבעים המטרים הרבועים. מיקומה המיפל־סייחודי, המאפשר יציאה ממנה כלבבר אל גינת בית משותף שכולה בשימושה פרטי, הופך אותה לבית באר־תו, שכולו בעיר.

היא מטפחת את הגירושין המוצלחים שלה. גם זו גישה. במלאות לבעל לשעבר חמישים, ערכה לכבודו ארוחה מישפחתית, וזכתה לקריאת טלפון מברכת של הבכור מבולוניה. לאירועים מישפחתיים כבתי־ חברים הם הולכים יחד. "אני יודעת: אם אזדקק פעם למשהו, הוא יעזור לי. צריך לגירושין כאלה הרבה הבנה וקב־לה. בדיעבד, הילדים לא הפסידו אותנו".

כספים גדולים, כאמור, לא זורמים לכיסה מעבודתה. וכבר אז, כאשר פוטרה מ"אולפני הרצליה", וחשה תלו־שה ומנותקת משוק התסריטים, נתונה במעמד קשה של מחפשת עבודה, חככה בנפשה האם להרתם לכתיבת תסריטים שיטילו עליה במקומות אחרים ובצירום מש־כורת מסודרת, או שמא עליה להתמכר לכתיבת ספרי ילדים שהם בבחינת תעלומה כלכלית. צומת נוסף בחי־יה. היא הימרה על "הדברים שהיא מרגישה טוב איתם", וזכתה להכרה כסופרת ולמעות קטנות.

אמה לא הסכינה עם מעמדה כגרושה וכסופרת עד היום. "יופי, יופי", היא אומרת לה ברוגז, "פירסמת ספרים. זה מקצוע? אז אולי תלכי היום לאוניברסיטה ללמוד מקצוע". אי הוראות הכלכלית בו שרדייה כתה, אופל בה בכל פה. ■

תמר אדר. שייכת ל"דור המדבר" הנשי המפתח אמנציפאציות בראש בגיל מאוחר. ששה עשר ספרים. אם לשלושה. גירושין טובים.

אורית הראל
צילום: רובי קסטרו

חיים טופול. 200 מטר מפקדילי, 200 מטר מדיזנגוף.

מאחורי החיוך הטופולי

אמצע הבוקר בתל־אביב. שמש שלא יודעת שהיא של חורף, מצב סיגרתי של אין חניה. דיזנגוף מנומנם וברחוב צדדי סמוך מציצים עוברים ושבים בסקרנות באיש המוכר הזה, שמצטלם כשהוא נשען על לוח המודעות. זה לא, אהז כן, זה כן. חיים טופול.

משתלב בטבעיות, עם החיוך השרמנטי שלו, בתל־אביב כמו בלונדון. במושגים של גאווה לאומית, הוא שחקן ישראלי ש"עשה את זה". כוכב מוכר גם בצד השני של הים התיכון, ובכל זאת, השורשים שלו נשארים בתל־אביב, שנשארת נמל הבית. הוא האיש שהיה מועמד לפרס האוסקר – ולא בקטיגוריה של סרט זר – וחזר אחר כך גם להופיע בסרט ישראלי, האיש שהופיע בפני המלכה אליזבט הרבה לפני ששרוליק ישר חשב לא לחלום על זה אפילו. האיש שמופיע באנגלית מהוקצעת שאינה כופה עליו תפקידי זרים, אבל ממשיך לדבר עברית צברית של כאן ועכשיו.

לפני כשבוע היה כאן בהזמנת מועדון "ורייטי". הוא נשיא הכבוד של הסניף הישראלי. בחנוכה יחזור הנה, הביתה. נרות וכל זה, הוא אומר ומחייך, עושה עם הידיים "נר לי דקיק", מעל הראש.

נוסע הרבה, זו כבר עובדת חיים. במעלה גרם המדרגות בבית היפה, עומדת מזוודה. אולי מקרה, אולי כוננות קבועה. "אני כבר לא קריוו, זאת דרך חיי עכשיו, אני עובר הרבה מאוד. הרבה הצגות, סרטים. כל דבר זה התרגשות", הוא אומר.

גם החצי השני

בינואר ישתתף בצילומי סרט שיצולם באנגליה ובישראל. במארס – סרט נוסף, הפעם בארה"ב. במקביל, הוא עוסק בהכנת מחזה מוסיקלי שכתב חבר. "אני מפתח אותו באנגליה, כיוון שיש לי חברה שעוסקת בפיתוח מחזות, תסריטים, תוכניות טלוויזיה. בדרך כלל מדובר בנושאים שאני לא קשור בהם כשחקן, אבל במקרה הזה אחד התפקידים מוצא חן בעיני". הוא מחייך. וככה כבר מלא גם החצי השני של השנה בלות.

חיים טופול, במלה אחת: שרמנטי. לא מאבד פרופורציה. מעבר להתרגשויות הגדולות. לא כל הביצים בסל אחד. על הקו: תל־אביב – לונדון. 20 שנות "ורייטי" כנשיא־כבוד ומחרים: "אני מודע לכך שלאדם קשה להיפרד מכספו הפרטי".

בעיתונים מופיעים צילומים שלו, מברך את כוכבי "מעגל הגיר הקווקזי" הנוכחי. אפילו הילד המופיע בהצגה עכשיו יודע שטופול הוא הכוכב של ההפקה הקודמת. ב"הבימה", שמעלה את המעגל הנוכחי, התכוננה גדולה גם לקראת הפקת "סלאח שבתי". כמעט שם נרדף לטופול, מהקלסיקה של הקולנוע המקומי. הכוכב עומד בגרביים במטבח, בוחש קפה בחלב בשביל האורחת ושומע בקולה של האשה, גליה, שמבקשת ממנו לקפוץ לרבורה בצהריים.

"כבר מזמן גיליתי שלהופיע בתיאטרון הור מלכותה ליד פיקדילי או במיוזיק סנטר בלוס־אנג'לס או בקנדי סנטר בוושינגטון, יש לזה משמעות קטנה מאוד מבחינת ההופעה עצמה. בסופו של דבר, אתה מתרכז ב־800 האנשים שבאולם. אתה לא יכול לחשוב 800 פעמים בשבוע שאתה מופיע ליד פיקדילי, כי בסופו של דבר זה מופיע ברובריקת 'שמחת זקנתי' – או מהז' הנה ככה, מה שנראה מרחוק כריגושים גדולים, מקבל ממדים קומפקטיים של מציאות שכמעט ניתנת לנגיעה.

"נכון שיש קורלציה בין הגיאוגרפיה ורמת המשכורת, וכשאתה מופיע 200 מטר מפיקדילי אתה מקבל יותר מאשר אתה מקבל כשאתה 200 מטר מדיזנגוף, אבל לא על זה חושבים כשנמצאים על הבמה". ושוב החיוך הזה.

– בעצם, אפשר להגיד שכבשת את העולם?

"לכבוש את העולם", החיוך מתרחב והוא מגלגל קצת את העיניים, "אני שמח עם המציאות הזו. בעצם, זה נכון, כן. זה יפה. זה משהו שאני לא רוצה להתעורר ממנו, אבל אני לא חושב על זה בדרך כלל. כשמנהלים משא ומתן על התפקיד הבא בסרט, נכון שמדברים על הסכומים. זה כמו שוב ושוב מפעל הפיס. זה די מרהיב ומרגש ומשמח אבל לא כמו בפעם הראשונה", הוא נזכר. "בפעם הראשונה שקיבלתי 'חבילה' גדולה בשביל שלושה שבועות לעשות שטויות, עם לימוזינות, מלון חמישה כוכבים, נהג צמוד וגם שילמו לי על עבודה שאני הכי אוהב בעולם, ושילמו מה שאבי לא השתכר כל חייו – אז אתה מבין שהעולם משוגע, ושמח על זה. ומתרגלים", הוא מוסיף במשובה, "כמו לכל דבר טוב".

מבסוט מהחיים. "אני לא שחקן שיש לו רשימה של

(המשך בעמוד 42)

ספרית מעריב

ככה הכל התחיל!

מאה שנות ציונות

בעריכת: אוריאל אופק

בשנת ה־40 למדינה, גאה ספרית מעריב להציג בפני הקוראים הצעירים, גילאי 5–9, את הסידרה החינוכית המאלפת.

מאה שנות ציונות

סידרה המגישה לקורא הצעיר, בכתב, בתמונה ובצבע את תולדות הציונות.

- הזדמנות בלתי חוזרת להגיע אל השורשים האמיתיים של מדינת־ישראל.
- תנו לילדיכם לגדול עם מאה שנות ציונות.
- הספרים מודפסים באותיות מנוקדות ומאירות עיניים.

1. בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה
2. רִאשׁוֹנִים לְצִיּוֹן
3. אִם תִּרְצוּ אֵין זוֹ אַגָּדָה
4. הָעֲלִיָּה הַשְּׁנִיָּה
5. עִבְרִי, דַּבֵּר עִבְרִית
6. לֹא יָנוּם שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל

המחיר 75 ש"ח במקום 90 ש"ח
כולל משלוח

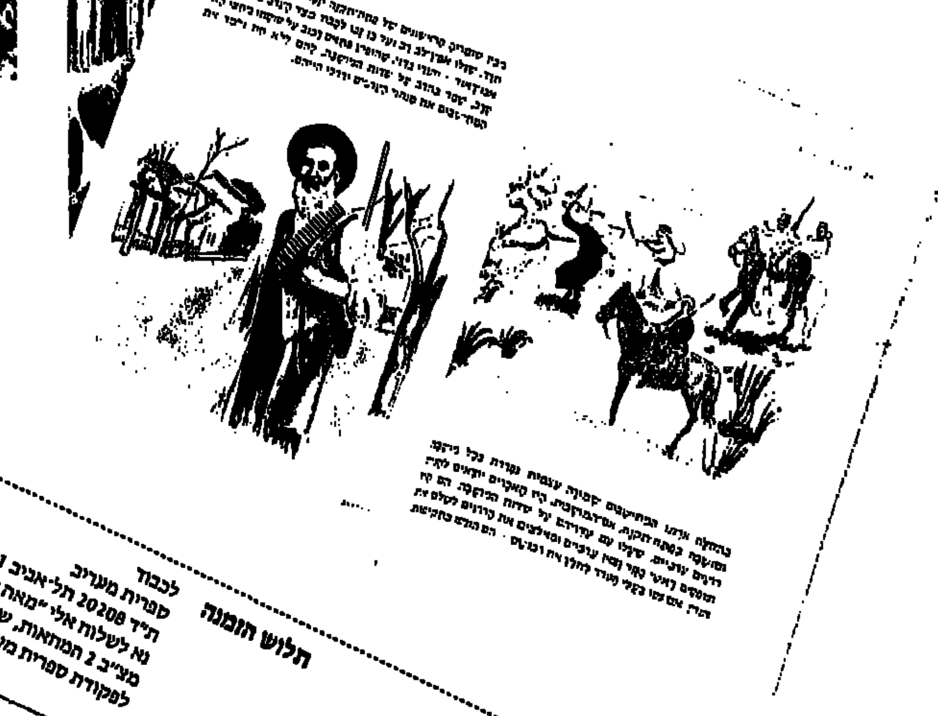

תלוש הזמנה

לכבוד
ספרית מעריב
ת"ד 20208 תל־אביב 61201
נא לשלוח אלי "מאה שנות ציונות" בעריכת: אוריאל אופק
מצ"ב 2 המחאות, שוות ורצופות בסך כולל של 75 ש"ח,
לפקודת ספרית מעריב

שם ______ מס' ת"ז ______
כתובת ______ מיקוד ______
טל' ______ תאריך ______
חתימה ______

לאופנת איבר
להמשך שיתוף פעולה פורה בעתיד
רחוב הברזל 16, תל־אביב, טל׳ 477141

לאופנת איבר
שפע ברכות ואיחולים
הוטי קיץ בע״מ — טלפון 5514298
הבונים 11 רמות־ים – בת־ים

לאופנת איבר
המשך שיתוף פעולה פורה
ג׳ינסים — שפשוף והשפרת
ג׳ינסים בר־כוכבא 12 חולון, טל. 701822

חוגגת 12 שנה והרחבת המפעל
המפעל נוסד בשנת 1975 ומנוהל ע״י משה, ג׳רי וניסים. באיבר מייצרים בגדי תינוקות וילדים, בגדים ספורטיביים וחגיגיים, תוך דגש מיוחד על ביקורת, טיב ואיכות. נותן שרות טוב ללקוחות, מחירים נוחים ואיכות מעולה לבגד.
כתובתם: הפלדה 14 בת־ים א.ת.
טל: 03-5512836, 5520723

לאופנת איבר
איחולי הצלחה מקרב לב
״יונוקר״
יבוא ושווק
יבואנים של כל סוגי הרוכסנים מתוצרת Y.K.K.
ת״א, דרך יפו 6, טל. 812578, 838366
סוכנות ״פסקל״ — רוכסני פלסטיק בהזרקה

לאופנת איבר
כה לחי
בהצלחה בדרככם
א.ז. ויקמן
סוכנויות בע״מ
יבואני חומרי גלם
לתעשית הטקסטיל
יהודה הלוי 8 ת״א
טל. 653891, 656603

לאופנת איבר
להמשך שיתוף פעולה פורה בעתיד
פנרוש גורקוביץ
חברת שעיר בע״מ
טל: 5516375

לאופנת איבר
שפע ברכות חמות ואיחולים
אופיר לתינוק ולילד, סניף נהריה — בגדי תינוקות וילדים.
רח׳ לוחמי הגטאות 3 נהריה, טל. 04-929513

לאיבר
שפע ברכות ואיחולים
טמיר גומיטקס בע״מ
רח׳ אילת 50 ת״א
טל. 810263

לאופנת איבר
איחולים לבביים
״איילת״ —
בגדי ילדים ונוער
הרצל 76 רמת־גן
טל. 732215

לאופנת איבר
להמשך שיתוף פעולה פורה בעתיד
עדין שחיבר בע״מ
סוכנות ג׳ינס פלגות
מזרחי 2 ת״א
טל. 831851, 829342

לאופנת איבר
שפע ברכות ואיחולים
יואב עבודות חשמל ואוטומציה
בת־ים, טל. 5510184

א.מ.ש בע״מ, חוגגים יובל להיווסדם
א.מ.ש – נוסד ע״י שלושה אחים: אברהם, מרדכי ושלמה מוסקוביץ.
א.מ.ש – חינו מפעל המייצר: סווצ׳רים, טרנינגים, חליפות ג׳וגינג, חולצות ז, ומוצרי ספורט נוספים.
כיום מנוהל המפעל ע״י: שלמה מוסקוביץ, חיים פרנג׳י ואלכס גולדווסר ואווירה במפעל משפחתית.
הדגש הוא על אמינות, יושר, יחסי אנוש ואיכות גבוהה.
כתובת: היוזמה 3, רמת־גן, טל׳ 03-7510649

לא.מ.ש ולשלמה מושקוביץ
להמשך שיתוף פעולה פורה בעתיד
מפייטון יצרני אופנה
טל׳ 654686

לא.מ.ש
שפע ברכות ואיחולים
ספורט ויסוקר
ביאליק 19, רמת־גן

לא.מ.ש.
אתכם לאורך כל הדרך
ספורטאי הפועל משתמשים במוצרי א.מ.ש.
בית מרכז הפועל

לא.מ.ש
להמשך שיתוף פעולה פורה בעתיד
און־מי בע״מ
מכונות וציוד לתעשית ההלבשה
סוכני רימולדי וזונר
רח׳ שוקן 1, תל־אביב, טל׳ 03-813141

לא.מ.ש
ברכות
ספורט הבירה
מיני ספורט הבירה

לא.מ.ש
יישר כח
מהיים וישראל — ח.י. בסרגליק
הדפסות בע״מ
רח׳ היוזמה 2, רמת־גן, טל׳ 7514099 7521216

לשלמה מושקוביץ לחיים ואלכס
ברכות ליובל ה־50
ממשה ויעקב קלמן
ג׳.י.ב.או סוכנויות לביטוח בע״מ
דרך פתח־תקוה 74, תל־אביב, טל׳ 03-337934

לשלמה וחיים מא.מ.ש
ברכות ביום חגכם
המשיכו והצליחו
הפועל גבעתיים

פורת, אמנות הבגד והעור
פתחו מפעל חדש וקו ייצור חדש
מייצרים בגדי עור מיוחדים ואקסקלוסיביים, בגדי ג׳ינס, משתן, עם אפליקציות נדירות, מגופים ותיקים.
כתובתם: רח׳ האורגים 12, א.ת. חולון
טל׳ 5592052

לדוד פורת
שפע ברכות ואיחולים
יוחנן
סידקית בסיטונאות
כפר גלעדי 17, תל אביב
טל׳ 833281, 828896

לדוד ורות
ברכות חמות
והמשך שתוף פעולה פורה
בני וקובי — יבוא עוורות מובחרים
לרפיד לבוש והנעלה
RENBY

לדוד פורת
אתך לאורך כל הדרך
אירית ויצחק פרמן
חולון

לפורת דוד
בידידות והרבה הצלחה
פ. טננבאום — אביזרי אופנה
רחוב יבנה 28 ת״א, טל. 294924

לפורת רות ודוד
ברכות חמות ולבביות עלו והצליחו
מבצר, סוכנות לביטוח בע״מ
ע״י אביחזר סמי ומגן שמואל
אלנבי 100 ת״א, טל: 2-03-614401

״חלומי״,
חוגגת 10 שנים להיווסדה
חברה לייצור שמיכות ובדים, דובונים ושקי שינה בע״מ
כתובתם: רח׳ יואל 4, בני־ברק, טל׳ 794056

לחברת חלומי
ברכות
לרגל העשור
הולי בע״מ
סרטים ושמיכות

לחברת חלומי
המשך שיתוף פעולה
S.M. דגני – יצרני הלבשה

לחברת חלומי
ברכות להמשך הדרך
תוך שיתוף פעולה פורה
קסטנבאום חשבונאות וייעוץ מיסים בע״מ
רח׳ שמואל הנביא 6, בני־ברק, טל׳ 03-784186

לחברת חלומי
המשך
שיתוף פעולה
אריגי פישר

מבצע לסוף שנת הכספים
מוצרי פרסום יחודיים בששה תשלומים
לפרטים נוספים: לפנות לחלי
379040-2-3, 377396

35 שנים לאריגי רפופרט

ברכות לבביות ל־35 שנה
מאה שערים 94, ירושלים
טל׳ 02-272864

Wootten Mills
רח׳ גדעון 2, מינרק (?)
טל. 03-785-153/4

לאריגי רפופרט
ברכות
יבוא ושיווק
מיטב אריגי האופנה
חיפה

אם ד׳ לא יבנה בית, לשווא עמלו בוניו בו. (תהלים)
מאחלים:

ברכות לבביות ל־35 שנות פעילות
מאת
יצרני מכנסיים
הרצל 24 חיפה טל׳ 04-645853

לאריגי רפופרט
אתכם לאורך כל הדרך
הלבשה מובחרת לגברים
טל. 28-30 03-658614

אתכם לאורך כל הדרך
מאחל: גוטקס מודלס בע״מ

קואפ. בגד
יצרני הלבשה אופנתית לגברים
מברכת את חברת רפופרט
ל־35 שנות פעילות עלו והצליחו
בגד בע״מ, הבנקים 11, חיפה, 04-615431

לאריגי רפופרט
המשך עבודה משותפת
מזל־טוב למלאת לכם 35 שנה
בגדי גברים
רח׳ החבצלת 9, ירושלים, טל׳ 02-222858

לאריגי רפופרט
שפע ברכות ואיחולים לבביים להשניכם הבאים
ב.ניקו אינטרנשיונל בע״מ
סוכנים ליבוא חוטים
רח׳ החבצלת 6 קריון טלפון: 145382

לאריגי רפופרט
אתכם לאורך כל הדרך
״יצחק״
אופנה הגאיות
אלנבי 81 ת״א, טל. 03-295396

המשך שגשוג ופריחה
תבל
שרותי יבוא ויצוא בע״מ
הנציב 16 ת״א טל׳ 03-335071

לאריגי רפופרט
צרור ברכות לבביות
זוסמן את זוסמן
קונפקציה לגברות
אלנבי 70 ת״א טלפון: 660596

לאריגי רפופרט
מיטב הברכות
יהודה ילין
בית־מסחר לאריגי צמר
נחלת בנימין 2, ת״א טל. 5102098, 03-663587

לאריגי רפופרט
מיטב הברכות והאיחולים במלאת לכם 35 שנה
OSTEX OPUOK
יצרני חליפות עלית לגברים
גרוזנברג 20, ת״א, טל׳ 656971

למשפחת רפופרט
יתן הקב״ה הצלחה במעשי ידיכם
מאחלים
משפחות פירר ומשרד
פירר־גלר
סוכנים ויועצים לבטוח

המשך שגשוג וצמיחה
אינג׳ ב. גולדפרב בע״מ

צרור ברכות לבביות
מ. טייכטל ושות׳
אריגים בע״מ
נחלת־בנימין 44 ת״א
טלפון: 650612

35 שנה למרפדית בז׳רנו
התחיה 14, יפו,
טל. 03-829259

למרפדיית בז׳רנו
ברכות להמשך הדרך
תוך שיתוף פעולה פורה
במלאת לכם 35 שנה
מאחלים:
רהיטי לובי
Hobby
קי חרוצים 16 ירושלים 02-712940

למרפדיית בז׳רנו מרקו
אתכם ביד אחת להצלחה ושגשוג
במלאת לכם 35 שנה
מהמברכים
רהיטי נחיות בע״מ
רח׳ שלומציון המלכה 4, ירושלים
02-224064

למרקו בז׳רנו
המשך בדרכך
תוך שיתוף פעולה פורה
בדי ריפוד
הרצל 67 תל־אביב
03-829086, 03-834115

למרפדיית בז׳רנו מרקו
ברכות להמשך הדרך
תוך שתוף פעולה פורה
במלאת לכם 35 שנה
מאחלים
״חנותנו״
גרוזנברג 17, ת״א 03-656952, 03-659216

למרפדיית בז׳רנו מרקו
אתכם ביד אחת להצלחה ושגשוג
במלאת לכם 35 שנה
מהמברכים
מאחלים
רח׳ אפעל 18 קריית אריה

למרפדיית בז׳רנו מרקו
שפע ברכות ואיחולים לבביים
במלאת לכם 35 שנה
מאחלים: גלריט
רהיטי יוקרה
רח׳ האורגים 8 אזור התעשיה חולון, 03-5564973
סניף פ״ת – רח׳ דוד מרקוס 54 אזור התעשיה סגולה פ״ת
03-916979

למרקו
להמשך הדרך הפוריה – תוך שיתוף פעולה לעתיד משגשג
סולי ואלישע
בדי ריפוד
פרישמן 59 תל־אביב
03-238643, 03-242679

למרפדיית בז׳רנו מרקו
ברכות להמשך הדרך
תוך שתוף פעולה פורה
במלאת לכם 35 שנה
מאחלים
חשב 82 בע״מ
בדי ריפוד
רח׳ היסוד 8 בניין מרכזים ת״א 03-812934-5

35 שנה לתענוג בענף המזרונים
רח׳ בן אביגדור 10, ת״א,
טל. 03-331514

לתענוג
מיטב הברכות והאיחולים
מאת: אמנון ישדי, מנהל השטנות
רח׳ פרומקין שור 6, ת״א טל׳ 03-5461753

לתענוג
איתכם לאורך כל הדרך
מרגלית גולדוסר
סוכנות בשות
המלאכה 3 רמת השרון
טל. 03-484263

למזרוני תענוג
ליובל ה־35 להיווסדה
המשך פורה
מאחלים
פרד־רן־אלון־שרי
HOMEDICS
DETROIT MICHIGAN
U.S.A

לתענוג
מיטב הברכות והאיחולים
דפוס וליגרף
רח׳ בן אביגדור 10
תל־אביב
טל. 330281

מיטב הברכות ואיחולים
קולמניצקי ובניו בע״מ
יבוא עץ וייצור מסגרות למיטות
רח׳ הנצחים 6, חולון
טל. 5516291, 5511625

מיטב הברכות והאיחולים
מאחלים מיזרוני טל
רח׳ קורדובירו 1, תל־אביב, טל. 837639

הפקה — פרסום ויחסי ציבור, טל. 03-337165

חיות

סוס כיס

ב-30 ק"מ מהעיר טולוז שבצרפת גרים דג'ין וג'וזף מורטו, המחזיקים בשיא העולמי לגידול סוסים מיניאטוריים. השניים האלה הצליחו לגדל סוסים, שגובהם אינו עולה על 70 ס"מ בבגרות ויותר מכך, הם פיתחו סוס־כיס.

מהעבר השני של האוקיינוס הצליחו ליצור את הסוסים הגמדיים הללו במניפולציות גנטיות שונות. אבל לא כך אצל מורטו, איש לא גבוה בעצמו, שחיבב חיות מגיל צעיר. כששמע על הדרך בה משיגים את הגבהים הנמוכים של הסוסים, במיוחד בארגנטינה, ועל המחירים שמאמירים ככל שהסוס קטן יותר, החליט שהוא יעשה את זה אחרת. למד קצת וטרינאריה, קנה כמה סוסי־פוני, חישב, בחר, טיפל, האכיל והתוצאה – הסוס האחרון שנולד באורוותיו הזעירות מתנשא לגובה 38 ס"מ בלבד, בגיל 15 יום.

מה שהתחיל כתחביב הפך זה מכבר לעיסוק ולפרנסה עיקרית. בצרפת יש כיום כ-70 סוסים מיניאטוריים, כמחציתם שייכים לבני הזוג מורטו. מי הלקוחות? ילדים, נכים, קרקסים וסתם אנשים מבוגרים אוהבי חיות. ■

ספורט

החיים בג'לי

באמריקה, כידוע, הכל הולך – אם יש קהל. השעשוע האחרון שקונה לו שם מקום של כבוד, במיוחד באזורים הכפריים של המעצמה הגדולה בעולם, הוא היאבקות בכל מיני מזון, בדרגות מוצקות יותר או פחות קלושות. במילים פשוטות – אחרי שההיאבקות בבוץ הפכה לשעשוע לכל המשפחה ומוצתה עד תום, זוכה עכשיו להצלחה אדירה היאבקות בפודינג, בג'לי (כמו בתמונות), בתרד טחון, בדייסת קווקר, אפילו בפירה תפוחי־אדמה. העקרון פשוט: כמה שיותר איכס – יותר טוב.

הצופים, המתמוגגים בגועל־נפש, סבורים שזה בידור טוב לכל המשפחה, בלי מין ואלימות. הוויכוח היחיד הוא באיזה מזון הכי נחמד להאבק. כלומר, מה נראה הכי מעורר פלצות, כשהוא נדבק ונוטף ומושפרץ לכל עבר. ברוס רוזנבאום, המלך של הענף, שכבר אירגן היאבקויות כמעט בכל סוגי המזון, עובד עכשיו על קרב היאבקות בחמאת בוטנים. חומר דביק וסמיך יותר מכל ג'לי או פודינג.

ומי המתחרים? בדרך כלל נשים, ליתר דיוק נערות, תלמידות תיכון. הן אינן חשות מנוצלות, חושבות שהכל "ספורט בריא בכיף". ■

יופי

כלב שיש לו הכל

יש אנשים שאין להם דבר ויש כלבים שיש להם הכל. חלק לא קטן מהם כמובן, אזרחי אמריקה. וככה, כדי שיהיה להם טוב בחיים ולא משעמם, וכדי שאפשר יהיה להפתיע אפילו אותם, הוציא לשוק הסלון הניו־יורקי האקסקלוסיבי לחיות־מחמד "לה שיין" (הכלב, בצרפתית כמובן), סידרה חדשה של בשמים מיוחדים לכלב.

לניחוחות, המיועדים לאף הרגיש של ידידיהם הטובים ביותר של כמה מהאנשים העשירים ביותר, פיתחה אחת ליסה גילפורד שני בשמים: "מרטין", שהוא פרפום שנקרא על שם הפודל המתוחכם להפליא של היוצרת עצמה, והוא "ניחוח משכר של תערובת פרחים, במיוחד לנקבה"; ו"קריסטוף" – מי קולון לכלב־הגבר, מרקחת מיוחדת של פרחי־בר.

וכמו בכל תעשיית תמרוקים, גם כאן האריזה היא חלק בלתי נפרד מיוקרת (ויוקר) המוצר. הבשמים ארוזים בבקבוקוני קריסטל צרפתי, מחיר בקבוקון "מרטין" 38.50 דולר, ו"קריסטוף" 30 דולר.

כלב מי שחושב שאין לזה שוק. ■

תערוכה

תכשיט מתנה

בהתחלה, לפני שמונה שנים, היתה לנטלי חנות של חרוזי פלסטיק ועץ, אותם היא מכרה לילדים. בזמן הפנוי היא צרפה צירופים והרכיבה אותם לתכשיט שהצליח לעורר התפעלות, אבל בכל זאת נותר תכשיט־צעצוע. לפני ארבע שנים, שינתה נטלי כיוון ועברה לחרוזים של כסף אמיתי. אחר כך היא הוסיפה להם חרוזי זכוכית איטלקיים מצופים בזהב (אמיתי, 24 קאראט) ועליהם נוספו אבנים טובות, טורקיזים וכל מיני, ואל אלו מצטרפות חתיכות בד משי או קטיפה. רעיון בלעדי. עיצוב בלעדי.

במחיר הנע בין 400־250 שקל, ניתן יהיה לקבל 'סט', המורכב בדרך כלל מענק, צמיד ועגילים. אפשר לשלב בעדיים הללו בדים ספציפיים לפי הזמנה. למי שהבלעדיות חשובה לה, מבטיחה נטלי שתמיד תהיינה השרשראות שונות זו מזו. בכל מקרה, היא לא מתכוונת להפוך את העניין הזה לפס ייצור מתועש, או משהו.

כל היופי הזה היה מוצג עד עכשיו ב"גלריה רוטשילד" וב"בית היוצר" בירושלים. ראה הוראס ריכטר, בעל הגלריה ביפו הנושאת את שמו, כי טוב, פנה לנטלי והציע לה תערוכה בגלריה שלו. החגיגה הזו אמורה להתרחש בימים אלה, וככה אפשר יהיה לבזבז את דמי החנוכה. אחר כך תתבצע המכירה ב"תות", חנות לבגדים מיובאים לילדים, בבעלותה של נטלי.

מה היא רוצה להיות כשתהיה גדולה? – פלומה פיקאסו. בינתיים, היא מאד דומה למדונה. רואים בתמונה. ■

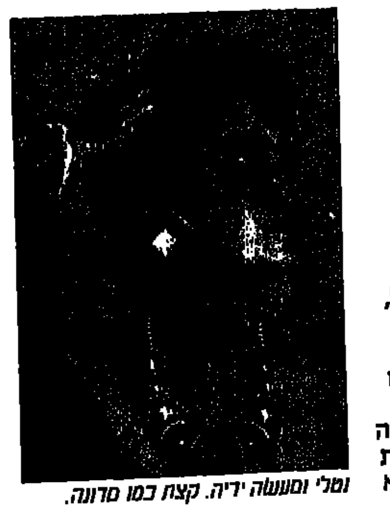

נטלי ומעשה ידיה. קצת כמו מדונה.

סמדר בת אדם

אבי דר

אצילות פולנית

אף פעם בימי חיי לא ראיתי אציל פולני, לבד מאשר בסרטים. בעצם אני לא בטוח שבכלל נשארו כאלה. אך אם קיימת אצילות פולנית – זה החייט המזדקן שראיתי על ספסל המדרחוב בנחלת בנימין. מעבר לפיסגה, אחרי גיל שישים, מעביר את שעות הבוקר בצפיה. לאן כולם נמהרים, הוא ממלמל.

עדיין זקוף גו וללא הכרס הגברית הישראלית. ממוצע קומה, אך בולט בזקיפותו בין שאר חבריו, שכניו לספסל. שביל בצד, צבע שיער ראשו כסוף כמירוה, עוד לא לבן, אך בגוון האפרפר שהרבה מנהלים אמריקאים צעירים מבקשים כיום שיצבעו בו את שערם. למרות שאלו כבר ימים של סוף ותחילת הסתיו, עור פניו עדיין מאדים כחום השמש.

בגדיו מותאמים לאקלים הפלסטינאי, אליו הגיע בעליה הרביעית ממרכז אירופה. הגיע כשמקצועו באצבעותיו. חייט. התאמת הבגדים אצלו שואפת לשלמות. אוהב בעיקר את החורף, כדי שיוכל לאוורר את החליפות – כולן עם דשים צרים ושלושה כפתורים בחזית המקטורן. לא אופנתיים, אך עליו זה נראה כאילו יצא ממודעה לאופנת גברים.

עם המחט בידיו, חוש מסחרי בריא והרבה מזל, הצליח לצבור מספיק כסף בכדי לרכוש דירה ברחוב סמוך, באזור הבורגני של תל־אביב בשנות הארבעים. דירה רחבה, תקרות גבוהות, שעומדת כיום שוממת, ומשמשת לו כבית־מלאכה מאולתר לתפירת מעילים. בעלי חנויות, שזוכרים לו את כישוריו מימים טובים יותר – שולחים לו מדי פעם גליל בד צמר שממנו יגזור ויתפור מעילי נשים אופנתיים.

חייטות אופנת מעילי צמר לנשים, מקצוע ההולך ונכחד מהעולם. חבריו נעלמים, אין דם חדש, הצעירים לא רוצים ללמוד. גם הלקוחות מעריפים את הקונפקציה, התפירה התעשייתית, לא מעריכים את האיכות שבעבודת היד. אין לו בעיות. חידושי האופנה אולי מתאימים לבוטיקים שבככר המדינה, אבל הוא ממשיך לתפור עדיין לפי רצועות הגיזרה של מודלים מקרטון, שהכין עוד בשנות החמישים והשישים. גיזרות קלאסיות שלא משתנות כבר שנים; תפר נוסף, עוד כפתור, שבע שמיניות, כלייזרים, קארולינה ארוכה. הנשים שהוא מכיר – לא השתנו. דור לובשות מעילי הצמר הארוכים אינו משתנה, רק מצטמצם.

יושב על הספסל ומאשים באוזני שכניו לישיבת פרלמנט בוקר קייצית' – את המכוניות הפרטיות שגרמו לשינוי אופנת המעילים. "לא נוח לנשים לנהוג עם מעיל ארוך. רק ה'יאנטע־בוכעס' המלאות, שאין להן פרייבט, שנסחבות עם הסלים באוטובוס משוק הכרמל לבתים, שרגילות מהבית ברוסיה שצריך להיות מעיל צמר אחד בארון". אותן הוא מכיר. על פי התיקונים שמגיעים אליו למעילים שנמכרו, הוא כבר מכיר את פרטיהם האינטימיים. לקצר מעיל רחב לגוצה, להרחיב קצת בחזה למטרונית עם 'מרפסת' גדולה, לפתוח במותניים לגברת עם ישבן אדיר, ותיקונצ'יק של פתיחת/סגירת השליץ מעיל־סטודנטית לפני/אחרי ההריון.

כך הוא חוזר ומגיע כל שנה עם הסתיו לחנות המעילים, תוצרתו עטופה במעטה בד המגן מפני רסיסי הגשם ונתזי שלוליות מגלגלי המכונית. חוצה את המדרחוב, נכנס כשקט לירכתי החנות ומוסר למוכרת שני מעילים חדשים שתפר בבוקר ועוד מעיל מתוקן לגברת שממתינה לו כבר חצי שעה.

בחנות המעילים פגש גם את גיבורת פרק ב' בחייו. עולה חדשה, אלמנה כמותו, שזופה ומטופחת כמו שציריכה להראות אישה שהיו לה בביתה הקודם שלושה משרתים קבועים. שחקנית כדורת נלהבת, ספורט שלא הכיר, ולאחר מספר חודשים כמעט ושבר את האגן כשרורך בטעות והחליק על אחד מכדורי המשחק הזעירים שהיה מונח על השטיח בדירה. הדירה שאליה עבר לגור ביחד איתה.

האנגלית שלו, כמו העברית שלה, לא התאימו להבעת והעברת כל הסיפורים שרצו לספר האחד לשני. שישים שנים שעברו, כל אחד לחוד, ועכשיו חשבו לנכון לשתף את השני לפחות בחלק מהתוויות. להתגאות בשלוש הבנות והנכדיו שיש לה בחו"ל, לספר על כנו הרופא ב"הדסה" ירושלים, והעיקר – לחלק את חשבונות אחזקת דירתם המשותפת. הדירה שלה.

בפרק ב', אחרי שכל אחד התרגל לנהל משק בית עצמאי, השיבה לחיים בצוותא – מלווה בחריקות. על רקע כספי, כשהעתיד המשותף לא מעוגן בכתובה, אלא ברצונם הטוב להמשיך ולחיות ביחד גם בחודש הבא.

כשהתווכחו – היו עוברים מיד לאידיש, למנוע אי הבנות ולהביע בביטויים העסיסיים ביותר את דעתם המפורשת והבלתי מתפשרת האחד על השני. צועקים ומתפייסים, והוא היה מביא לה בערב זר פרחים ותפיסת "צ'וקולטה", כמו שמקובל אצל האצילים הפולנים במדרחוב התל־אביבי. רבים ואוהבים.

ואז, בניגוד לקו העלילה הצפוי בקשרים שכאלה, חלתה האלמנה ואושפזה במחלקת טיפול נמרץ למשך מספר שבועות. אציל פולני לא נוטש אישה במצב שכזה, הוא פשוט נעלם. את האלמנה סעדו בנותיה, שהגיעו תוך מספר ימים מכל קצות העולם. ואילו הוא – הסתגר בדירתו, גוזר ותופר, ומגיע פעם ביומיים לביקור חטוף. רצה לנתק את המחוייבות, מחשש שיאלץ לטפל בשבר כלי. המשענת המיועדת לימי זיקנתו, הפכה להיות לטורח עבורו.

התחיל לחפש מועמדות לפרק ג'. היה מגיע לחנות המעילים יותר מוקדם, מאחר את האלמנות והגרודות, עוזר להן במדידה, ומחליק קפל בד נסתר. במקביל, פנה גם והתעניין בשידוך ממוסד. בינתיים – הקפיד לבקר בכל יומיים עם זר פרחים, במחלקה. אציל מסודר, תמיד פורע את חובותיו.

לאחר שעזבה האלמנה את בית ההבראה, בריאה מתמיד, החליטה בתה להזמינה לביקור אצל הנכדות. שלחה לה כרטיס להפלגה בספינת פאר, שלא תטרח ותתעייף בטיסה ארוכה. כרטיס זוגי, כמובן. אצילנו לא דחה וקפץ על ההזדמנות בשתי ידיים פולניות, עדינות ומלטפות.

את קורות מסע התענוגות על גלי האוקינוס, שמעו אחר כך כל ידידיו ושותפיו לחוג שחיית השחר בבריכת גורדון של טרם זריחה. זיכרונות מתוקים שהשכיחו ממנו את מחשבותיו הבלתי אצילות בתקופה שהאלמנה אושפזה בטיפול הנמרץ.

אך היו גם מי שהזכירו את חיפושיו אחר שידוך חליפי, ודווקא כשהתהפך הגלגל וידידנו חלה. בדיוק כשהגיעה עוד פעם הזמנה לביקור משפחתי, בברית מילה לנכד חרש שנולד לבת הצעירה. הפעם לא יכול היה להצטרף. הרופא בקופת־חולים איבחן אצלו מספר תופעות שדרשו אישפוז מיידי לצורך בדיקות כלליות. ציפה שגם היא תסרב להזמנה ותשאר לסעוד אותו...

הבטיחה שתחזור בטיסה ישירה, אם יורע מצבו ויחליטו להמשיך ולאשפזו. ליידי, גם אם אינה מהעילית הפולנית, תמיד עומדת בהבטחותיה.

אך משקיבלה לחו"ל מכתב מידידתה הטובה בתל־אביב, שעידכנה אותה ב"איכות" האצילית ובעלילות ידידנו כאשר היתה היא 'עם רגל אחת למעלה' – החליטה להאריך את שהותה ולראות את הנכדים גדלים מקרוב ולהרבה זמן.

עד שיבריא לחלוטין. ואז, אולי, תחזור. אולי. ■

יופי

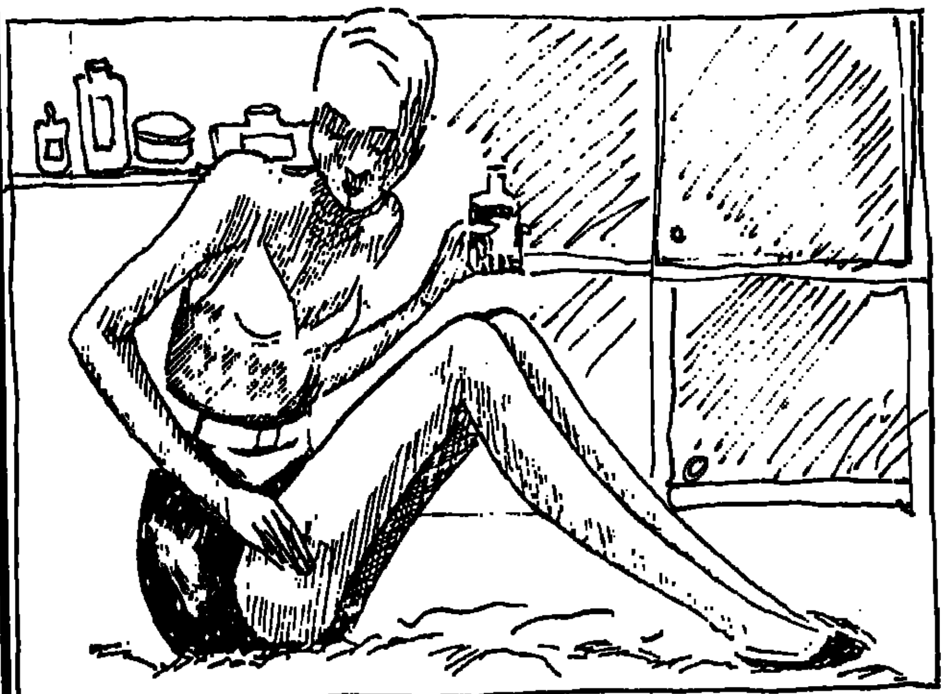

צוואר ברבור

ש: אלה: אני אשה בשנות השלושים, פני נראים טוב, אבל הצוואר מתחיל להראות "סימני גיל". האם תוכלי לייעץ לי מה לעשות בנידון?

תחיה.

ת: הסימן הראשון ל"הזדקנות" העור מופיע, בדרך כלל, בצוואר. התופעה קשורה, בחלקה, במחזור דם איטי, בשרירי צוואר חלשים, ביציבה ו/או תזונה לא נכונים.

רקדני בלט, כדרך כלל בעלי יציבה טובה מאוד, מתרגלים באימונים או בהופעות את שרירי הצוואר בצורה ישירה או עקיפה, שומרים על מה שמכונה "צואר ברבור" עד גיל מאוחר מן הממוצע.

כאשר את מותחת את החלק האחורי של צווארך כלפי מעלה, כדי לחזקו, את מושכת באופן אוטומטי את אוזנייך לאחור, מרימה את השרירים הקדמיים והאחוריים של הצוואר, ובכך מחזקת אותם ומגבירה את מחזור הדם. על ידי ההרגשה שקודקודך נמשך כלפי מעלה, ועל ידי מתיחה של גב צווארך אל על – תוכלי, כמעט באורח מיידי, לשפר את החלק הקדמי של הצוואר.

לנשות השבטים השונים באפריקה, הנושאות סלים ומשאות אחרים על ראשיהן, יש ראש וצוואר ישרים. אם תקחי דוגמא, אפילו מגלויות דואר צבעוניות המתארות נשים אפריקניות, תעמדי ישר ותמתחי את גב צווארך כלפי מעלה – תוכלי להגיע לתוצאות כמעט דומות. ואז – לא רק שתראי טוב יותר, אלא אף תרגישי נינוחה, נסי ותיווכחי.

אבל רק מהתבוננות בגלויות – לא תבוא הישועה. יש ויש תרגילים לתיקון ושיפור המצב, שיסייעו לשרירי הצוואר להתנגד לכוח המשיכה וישוו לו מראה צעיר יותר. ככל שתקדימי לתקוף את הבעיה, או אפילו למנעה, כן יהיו התוצאות מהירות ומוצלחות יותר. בכל מקרה, את יכולה בהחלט לשפר את צווארך על ידי התרגילים הבאים:

1. שכבי על גבך לרוחב המיטה, כתפייך שעונות על המיטה. על הראש והצוואר להיות תלויים, לאחור וכי חופשיות, מעבר לקצה המיטה. הרפי כל מתיחות בגופך. נישמי ונישפי עמוקות. הרימי את ראשך באיטיות, כשהסנטר מוביל, עד שיגע בחזה. הורידי באיטיות את ראשך – עד שיהיה שוב תלוי, בחפשיות. נישפי ונישמי. חזרי על התרגיל.

למתחילה יספיקו פעמיים. בהדרגה תגיעי לשש פעמים. רצוי לבצע בשעות הבוקר. תרגיל זה מפעיל כ־60 שרירים, או שלושים זוגות. מיתוח שרירי הצוואר, יביא לכך שהעור שמעליהם יקבל מירקם טוב יותר, ייעשה גמיש יותר, ובכך יפחתו בו הקפלים, החריצים והקמטים העמוקים. בשעת ביצוע התרגיל – כדאי למשוח את איזור הצוואר בקרם מזין, או בקרם מיוחד המיועד לאזורי העיניים והצוואר.

2. אפשר לגרום לשיפור מיידי ברצועת הצוואר, אם עושים את הפעולה הבאה: שימטי את כתפייך והידפי את עצם הצוואר היישר קדימה. הישארי בתנוחה זו זמן רב ככל האפשר, עד שתהפוך בהדרגה להרגל.

3. שכבי על לוח משופע, בזוית של 40 מעלות. בצעי עיסוי קל בתנועות כלפי מעלה (בכיוון הסנטר), החזיקי האצבעות בשני צידי הצוואר. פעולה זו, עשוייה להעלים, בהדרגה, קיפלי־עור.

ש: באחרונה יצא לשוק קרם לגזרה חטובה. בהוראות כתוב שיש למרוח באזורים חרצויים, ואחרי מספר פעמים נעלמים השומנים. שאלתי היא – האם זה נכון ואמין?

רבקת.

ת: העובדה שאת שואלת, מוכיחה, שאין את מאמינה כל־כך בנסים. מי שימציא קרם כזה – יהפוך עד מהרה למיליונר. אינני יודעת על איזה קרם את מדברת, לא ראיתי את הפירסומים. אבל כלי ספק יש קרמים מסייעים. ■

מאחורי החיוך הטופולי

(המשך מעמוד 37)

תפקידים שהוא מחכה לעשות. יש תפקידים שאם יציעו לי אשמח לשחק בהם, וחלק מהם, אם לא אשחק מהר לא אוכל לשחק, כי השנים חולפות. אבל אני לא רעב לשום דבר מיוחד". רגע קטנטן של הרהור. "אולי סירנו, אולי אותלו בעברית, אבל זה לא דבר שאני מוכרח לעשות.

"אני עושה טלוויזיה, קולנוע, תיאטרון – בדרך כלל אני עושה מה שאני רוצה – טאץ' ווד. אני כבר לא מוכרח ערב ערב את מחיאות הכפיים. אני עושה פעם כשנתיים הצגה וזה מספק את היצרים האקסביציוניסטים שלי, ובשארית הזמן אני עוסק במה שאני מתעניין. אני נהנה מהחברה לפיתוח שלי, יוזם, בודק רעיונות, מחבר דברים עם תסריטאים, קשור בהוצאת ספרים. נהנים מזה מאור. זה משק מעורב, כמו בקיבוץ, לא כל הביצים בסל אחד".

להיפרד מכסף פרטי

דרך ארוכה הוא עשה מאז היה כנר על גג לונדון והופיע לראשונה בפני מלכת אנגליה, בלי להבין בדיוק את גודל המעמד. עכשיו הוא כבר מתרים מפורסם ברשימת המתרימים של "ורייטי". יש מי שרוצים להיפגש דווקא איתו לפני שהם תורמים למטרה הטובה הזו. המלה "שנור" אינה מפריעה לו, כמו גם הידיעה שחלק לא קטן מהאנשים לא שמחים להיפרד מכספם. הוא יודע – ומכבד. "אני לא נושא נאומים וקורע לב, אני בדרך כלל פועל על בסיס של אחד לאחד, אני לא מקצועי בעניין", הוא אומר. "בשבילי זה מאמץ, אתה בא ומעמיד אדם במצב לא נעים. אתה בא לאדם פרטי, מדובר בכסף פרטי, ואני מאוד מכבד את העובדה שאדם נפרד מכספו. ולא בהכרח מדובר בעשירים מאוד".

כבר 20 שנה הוא קשור ב"ורייטי". הכל התחיל מזה שמבית החולים תל־השומר פנו אליו אחרי מלחמת ששת הימים, ב־1967, שיגייס אמבולנסים במקום מושבו בלונדון, לטובת המדינה. טופול מצא 30 אמבולנסים, אבל אמרו לו שהם שייכים לארגון ששמו "ורייטי", שלא היה לו שום מושג מי זה ומה זה עושה. בירור קצר, והוא הגיע לשני יהודים בהנהלת הארגון בבריטניה, שהודיעו לו שעל מנת לקבל את האמבולנסים הוא צריך להקים סניף של הארגון בישראל. מה לא עושים בשביל אמבולנסים?

טופול נשיא הכבוד, מדבר בלא־מעט גאווה על הארגון שמטפל כיום בכ־3000 ילדים, ושהוא יודע שרבקו בו דימוי של "מועדון חברים סנובי של נשפים מפוארים". האמת, הוא אומר, שונה לגמרי. אבל חלק מהתפקיד שלו, הוא יודע, "זה להביא ג'יימס בונדים למיניהם, אליזבט טיילור ופול סיימון לאירועים". וגם הוא, לפעמים, על תקן קישוט מנצנץ? גלגול עיניים, משהו כרות 'מי? אני?'

כן. אותו אחד שרווה נחת מהילדים, ענת, עומר ועדי שהולכים בעקבותיו, אותו אחד שרוצה להופיע לצידה של מגי סמית, זהרירה חריפאי וחנה מרון. אותו אחד שמחייך כשהוא מספר איך שמע את דורו פישר כחזן בחתונה וסיפר עליו לאנשי הנהלת הקאמרי כשבאו ללונדון לחתום על חוזה "עלובי החיים". "ועכשיו גם אני אהיה בין אלה שיטענו שהמציאו אותו", אותו אחד שמשרבב ראש מחלון קומה שלישית לגעור בכלבה ג'ולי, שתיתן לאורחים להיכנס לבניין, חיים טופול, אותו אחד. ■

ד"ר סוניה פרידמן,
פסיכולוגית

אדר נשים

כשלה מתחשק ולו – לא

ש: למרות שחיי המין שלנו היו תמיד מספקים, לאחרונה בעלי ואני "לא מתואמים". כשלי מתחשק לקיים יחסים, לו אין חשק, ולהיפך. האם זה טבעי?

ת: כל הזוגות עוברים שלבים שונים בחיי המין שלהם. אם את ובעלך כה עסוקים עד כי אתם בקושי נפגשים, או אם אחד מכם תשוש בסוף היום, אתם צריכים להתארגן כך שיהיה לכם יותר זמן ויותר מרץ זה לזו. זה רק טבעי שמדי פעם אנחנו חשים תחושות שליליות לגבי בני הזוג שלנו, תחושות שעלולות להפחית את החשק לקיים יחסים. אולם העדר תשוקה לאורך זמן עלול לרמוז על טינה מוסווית, ששוררת בינך לבין בעלך. במקרה כזה הפתרון הוא לדבר על תחושות הכעס האלה כדי ליישר את ההדורים.

ש: ילד אלים, בן גילו של בני, מציק לבני בן ה־9. בעלי מתעקש שעל הבן להרביץ חזרה, אחרת יחשב חלשלוש. כיצד עלינו לטפל בעניין?

ת: לרוע המזל, בתרבות שלנו יש להימנעות ממאבק משמעויות שליליות. אם בנך אינו מסוגל להגן על עצמו, ימשיכו להציק לו וההערכה העצמית שלו תקטן. אם את מרגישה צורך לפעול, הזמיני את אמו של הילד המציק לשיחה, אבל עליך לדעת שזה עלול להרגיז אותו יותר והוא עלול לפרוק את הכעס שלו על בנך. חשוב, לדעתי, שבנך ידע להתגונן, למקרה שאמנם יזדקק לכך. אולי כדאי שיקח קורס להגנה עצמית. הקורסים האלה משלבים שימוש בראש ובגוף לצורך הגנה עצמית. בנך יוכל ללמוד שם להגן על עצמו מבלי שיהפוך לתוקפן.

איך את מתמודדת עם החופשות?

חופשות הן זמן של כיף, אבל מתח הכרוך בחופשות יכול להשבית כל חופשה. איך את מתמודדת עם הבעיה? בדקי את יכולתך לעמוד במתחים במצבים האלה:

1. התוכניות שלך לכינוס משפחתי מחייבת הזמנת מספר קרובים, שאינך אוהבת במיוחד. את:
א. מחליטה לא להזמין אותם, כדי שלא ישביתו את שמחת הערב.
ב. מזמינה אותם, כי הם יעלבו אם לא תזמיני.
ג. מזמינה אותם ונשבעת להימנע מוויכוחים.
ד. מזמינה אותם ומצפה לערב מתוח.

2. המתנה שקבלת מבן הזוג רחוק מלענות על הציפיות שלך. את:
א. אומרת שהמתנה נהדרת ומשתדלת למצוא לה שימוש.
ב. אומרת שהיא נהדרת, אבל היית רוצה להחליף אותה במשהו יותר שימושי.
ג. אומרת שהיא אופיינית לטעם שלו.
ד. מרגישה נפגעת, כי הוא אינו יודע מה את אוהבת.

3. במהלך יום קניות עמוס לקראת החגים, זבנית חסרת סבלנות אינה מעניקה לך יחס נאות. את:
א. מתבלבלת ומסתלקת מהמקום.
ב. מרגישה מאויימת וממהרת לרכוש את המוצר.
ג. אומרת לה לטפל במישהו אחר ולחזור אליך מאוחר יותר.
ד. מעירה על חוצפתה והולכת לקנות במקום אחר.

4. הבטחת לאפות עוגיות לבזאר לקראת החג, למסיבה במשרד שלך ולשבט של בנך בצופים. נותרו רק יומיים להכין את הכל. את:
א. מזמינה מספר חברות שיעזרו לך.
ב. דוחקת בעצמך בכעס לעמוד בלוח הזמנים.
ג. נוזפת בעצמך ורצה לקנות עוגיות.
ד. אופה את כל העוגיות שהבטחת, כי אינך רוצה לאכזב אף אחד.

5. הסכמת לקנות לבת שלך צעצוע מסויים לקראת החגים, אבל גילית שהוא אזל מהחנויות. את:
א. קונה צעצוע אחר ואומרת לה שהוא טוב יותר.
ב. נותנת לה כסף לבזבזו ומקווה שהיא תשכח את המתנה שרצתה.
ג. קונה לה מתנה אחרת ואומרת לה שאנשים לא תמיד מקבלים מה שהם רוצים.
ד. מסבירה מה קרה ושואלת אותה מה היתה רוצה במקום.

הניקוד: סמני עיגול סביב התשובות שבחרת. הטור שבו נמצאות רוב התשובות שלך הוא המבטא את סגנון ההתמודדות שלך עם מצבי לחץ בחופשות.

	1	2	3	4
שאלות: 1.	א	ב	ד	ג
2.	ד	א	ג	ב
3.	ד	ב	א	ג
4.	ג	ד	ב	א
5.	א	ב	ג	ד

1. חשוב לך לעשות חיים בחופשה, אבל הציפיות שלך גורמות למתח רב.
2. את עושה מה שאחרים רוצים במאמצים כבירים להשביע את רצונם. אין פלא שאת מרגישה סחוטה מעודף הלחצים בחופשות.
3. את נוטה לעשות הכל כדי להשבית את שמחת החג. לכן את רואה בכל התפשות סורה בלתי פוסקת של מתחים.
4. את אינך מניחה למתחים של החופשות להתיש אותך. כיוון שבאופן בסיסי חופשות משמחות אותך, מצאת את המתכון הנכון לתקופה משוחררת ממתחים.

הערה: אם הניקוד שלך מתאים לאחד משלושת הטורים הראשונים, את מועמדת טובה לבצע מספר טכניקות פשוטות להרפיית מתחים. עשי תרגילי נשימה עמוקה, מצאי זמן להתפרק והקדישי זמן רב יותר לעשית הדברים שאת אוהבת. ■

עלוני "קשר"

ספסר חברים/ות

עלון הפנויים/ות מס' 1 בישראל!!!

בעלות כספית קטנה ומשתלמת, בלי לצאת את דלת ביתך, תוכל/י להכיר אנשים חדשים, להרחיב את חוג מכריך ואף למצוא בת/בן זוג לחיים, בדרך מעניינת ומרתקת, שתוציא אותך מהשיגרה (לא שידוכים).

לקבלת העלונים חייג/י 03-5742234, 04-442105 מ־9.00–21.00 (+ בשבת)

– נשלח במעטפות ללא תו זיהוי השולח –

ספרית **מעריב**

הופיעה

מהדורה שניה

אבני יסוד

מאת: שמואל שניצר

מבחר מאמרים על מהותם של היהודים, על טיב הקשר לארץ ישראל, על יחסיהם עם הערבים ועם שאר אומות העולם, על בעיות החברה והמשק.

ספרים מבית טוב · ספרית מעריב

ויצו

1. קורסים יסודיים לבישול ואפיה – אחה"צ
2. הדגמות בישול
ימי שני – אחה"צ; ימי שלישי – בוקר
3. קורס לבישול צמחוני
שלוש פגישות אחה"צ
4. קורס הדגמה מעשית בתנור מיקרוגל
שלוש פגישות אחה"צ – מתחיל ב־27.12.87
5. קורס לבישול דיאטטי (סכרת)
חמש פגישות אחה"צ – מתחיל ב־15.12.87

פרטים והרשמה: שד' דוד המלך 38, תל־אביב, טל' 03-257321, קו פנימי 291, 293 (בבוקר)

וכן מתקיימים קורסים לתפורה ולמלאכת יד בכל סניפי ויצ"ו ברחבי הארץ.

30.11.87

אורית הראל

כשקנדי התקלח עם מרילין מונרו

מרילין מונרו.

מרטין לותר קינג.

מאנקי כוחות, כסף, זוהר, סקס ודומה – חלומו של כל תסריטאי הוליוודי, מתגשם עתה בסידרה של ארבעה פרקים בני שעה, שמדביקה את צופי הטלוויזיה האמריקנים המיומנים למירקעים. מדובר הפעם לא בדמיונו המשתולל של התסריטאי, שנע בין דאלאס לשושלת, אלא דווקא באגדה שהיתה באמת: שבט בני קנדי. "הובר (ג'יי. אדגר, שהיה ראש האף.בי.איי.) נגד הקנדים", קוראים לזה.

אבל האמריקנים, כמעט כמו שהם אוהבים את שילוב הסקס־כוח־כסף־זוהר על המסך, הם אוהבים לשמור את האגדות שלהם יפות, וכשמדובר במשחק שמתנהל במגרש הביתי – ההיסטוריה הלאומית הקרובה שלהם – הם מוכיחים שוב ושוב שהם בעצם נורא שמרנים. אז לפי ההגיון הזה, הפעילו אנשי הדוד סם את שרירי הידיים ואת המספרים וצינזרו, פשוט כך, סצינות מתוך הסידרה שנראו לנוגעים בדבר כנועזות מדי ומגעות בתדמית הגיבורים.

כך למשל, האומה האמריקנית הצופה בסידרה אינה זוכה לראות סצינה בה מתקלח הנשיא ג'ון פ. קנדי יחד עם מרילין מונרו האגדית, או סצינה אחרת, בה הוא זוכה לעיסוי מידיה של ג'ודית קמפבל אקסנר, שהיתה המאהבת שלו, וגם של בוס המאפיה, סם ג'יאנקנה. גם מרטין לותר קינג, שהוא אחד מגיבורי הסידרה, נשאר בסצינה אחת מחוץ לתחום לצופי הטלוויזיה האמריקניים – באותה סצינה בה הוא נראה במיטת מלון, לא ישן וגם לא עם אשתו.

המפיק, דניאל סלזניק, טוען כי היה נאמן למציאות וכי הסידרה, למרות שהיא חושפנית, היתה מלכתחילה מאוזנת ואפילו הציגה תמונה נשיאותית אוהדת. כנראה שיש משהו בדבריו, כי לצרכי ייצוא נשמרו כל הסצינות האמורות. העולם, כנראה, חזק יותר מהמעצמה החזקה בעולם שהדברים נוגעים לבני קנדי.

איך מוכרים לאשה, שלמרות הבעל, ילדים, בוס מעצבן, חותנת שעושה חור בראש, אוברדראפט שלא נגמר ואין לה אף פעם זמן לעצמה, שלא לדבר על התעמלות, אבל בכל זאת, רוצה להאמין שהיא נראית בסדר, איך מוכרים לה גרבונים בעלי תמיכה? כאלה שבדרך כלל מזוהות עם נשים זקנות/ ורידים בולטים/ שומנים ושאר חוליים?

ברט ריינולדס.

כמובן, מוצאים איזו פצצה אמיתית, עם רגליים שמוציאות עיניים, שתישבע שהיא גורבת רק גרבים עם תמיכה. ככה בדיוק עשתה חברת ל'אגס האמריקנית, שגייסה לצורך שינוי התדמית את השחקנית הבלונדינית היפהפיה לוני אנדרסון, חברתו של ברט ריינולדס, שגם הוא במקרה נראה לגמרי לא רע. המטרה – לשכנע את האשה האמריקנית הצעירה והעובדת, שהגרבונים האלה לא רק טובים באופן כללי, הם גם מסייעים בהמרצת מחזור הדם ברגליים. וכל מה שרק מריח משגעון בריאות יש לו כידוע סיכוי אצל האמריקנים.

בסרטון הפרסומת, שהוא חלק ממסע הפרסום הגדול, נראית קשישה כפופה חוצה את הכביש לעיני המצלמה. ובעודה חוצה, היא משילה כובע ומעיל, ומתגלה כלוני היפה, בשמלה סקסית שמגלה זוג רגליים מהממות, עטויות גרבונים עם תמיכה כמובן. הקריין אומר, "יש בשטח אי אילו זוגות רגליים משגעות, שמרגישות הרבה יותר טוב עם קצת תמיכה". היצרן כבר מחכה לקונות עם הקופה הרושמת, ליד הדוכנים.

פארה פוסט.

פארה פוסט, שכבר מזמן לא מלאכית, ממשיכה להיות מקדמת מכירות לא רעה בכלל. עכשיו, כשהיא משחקת את יורשת המיליונים ברברה האטון, בסרט "עשירה, מסכנה שלי", המצולם בימים אלה ממש, היא מעוררת מחדש עניין בירושת האמורה, במכירה פומבית שנערכה בהוליווד, נמכרה קופסת סיגריות מבית פברג'ה, עשויה זהב, משובצת ביהלומים, אותה נתנה פעם ברברה האטון כמתנה לבעלה השלישי קארי גראנט (ההוא מהסרטים), ב־13,200 דולר. מתנות אחרות מהאטון לגראנט שהלכו טוב באותה מכירה: חפתי זהב משובצים יהלומים ואבני אודם – 5,500 דולר, קופסת זהב משובצת ספירים – 9,625 דולר.

היא שוב שוברת לבבות באמריקה. סינדרלה, האחת והיחידה, היפהפיה המצויירת של וולט דיסני. כמעט 40 שנה אחרי שרקדה את הוולס הראשון עם הנסיך שלה, היא שוב רוקדת ושוב שובה את ליבו עד הסוף הטוב. וגם הפמיניסטית הקטנה של שנות השמונים, יכולה ללמוד מסינדרלה כמה עצות מפתח בחיים: להיאחז חזק בחלומות, לקנות נעליים רחבות במקצת ולהקפיד להתיידד עם כמה עכברונים. כי אלה כזכור, עושים בשבילה את העבודה השחורה והניסים הקטנים בסרט.

ואנחנו כאן בארץ קודשנו, יכולים לחפש אולי איזה עותק של היצירה האופטימיסטית הזו בספרית וידאו או בסינימטק, ולשקוע, לפחות לשעות אחדות, בחלום ורוד שבו עכברונים קטנים תופרים שמלות פאר באפס זמן, הגבר רודף אחרי הגברת, לכלוכית הופכת לנסיכה והאהבה מנצחת הכל ונשארת לנצח.

עור יפה, הוא לא עניין לנשים בלבד. פול ניומן כבר מזמן גילה לעולם שהוא שם כל יום את הפנים במי קרח לעיצוב הפרצוף ושיש לו, אי שם בניו יורק, קוסמטיקאית אחת שהוא נאמן לה בקביעות כבר שנים. מוצרי טיפוח לגבר תופסים שטח מודעות הולך וגדל במגאזינים האמריקניים והאירופים היוקרתיים. כיוון שכך, וכיוון שבלי קצת אקשן אי אפשר, יש כבר גם מי שעורך רשימות של בעלי מראה עור נאה ולא־נאה. באמריקה כמובן. את הרשימה השנתית עורך יצרן תמרוקי הגברים ג'אן סטיוארט, שמציג כמובן שתי נבחרות: בעלי העור בגוון אפרסק, ומולם "אנשי הגלעינים".

בין הנבחרים המאושרים – הנאים: מושל ניו יורק מריו קואמו, הזמר פיטר גבריאל, השחקנים מייקל ג'יי. פוקס ומייקל דאגלס, השדרן טד קופל והאופנאי רלף לורן. לציון "גלעינים" זכו, בין היתר, הזמר חוליו איגלסיאס, המטיף אורל רוברטס, השחקן סטייסי קיץ' וקודט ואלדהיים.

פול ניומן.

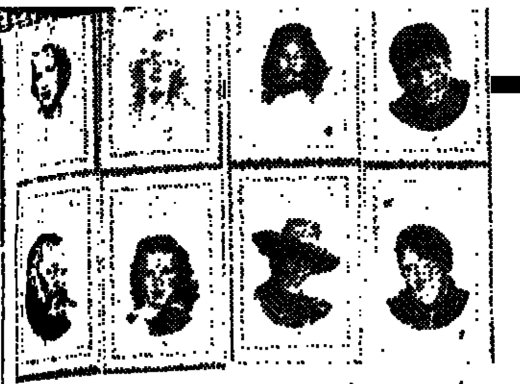

שחמט

שאול הון

אליפות נשים

ביום ג' הבא תתחיל מטעם האיגוד הארצי אליפות ארצית פתוחה לנשים, שתיערך בשבוע חנוכה (7 סיבובים) במועדון "הפועל" בבית תבורי בת"א (רח' שולמית 7).

כדי למשוך השתתפות רבה ביותר נקבע פרס ראשון מכובד ביותר: נסיעה לחו"ל ואירוח בתחרות שמו ראוי לברך על פעולה לטיפוח השחמט בקרב הנשים, לאחר שכמעט כל פעולות האיגוד מכוונות לגברים בלבד. והרי באולימפיאדת 1976 הוכתרה ישראל לאלופת העולם בקרב הנשים, הישג המחייב המשרן תחת זאת ראינו, ששחמט הנשים בישראל ירד מגדולתו. חובת האיגוד להקים מחדש עתודה צעירה בקרב הנשים ואין די בתחרות חד־פעמית. צריך לארגן חוגים, להדריך ולאמן – והתחרויות יהיו רק מבחן להפגנת כושר.

★ ראשל"צ: בשבוע החנוכה ייערך הפסטיוואל העשירי לזכר א. פלדקליין ויקיף 12 אירועים. 10 מהם לבני הנוער. תחרות ראשית ומשנית תתחיל ביום ביום ד' הבא, ב־17.45. בין האירועים האחרים – תחרות לפתרון בעיות לזכר יוסף גולדשמידט. פרטים והרשמה – ש. פרידמן, ראשל"צ, רח' חלץ 5, טל' 9942661.

★ אליפות אזורית (לזכר ע. ברמן) מטעם האגף לחינוך התיישבותי נערכה במדרשית רופין (73 משתתפים). בחטיבת הביניים ניצחו בועז סיטרין ורון סופרין – כ"א 4.5 מ־5. בחטיבה העליונה – עידו יבנאי 5 מ־5. בסיכום קבוצתי ניצחה קבוצת עמק חפר, שצברה 21 נקודות, לפני פרדס חנה 19 וגעש 16. בתחרות הבזק שנערכה בסיום ניצח ד"ר אמיר הלמן, שצבר 8.5 מ־10, לפני אלישע כספי 8.

★ ירושלים: באליפות העיר (42 איש) ניצח שוב א. גינסברגר שצבר 6.5 מ־7. אחריו י. תמגליס 5.5, איצ'ץ גור, מ. פנציאס, אלון ואמיר ריטר וב. כץ – כ"א 5. במפגש מועדונים ניצח "רובינשטיין" את אס"א 5.5:11.5.

★ אלוף הנוער בעולם, ההודי ו. אנאנד (בן 19), הוכיח במשחקו הנמרץ והתחבולני שהתואר ראוי לו. הנה נצחונו על אלוף הנוער הבולגרי.

אנאנד — ק. ניטוב

1. ה4 ג5, 2. פ־ו3 ה6, 3. ד4 ג:ד, 4. פ:ד4 א6, 5. ר־ד3 ר־ג5, 6. פ־ב3 ר־א7, 7. פ־ג3 פ־ג6, 8. מה־ה2 ד6, 9. ר־ה3 ר:ה, 10. מה:ר פ־ו6, 11. ו4 ב5? (מוטב פ:ז4), 12. מה־ו3 פ־ו6, 13. מה:ז7 צ־ז8), 12. 0־0־0 0־0, 13. ו5 פ־ה8, 14. ו4 ב4, 15. פ־ה2 א5, 16. פב־ד4 פ:פ, 17. פ:פ מה־ב6, 18. ה5 ר־ב7, 19. צח־ו1 ר:ה, 20. ו:ה צ־ד8? (מפסיד מיד, דרוש ו6), 21. ר:ח7+ מ:ר, 22. ו6+ מ־ז8 (אר מ:ז6, 23. מה־ד3+ וכופה מט), 23. מה־ח3 פ־ו6 (על ה:ו בא צ:צ+ עם פ:ה6+), 24. ה:פ ו:ז6, 25. ה:ז7 שחור נכנע, על מ:ז7 בא פ:ה6+.

סיום מס' 108

בתחרות לנינגרד 1987 גבר יוסופוב בסיום נאה על א. טורה. איך?

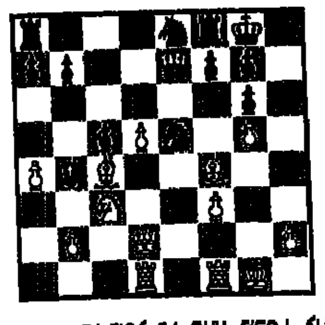

[illegible]

בולים

אליעזר בן

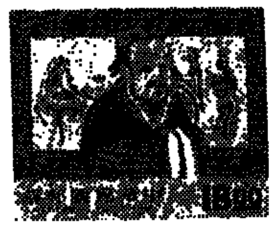

פרסי נובל לפיסיקה

חמישה בולים המונפקים בשוודיה, בערך של 2.90 כתרים כ"א (שיהיו האחרונים בשנה אורחית זו) מוקדשים למדענים, מקבלי פרס נובל לפיסיקה. במקום דיוקניהם – מופיעים על הבולים רק השמות וצילומים של ההישגים המדעיים שזיכו אותם בפרס נובל. המדענים הם: אנטוני הביש, ס. שנדרסקהר, ויליאם פאולר, פנזיאס ווילסון (קיבלו במשותף את הפרס) ומרטין ריל. ■

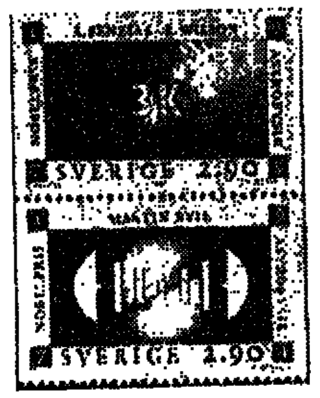

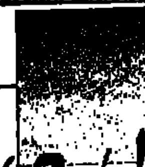

אלוויס פרסלי שווה יותר

שמונה בולים שהונפקו באיי אנטיגואה וברמודה, מציגים את דיוקניהם של כוכבי קולנוע מפורסמים שהלכו לעולמם בשנים האחרונות. בין הדמויות: גרייס קלי, לאחר מכן הנסיכה ממונאקו (15 סנט), מרלין מונרו (30 סנט), אורסון וולס (45 סנט), ג'ודי גרלנד (50 סנט), ג'ון לנון (60 סנט), רוק הדסון (1 דולר), ג'ון וויין (2 דולר) ואלוויס פרסלי (3 דולר). כל הבולים, פרט לאלה של לנון ופרסלי, מעוטרים בכוכבים; שני האחרונים – בכינורות.

★ שישה בולים חדשים שהוקדשו "למען הילד" בערך של 10+25, 15+35, 20+50, 40+80, 40+90 סנט, מראים ילדים והטיפול בהם בידי אם ואב. ■

סימפוזיון על תורת קונפוציוס

בטייפה בירת פורמוזה, נערך בימים אלה סימפוזיון בינלאומי על "קונפוציוניזם והעולם המודרני". לציון האירוע הונפקו שני בולים המציגים את היכל קונפוציוס בטייצונג, ודיוקנו של קונפוציוס, לפי ציור מהאוסף הנמצא בארמון המוזיאון בטייפה. אבי ה"קונפוציוניזם" הוא הפילוסוף הסיני קונפוציוס (479־551) והוכרה בשנים האחרונות לא רק ע"י העולם המערבי, אלא גם ע"י סין העממית, שכזכור שרפה את ספריו בימי "המהפכה התרבותית".

★ בסאן־מרינו הונפקו שני בולים מחוברים בערך של 1200 ו־2200 לירטות, המציגים את קופנהאגן בשנת 1836 ואת זו של היום. הבולים מראים את התפתחות המקומות והאתרים החשובים בעיר. תפוצה: 350 אלף עותקים. ■

ברידג'

אדריאן שוורץ

הכפל המיותר

אפילו הטובים בשחקני הברידג' אוהבים להכריז הרבה. הצרה היא, שיש והכרזות מיותרות שכאלה מעבירות לעתים את המידע החשוב למתנגדים ולא לשותפים. דוגמה מובהקת לכך הן הכרזות הכפל, שתכליתן לרמוז לשותף מה היציאה הטובה שהמכריז מצפה לה. דוגמה להתפתחות מעין זו מצויה במשחק שלהלן, הלקוח מאליפות אירופה שנערכה בברייטון. שיחק נבחרות שווייץ ופינלנד והמבצע הוא השווייצי גורג' קצפליס.

כולם פגיעים, מחלק צפון

דרום	מערב	צפון	מזרח
—	—	1 ללא שליט	פאס
3 הארט	פאס	4 הארט	פאס
5 קלאב	דאבל	5 הארט	פאס
6 ספייד	פאס	פאס	פאס

החכרזה מעניינת. הקפיצה של דרום ל־3 הארט מראה ספיידים דווקא (בסגנון הטראנספר). 4 הארט של צפון מצביע על האלוף הארט ועזרה בספייד. 5 קלאב של דרום הוא Cue Bid המראה אלוף. הדאבל של מערב מבקש משותפו לצאת בקלאב וה־5 הארט של צפון מראה מלך בצבע (כלומר קונטרול שני).

החוזה הסופי מצויין אך הוא מוחלש בשל הידיעה שהעקיפות בקלאב ייכשלו. מערב יצא בדיאמונד והכרוז לקח את המלכה באלוף.

מאחר שהדאבל של מערב גילה לכל את המצב, ברור לכרוז שעליו לשחק משחק של אלימינציה. ואמנם, הוא שיחק את האלוף, המלך והמלכה הארט והשליך דיאמונד מידו. אחר־כך טרף דיאמונד בידו ושיחק ספייד אל המלך. בא תורו של ההארט האחרון, שאותו טרף במלכה בידו ושוב חזר בספייד אל האלוף. כשהגיע מועד הקלאבים, שיחק הכרוז קלאב נמוך אל ה־9 ולאחר שהנסיך במערב זכה בלקיחה, נאלץ מערב לבחור אם לשחק קלאב לתוך המזלג או דיאמונד, שאותו יטרוף הכרוז בדומם, כשהוא משליך את המלכה ה"נמוכה" מידו. ומשתחרר ממפסיד אפשרי. ■

צפון
♠A K 5
♥A K Q 9
♦J 4
♣10 8 7 5

מערב
♠J 8
♥J 5 4
♦10 7 6 5
♣K J 6 3

מזרח
♠9 2
♥10 8 3 2
♦K Q 9 3 2
♣4 2

דרום
♠Q 10 7 6 4 3
♥7 6
♦A 8
♣A Q 9

פרוות

בדגמים מרהיבים מפאר התוצרת העולמית

דגמי חורף 1988

המכירה במפעל במחירי יצרן

מיגוון עשיר של דגמים בכל סוגי הפרוות

כתובתנו:
שד' הר־ציון 106, ת"א
שעות הפתיחה:
ימים א'–ה' 7.30 – 16.00
יום ו' 7.30 – 12.00

חורף
חם, יפה
ואקסקלוסיבי
בפריז
ארה"ב
וגם בישראל
עם פרוות
פר־יש־אור

---

15 שנה לאופנת עמנואל

רח' שלבים 6, ת"א,
טל. 03-824675, 815762

לאופנת עמנואל
המשך שגשוג והצלחה
מאייר חלבני חיים
רח' סוקולוב 70 חולון
טל' 03-849842

לאופנת עמנואל
מיטב הברכות והאיחולים
סריגת בדים – היז
היסוד 1 בנין מרכזים תל־אביב
טל. 03-826413

לאופנת עמנואל
מיטב הברכות והרבה הצלחה בהמשך הדרך
טופ 60 – מרכז לאופנה עילית
יד חרוצים 14 תלפיות, ירושלים
טל' 02-724063

לאופנת עמנואל
ברכות ביום חגכם
מוגה בע"מ – שיווק אריגי כותנה
גרוזנברג 29 תל־אביב טל. 03-651689

לאופנת עמנואל
המשך שגשוג ופריחה
אילת בגדי ילדים ונוער
הרצל 175 רחובות, טל: 08-459005

לאופנת עמנואל
מיטב הברכות והאיחולים
בגד כפת
צילה, עוזי וזיוה
הרצל 30 נתניה, טל' 053-619427

לאופנת עמנואל בע"מ
אתכם ביד אחת לאורך כל הדרך
ברכות ואיחולים
דו קולור
אשפרת טקסטיל בע"מ
מפעלי צביעה, אשפרה וגירוד בדים

לאופנת עמנואל
שפע ברכות ואיחולים ביום חגכם
בית מסחר פוקס
אביזרי אופנה וקישוט לביגוד והלביש
לוינסקי 47 תל אביב טל. 03-381884, 374834

לאופנת עמנואל!
ביום חגכם
המשך שגשוג ופריחה!
מאחל: מוריס אזולאי
י.ל. פרץ 9, תל־אביב
טל' 03-371904

לאופנת עמנואל
צרור ברכות
א. וולף בע"מ
צוות לגיהוץ ולגזרה
הקישון 59 תל־אביב
טל: 03-821619

דו קולור אשפרת טקסטיל בע"מ

רח' שלבים 6, טל. 03-824170

מוגגת 10 שנות פעילות

לדו קולור
שפע ברכות ואחולים לבביים
ביום חגכם
יפית מודל בע"מ
יצרני בדים
יהודה הלוי 8 תל אביב
טל': 03-657237, 652098
פקסימיליה 03-658359

לדו־קולור
שפע ברכות ואיחולים
לבביים ביום חגכם.
אופנת קוזי גואי בע"מ
יצרני ביגוד ספורטיבי לכל הגילאים
053-337886

לדו קולור
אתכם ביד אחת
לאורך כל הדרך
ברכות ואחולים
טויקו נסגה – שבתאי
יצרני סריגת בדים
לוינסקי 15 תל־אביב
טל': 03-827775

לדו קולור
ברכות להמשך הדרך
תוך שיתוף פעולה פורה
משרד ומחסן מכירות
רח' נחלת בנימין 47 תל אביב
טל': 03-625061, 621294
חנות מכר: מזרחי 8 תל אביב
טל': 03-839512, 826574

לדו קולור
אתכם ביד אחת
לאורך כל הדרך
ברכות ואחולים
אמגד
סוכנות לביטוח בע"מ
בן יהודה 169 תל־אביב
טל': 03-249716

לדו־קולור
שפע ברכות ואיחולים
לבביים ביום חגכם
וילהלם רוזנשטיין בע"מ
ספקי צבעים וכימיקלים
ביאליק 125 רמת־גן
טל. 03-7518185

עשור לאופנת שרן

השוק 7 ת"א, טל. 03-829015

לאופנת שרן
צרור ברכות לבביות
לרגל עשור לפעילותכם
עלו והצליחו
מאחלת מכירה כללית
כתובתנו: יפו 85, ירושלים
טלפון: 02-249872

לאופנת שרן
מיטב הברכות והאיחולים
לרגל עשור שנים לפעילותכם
עלו והצליחו
מאחלת אופנת אביגיל
אופנת נשים
כתובת: רח' השופטים 13, קרית־מוצקין
טלפון: 04-712255

שנים לניוטקס

רח' השוק 13, טל. 03-828868

מרקו את מאיר
ביצוע לולאות, כפתורים וגיהוץ
רח' החלוצים 4/1, תל־אביב
טל. 03-822254

קופמן וולנוב
ייצור ושיווק אריגים
רח' יש 9 ת"א טלפון: 657462

TD
דני דוידוף
סוכנות לביטוח כללי
רח' יבנה 4 תל־אביב 65791 טל. 03-202772

אור־ניר
שרותי הנה"ש וניהול
דיזנגוף 218, ת"א
טל': 03-223436

לאופנת קונטינו
ברכות להמשך הדרך
תוך שתוף פעולה פורה
שרותי טקסטיל
סוכנות ראשית למכונות תפירה
BROTHER
רח' העליה 35, ת"א
03-384488, 379757

לחברים מקונטינו
שפע ברכות ואיחולים לבביים
להישגיכם הנאים
מערכות אזעקה, שרותי מוקד
שוקן 14, תל־אביב, טל': 03-831417

לקונטינו
אתכם ביד אחת להצלחה ושגשוג
יגאל טקסטיל
נחלת בנימין 45 תל־אביב
טל. 03-612391, 03-614998

לקונטינו
אתכם ביד אחת להצלחה ושגשוג
דרך בן צבי 35 תל־אביב
טל. 03-835998
חנות נוספת: בוגרשוב 36 תל אביב

לקונטינו
אתכם ביד אחת להצלחה ושגשוג
– סוכנות לביטוח
אחד העם 25 רחובות, טל': 08-458087

לאופנת קונטינו
אתכם ביד אחת
לאורך כל הדרך
ברכות ואיחולים
צמרת – משרד לשירותי הנהלת חשבונות וייעוץ
לוינסקי 88, תל־אביב
טל' 03-384138

לאופנת קוונטינו
זר ברכות עלו והצליחו
רח' עצמון 10 פינת יעבץ תל־אביב
טל. 03-5102278, 5102280

לאופנת קוונטינו
המשך שגשוג ופריחה
– יצרני בדי טריקו אופנתיים
רח' הקישון 12 תל אביב
טל' החנות: 03-832296, טל' המפעל: 03-829315

לאופנת קוונטינו
שפע ברכות
LA NEIGE
– עיצוב שיער
ארלוזורוב 41 פינת סוקולוב 2
תל־אביב טל: 03-236923

לאופנת קוונטינו
אתכם ביד אחת לאורך כל הדרך
TOP SHOP – מקינון זזיקי
הלבשה אקסקלוסיבית לגבר
רוטשילד 30 בת־ים טל': 03-585122

לאופנה
אופנת ... ותודה ... שנתיים ...
רח' בר יוחאי 12, פנת שוקן, ת"א
טל. 03-820348

לקוונטינו
שפע ברכות ואיחולים לבביים
להישגיכם הנאים
רח' ריינס 33 תל־אביב
טל': 03-224970

---

15 שנה לאופנת פיני

גרוזנברג 20 ת"א, טל. 03-650439

לאופנת פיני
ברכותינו הלבביות
להצלחותיכם
מאחל: ... הובר ובנו בע"מ
כתובת: אבולעפיה 25 ת"א
טלפון: 03-824060

לאופנת פיני
צרור ברכות לבביות לרגל חגכם
טקסטיל
M
טקסטיל
נחלת בנימין 29 ת"א, מקוד: 65162 טל: 615066, 6624557

לאופנת פיני
צרור ברכות לבביות
לרגל חגכם
מאחלים ... – ...
ספקי בדים
הקישון 6 ת"א טל': 824546

לאופנת פיני
צרור ברכות לבביות
מאחלת: ... אדמס
אופנת נשים,
יצחק אלחנן 23 ת"א טל' 5102361

לאופנת פיני
צרור ברכות לבביות
מאחלת: ... בע"מ
שיווק בדים
כתובת: גרוזנברג 29 ת"א
טלפון: 03-651689

לאופנת פיני
צרור ברכות לבביות לרגל חגכם
מאחלת: ...
כתובת: ביאליק 43 ר"ג
טלפון: 03-730852

לאופנת פיני
צרור ברכות לבביות
לרגל חגכם
מאחלת
... אופנה לגבר!

לאופנת פיני
צרור ברכות לבביות
מאחל: ... – ...
בגדי הלבשה
כתובת: רבי עקיבא 9 לוד
טלפון: 08-224432

לאופנת פיני
צרור ברכות לבביות
לרגל חגכם
מאחל: ג.א.י.
אופנה בע"מ, הלבשה ...
כתובת: הרצל 104 רמלה, טל: 08-228874

ליוסי, שאול ושאולי ולאופנת פיני
ברכות מקרב לב
לפתיחת בית האופנה ברחוב לוינסקי
מאחל ... בע"מ
רח' חיים עוזר 2 פ"ת, טל. 03-915816, 918933

י. ומ. קימלמן
חברה למסחר בע"מ
ספקי בדים וביטנות פנימיות
לתעשיית הטקסטיל
רח' פרץ 19 תל־אביב
03-374726-7-8

גבי בריל
סוכן ויועץ ביטוח
רח' בן יוסף 1 רמת־גן
03-739764, 03-730411

המשך שגשוג והצלחה לניוטקס במלאות לה 25 שנה

שביל המפעל 3, ת"א טל. 03-820052

שבע + שש
בע"מ
יבוא ושיווק
אביזרי אופנה
גת רימון 3 תל־אביב
03-5102360-1

בלו־טקס בע"מ
MB
יצרני בדים
לייצור ושיווק
בדים אופנתיים
הקישון 16, תל־אביב,
03-823334, 03-830122

ספורט אלגנט
שווק והפצה לועדי עובדים
רח' האורגים 5
אזור התעשיה חולון
03-5561905

הבלית
מפעלי צביעה ואשפרה
רח' אבולעפיה 17,
תל־אביב,
03-823862.

הפקה – פרינטמן ויעוצים בפרסום בע"מ טל. 03-337165